

హాజ్ ప్రకరణం

1వ అధ్యాయం - ఇహ్రాం (దీక్ష) బూనిన తరువాత చేయవలసిన, చేయకూడని పనులు

731. హజ్రత్ అబ్దుల్లా బిన్ ఉమర్ (రజి) కథనం:- ఒక వ్యక్తి దైవప్రవక్త (స) దగ్గరకు వచ్చి, “దైవప్రవక్తా! ఇహ్రాం (దీక్ష) బూనడానికి మనిషి ఎలాంటి దుస్తులు ధరించాలి?” అని అడిగాడు. దానికి దైవప్రవక్త(స) ఇలా సమాధానమిచ్చారు: “చొక్కా, పైజామా, వాన ఉడుపు (రైన్ కోట్) ధరించకూడదు. తలపాగా కట్టుకోకూడదు. మేజోళ్ళు తొడగరాదు. పాదరక్షలు లేని వాళ్ళు మేజోళ్ళు ధరించవచ్చు గాని, వాటిని చీలమండలం నుండి క్రింది భాగం వరకు కత్తిరించివేయాలి. అలాగే కాషాయ వస్త్రాలు, కుంకుమపువ్వు రంగు బట్టలు కూడా ధరించకూడదు. (ఇవి తప్ప కుట్టులేని తెల్ల బట్టలు కట్టుకోవచ్చు)”.

[సహీహ్ బుఖారీ : 25వ ప్రకరణం - హజ్, 21వ అధ్యాయం - మాలాయల్పసుల్ ముహారిము మినస్సియాబ్]

732. హజ్రత్ అబ్దుల్లా బిన్ అబ్బాస్ (రజి) కథనం:- దైవప్రవక్త (స) అరఫాత్ ప్రదేశంలో ప్రసంగం చేస్తూ “పాదరక్షలు లేనివారు మేజోళ్ళు ధరించాలి; లుంగీలేని వాళ్ళు పైజామా ధరించాలి” అని ఉపదేశిస్తుండగా నేను విన్నాను.

[సహీహ్ బుఖారీ : 28వ ప్రకరణం - జజావు సైద్, 15వ అధ్యాయం - లుబ్బుల్ ఖుసైనిలిల్ ముహారిమి ఇజాకుమ్]

733. హజ్రత్ యాలా (రజి) కథనం:- నేను ఓ రోజు హజ్రత్ ఉమర్ (రజి)తో “దైవప్రవక్త(స)పై వహీ అవతరిస్తున్నప్పుడు నాకు చెప్పండి, నేనా స్థితి ఎలా ఉంటుందో చూస్తాను” అని అన్నాను. ఓసారి దైవప్రవక్త (స) జియిర్రానా (ప్రాంతం)లో విడిది చేశారు. ఆ సమయంలో ఆయన అనుచరులు కూడా వెంట ఉన్నారు. అప్పుడు ఒక వ్యక్తి వచ్చి “దైవప్రవక్తా! ఒకతను ఉమ్రా (కాబా దర్శనం) కోసం దీక్ష బూనాడు. అతని శరీరం, బట్టలు సువాసనలతో నిండిపోయాయి. అలాంటి వ్యక్తి గురించి మీ అభిప్రాయం ఏమిటి” అని అడిగారు.

దైవప్రవక్త (స) ఈ మాటలు విని క్షణం పాటు మౌనంగా ఉండిపోయారు. (అంటే) ఆయనపై వహీ అవతరించసాగింది. అప్పుడు హజ్రత్ ఉమర్ (రజి) నన్ను సైగ చేశారు. నేను దైవప్రవక్త (సల్లం) సమీపానికి వెళ్ళాను. కొందరు సహచరులు దైవప్రవక్త(సల్లం) తలపై గాలిలో ఒక వస్త్రం వరచి ఆయనకు ఎండ తగలకుండా పట్టుకొని ఉన్నారు. నేనా వస్త్రం క్రిందికి తలపోనిచ్చి తొంగి చూసాను. దైవప్రవక్త(స) ముఖపద్మం క్రమంగా ఎరుపెక్కసాగింది. ఒక విధమైన గురక శబ్దం మొదలయింది. కాస్సేపటి తరువాత ఈ పరిస్థితి తొలగిపోయింది.

అప్పుడు దైవప్రవక్త(స) తలపైకెత్తి “ఉమ్రా గురించి అడిగిన వ్యక్తి ఎక్కడున్నాడు?” అని అడిగారు. ఆ వ్యక్తిని పిలవడం జరిగింది. దైవప్రవక్త(సల్లం) అతణ్ణి చూసి “నీ శరీరానికి పూసుకున్న సువాసనను మూడుసార్లు కడిగియ్యి. (సువాసన పూయబడ్డ) దుస్తులు తీసెయ్యి. మిగతాదంతా హజ్ చేసినట్లే ఉమ్రాలో కూడా చేయవచ్చు” అని అన్నారు.

[సహీహ్ బుఖారీ : 25వ ప్రకరణం - హజ్, 17వ అధ్యాయం - గుస్సీల్ ఖులాఖి సలాన

మర్రాతిమ్మినస్సియాబ్]

2వ అధ్యాయం - హజీ, ఉమ్రాల యాత్రారంభ ప్రదేశాలు (మీఖాత్)

734. హజ్రత్ అబ్దుల్లా బిన్ అబ్బాస్ (రజి) కథనం:- దైవప్రవక్త(సల్లం) మదీనా వాసుల కోసం “జుల్ హులైఫా”ను, సిరియా వాసుల కోసం “హుజ్ఫా”ను, నజద్ వాసుల కోసం ‘ఖర్నుల్ మనాజిల్’ని, యమన్ వాసుల కోసం ‘యలమ్లమ్’ని యాత్రారంభ ప్రదేశాలు (మీఖాత్)గా నిర్ణయించారు. ఈ ప్రాంతాల్లో నివసించే వారికి ఇతర ప్రాంతాల నుండి వచ్చే వారికి కూడా ఇవే యాత్రారంభ ప్రదేశాలు. హజీ లేక ఉమ్రా యాత్ర కోసం ఈ ప్రదేశాల నుండి వెళ్ళే వారికూడా ఇవే యాత్రారంభ ప్రదేశాలు. ఈ యాత్రారంభ ప్రదేశాలలో నివసించేవారు తమ తమ ఇండ్లలో నుండే దీక్ష (ఇహ్రాం) బూని బయలుదేరాలి. అలాగే మక్కా ప్రజలు కూడా మక్కా నుండి దీక్షబూని బయలుదేరవలసి ఉంటుంది.

[సహీహ్ బుఖారీ : 25వ ప్రకరణం - హజీ, 9వ అధ్యాయం - ముహల్లి అహ్మిషామ్]

735. హజ్రత్ అబ్దుల్లా బిన్ ఉమర్ (రజి) కథనం ప్రకారం దైవప్రవక్త(సల్లం) ఇలా ప్రవచించారు:- “మదీనా ప్రజలు ‘జుల్ హులైఫా’లో దీక్ష (ఇహ్రాం) బూనాలి, సిరియా ప్రజలు ‘హుజ్ఫా’లో, నజద్ ప్రజలు ‘ఖర్నుల్’లో దీక్ష (ఇహ్రాం) బూనాలి. యమన్ ప్రజలు ‘యలమ్లమ్’లో దీక్ష బూనాలి” అని కూడా దైవప్రవక్త (సల్లం) చెప్పినట్లు తనకు తెలిసిందని హజ్రత్ అబ్దుల్లా (రజి) అన్నారు.

[సహీహ్ బుఖారీ : 25వ ప్రకరణం - హజీ, 8వ అధ్యాయం - మీఖాతి అహ్మిల్ మదీనతి వలా యుహిల్లా]

3వ అధ్యాయం - ‘లబైక్’ చెప్పవలసిన వేళ విధానం

736. హజ్రత్ అబ్దుల్లా బిన్ ఉమర్ (రజి) కథనం:- దైవప్రవక్త(సల్లం) ‘లబైక్’ ఈ విధంగా చెప్పేవారు. “లబైక్ అల్లాహుమ్మ్యు లబైక్, లబైక్ లాషరీక లక లబైక్, ఇన్నుల్ హమ్మ వన్నీమత లకవల్ ముల్క్ లాషరీకలక్. (నేను వచ్చాను ప్రభూ! నీ సన్నిధికి వచ్చాను. నేను వచ్చాను. నీకు మరెవరూ సాటిలేరు. నేను నీ సన్నిధికి వచ్చాను. నిస్సందేహంగా సకల విధాల ప్రశంసలు నీకే తగి ఉన్నాయి. సమస్త భాగ్యాలు నీవే. రాజ్యం కూడా నీదే. నీకు మరెవరూ సాటిలేరు.)”

[సహీహ్ బుఖారీ : 25వ ప్రకరణం - హజీ, 26వ అధ్యాయం - అత్తల్హీయా]

4వ అధ్యాయం - మదీనా వాసులు జుల్ హులైఫా మస్జిదులో దీక్ష బూని బయలుదేరాలి

737. హజ్రత్ అబ్దుల్లా బిన్ ఉమర్ (రజి) కథనం:- దైవప్రవక్త (సల్లం) ఎప్పుడు దీక్ష బూనినా మస్జిద్ వద్దనే దీక్ష బూనుతారు. మస్జిద్ అంటే జుల్ హులైఫా మస్జిద్ న్నమాట.

[సహీహ్ బుఖారీ : 25వ ప్రకరణం - హజీ, 20వ అధ్యాయం - అల్ ఇహాలి ఇస్స మస్జిది జిల్ హులైఫా]

5వ అధ్యాయం - ఒంటె లేచినప్పటి నుంచి “లబైక్” అని చెప్పాలి

738. హజ్రత్ ఉబైద్ బిన్ జరీహ్ (రహ్మాలై) కథనం:- నేనొకసారి హజ్రత్ అబ్దుల్లా బిన్ ఉమర్ (రజి)తో మాట్లాడుతూ “అబూ అబ్దుర్రహ్మాన్! మీ సహచరులెవరూ చెప్పనటువంటి నాలుగు విషయాలు మీరు చెబుతుండగా నేను విన్నాను” అని అన్నాను. ఆయన “ఆ విషయాలేమిటి ఇబ్నై జరీహ్?” అని అడిగారు. “ఒకటి మీరు కాబా (ప్రదక్షిణ)లో యమానీ మూలలు రెంటిని మాత్రమే తాకడం నేను

గమనించాను. రెండు: మీరు 'సిబ్బీ' అనబడే ఒక విధమైన పాదరక్షలు ధరించడం చూశాను. మూడు: మీరు (గడ్డం లేక వస్త్రానికి) పసుపుపచ్చ రంగు వేసుకోవడం చూశాను. నాలుగు: మక్కాలో ప్రజలు నెలవంక చూడగానే ఇహ్రాం పూని లబ్బైక్ చెప్పడం ప్రారంభించగా, మీరు మాత్రం తర్వీయా రోజు (జిల్ హజ్జ్ ఎనిమిదవ తేదీ)కు ముందు ఇహ్రాం పూనడం గాని లబ్బైక్ చెప్పడం గాని చేయరు."

దీనికి హజ్రత్ అబ్దుల్లా బిన్ ఉమర్ (రజి) ఇలా సమాధానమిచ్చారు: "కాబా మూలల విషయానికొస్తే, నేను ఈ రెండు యమానీ మూలలనే దైవప్రవక్త(స) తాకుతూ ఉండగా చూశాను. పాదరక్షలను గురించి చెప్పాలంటే, నేను ఇలాంటి వెండ్రుకలు లేని పాదరక్షలనే దైవప్రవక్త(స) తొడగడాన్ని చూశాను. ఆయన వాటిని ధరించి అలాగే వుజూ చేసేవారు. నాకూ ఇలాంటి పాదరక్షలు ధరించడం అంటేనే ఎక్కువ ఇష్టం. పసుపు పచ్చ రంగు వాడటం గురించి చెప్పాలంటే, దైవప్రవక్త(స) ఇలాంటి రంగు వాడటం నేను చూశాను. అందుచేత నాకూ ఈ రంగు వాడటం అంటే ఎంతో ఇష్టం. పోతే ఇహ్రాం పూనడం, లబ్బైక్ చెప్పడం గురించి, దైవప్రవక్త(స) తాను ఎక్కిన ఒంటె పైకి లేచే వరకూ ఇహ్రాం బూని లబ్బైక్ చెప్పేవారు కాదు. (ఆయన్ని) చూసే నేనూ ఇలా చేస్తున్నాను)."

[సహీహ్ బుఖారీ : 4వ ప్రకరణం - వుజూ, 30వ అధ్యాయం - గుస్సిరజ్జలైని ఫిన్నాలైని వలా యమ్మహ అలన్నాల్సన్]

7వ అధ్యాయం - ఇహ్రాం (దీక్ష) పూనేటప్పుడు సువాసన పూసుకోవడం ధర్మసమ్మతమే

739. హజ్రత్ ఆయిషా (రజి) కథనం:- దైవప్రవక్త(స) ఇహ్రాం పూనేటప్పుడు నేనాయన (శరీరం, బట్టల)కు సువాసన పూసేదాన్ని. అలాగే ఆయన ఇహ్రాం విరమించదలచినప్పుడు కాబా ప్రదక్షిణకు ముందే నేనాయనకు సువాసన పూసేదాన్ని.★

[సహీహ్ బుఖారీ : 25వ ప్రకరణం - హజ్, 18వ అధ్యాయం- అత్తీబి ఇస్తల్ ఇహ్రాం]

740. హజ్రత్ ఆయిషా (రజి) కథనం:- దైవప్రవక్త(స) పాపిట సుగంధ పరిమళం పల్ల ఏర్పడిన కాంతి ఆయన ఇహ్రాం (దీక్ష) స్థితిలో ఉన్నప్పుడు కూడా నాకు గోచరిస్తుండేది.

[సహీహ్ బుఖారీ: 5వ ప్రకరణం - గుసుల్, 14వ అధ్యాయం - మన్తతతయ్యిబిసుమ్మగ్ తసల వబఖియ]

741. హజ్రత్ ముహమ్మద్ బిన్ మున్నషిర్ (రహ్మాలై) కథనం:- "ఉదయం వేళ నా దేహం నుండి సువాసన వస్తుండగా ఆ స్థితిలో ఇహ్రాం (దీక్ష) పూనడం నాకు నచ్చదు" అన్న హజ్రత్ ఉమర్ (రజి) గారి మాటను నేను హజ్రత్ ఆయిషా (రజి)గారి ముంఁమ ప్రస్తావించి అడిగాను (దీన్ని గురించి మీ అభిప్రాయం ఏమిటని). దానికి హజ్రత్ ఆయిషా (రజి) ఇలా సమాధానమిచ్చారు: "నేను దైవప్రవక్త(స)కు

★ అత్యధిక మంది ధర్మవేత్తల అభిప్రాయం ప్రకారం 'ఇహ్రామ్' (దీక్ష) పూనక ముందు సువాసన వాడటం అభిలషణీయం. (ముస్తహబ్). అయితే ఆ తరువాత ఈ సువాసన బట్టల మీద మిగిలి ఉండకూడదు. ఇహ్రాం స్థితిలో కూడా ఒంటిపై లేదా బట్టలపై సువాసన మిగిలి ఉంటే దాన్ని కడిగి వేయాలని హజ్రత్ యాలా (రజి) చెప్పిన ఒక హదీసు ద్వారా తెలుస్తోంది. ఇహ్రాం (దీక్ష) విరమించకముందు 'రమీ', 'ఙుహ్రా' నియమాలు పాటించిన తరువాత సువాసన వాడవచ్చు. అయితే 'ఇజాఫా తవ్యాఫ్' చేయడానికి పూర్వమే సువాసన పూసుకోవచ్చు. క్షవరం (హలఖీ) చేసుకోవచ్చు. అత్యధిక మంది ధర్మవేత్తల అభిప్రాయం ప్రకారం ఇలా చేయడం ధర్మసమ్మతమే.

ఇహ్రాం (దీక్ష) పూనకముందే సువాసన పూశాను. ఆ స్థితిలో ఆయన తన భార్యల్ని కలుసుకోవడానికి వెళ్ళారు. తెల్లవారగానే ఆయన ఇహ్రాం (దీక్ష) పూనారు.”

[సహీహ్ బుఖారీ : 5వ ప్రకరణం - గుసుల్, 14వ అధ్యాయం - మన్ తతయ్యుబి సుమ్మగ్ తసల వబఖియ అస్రుత్తీబ్]

8వ అధ్యాయం - ఇహ్రాం కట్టిన తగువాత వేటాడటం నిషిద్ధం

742. హజ్రత్ సాబ్ బిన్ జసామాలైసి(రజి) కథనం:- దైవప్రవక్త(సల్లం) అబ్బా లేదా వద్దాన్ అనే చోట విడిది చేసి ఉన్నప్పుడు నేను వెళ్ళి ఒక అడవి గాడిదను ఆయనకు కానుకగా సమర్పించుకున్నాను. కాని ఆయన దాన్ని నాకు తిరిగి ఇచ్చివేశారు. అయితే ఆయన నా ముఖంలో విచార ఛాయలు చూసి “ప్రస్తుతం నేను ఇహ్రాం (దీక్ష)లో ఉన్నాను. అందువల్ల నేను దీన్ని నీకు తిరిగి ఇచ్చివేశాను (ఏమనుకోకు)” అని అన్నారు.

[సహీహ్ బుఖారీ: 28వ ప్రకరణం - జజావు సైద్, 6వ అధ్యాయం - ఇజా అహాదీ లిల్ మహ్రమి హిమారన్ వహ్షియా....]

743. హజ్రత్ అబూ ఖతాదా (రజి) కథనం:- మేము దైవప్రవక్త(సల్లం)తో కలిసి ‘ఖాహా’ అనే ప్రాంతానికి చేరుకున్నాము. మాలో కొంతమంది ఇహ్రాం (దీక్ష) పూని ఉన్నారు. మరి కొందరు ఇహ్రాంలో లేరు. నా సహచరులు కొందరు ఏదో వస్తువును ఒకరికొకరు చూపించుకోవడం గమనించి నేను కూడా అదేమిటో చూద్దామని తలపైకెత్తి అటు దృష్టి సారించాను. చూస్తే అదొక కంచర గాడిద (నేను వెంటనే దాన్ని వేటాడేందుకు ఒక ఈటె, ఒక చంద్రకోల తీసుకొని గుర్రం ఎక్కాను. అయితే) చంద్రకోల చేతి నుండి జారి క్రింద పడిపోయింది. (నేను నా స్నేహితులతో కాస్త చంద్రకోల తీసి అందించమని అన్నాను).* దానికి వారు మేము ఇహ్రాం (దీక్ష)లో ఉన్నాము. అందుచేత మేము నీకు ఎలాంటి సహాయం చేయలేమని అన్నారు.

అప్పుడు నేనే గుర్రం దిగి చంద్రకోల తీసుకున్నాను. ఆ తరువాత నేను ఓ గట్టు వెనుక నుంచి కంచర గాడిద సమీపానికి చేరుకున్నాను. వెంటనే (ఈటెతో) దాన్ని గాయపరచి ఎత్తి నా స్నేహితుల దగ్గరకి తీసుకెళ్ళాను. వారిలో కొందరు దాన్ని తినవచ్చని అన్నారు. మరి కొందరు తినకూడదన్నారు. దాంతో నేను (విషయం తెలుసుకోవడానికి) దైవప్రవక్త(సల్లం) సన్నిధికి వెళ్ళాను. ఆయన మా ముందు నడుస్తున్నారు. నేనీ వేట జంతువుని గురించి అడిగాను. దానికి దైవప్రవక్త(సల్లం). సమాధానమిస్తూ “దాన్ని (నిరభయంతరంగా) తినవచ్చు అది హలాల్ (ధర్మసమ్మతమైన) జంతువే” అని అన్నారు.

[సహీహ్ బుఖారీ : 28వ ప్రకరణం - జజావు సైద్, 4వ అధ్యాయం - లాయు ఈసుల్ ముహ్రముల్ హలాల్ ఫి ఖల్తై సైద్]

★ ఈ ఉల్లేఖనంలో ఎక్కడో ఒకటి రెండు వాక్యాలు తప్పిపోయినట్లు అనిపిస్తోంది. ఎందుకంటే ‘సహీహ్ ముస్లిం’లో ఆ ఉల్లేఖనం ఈ విధంగా ఉంది, “అప్పుడు నేను గుర్రం మీద జీనుకట్టి ఎక్కి ఈటె తీసుకొని బయలుదేరాను. అయితే చంద్రకోల చేతి నుండి జారిక్రిందపడిపోయింది. నేను నా మిత్రులతో కాస్త చంద్రకోలు తీసి అందించడం అన్నాను. దానికి వారు “మేము, నీకు ఎలాంటి సహాయం చేయలేము....” అని అన్నారు.

744. హజ్రత్ అబ్దుల్లా బిన్ అబూ ఖతాదా (రహ్మాలై) కథనం:- హుదైబియా ఒడంబడిక జరిగిన యేడు మా నాన్నగారు కూడా ఆ ప్రయాణంలో ఉన్నారు. ఆయన స్నేహితులు ఇహ్రాం (దీక్ష) పూని ఉన్నారు. కాని మా నాన్న ఇహ్రాం (దీక్ష)లో లేరు. శత్రువులు తమతో (ముస్లింలతో) యుద్ధం చేయదలచినట్లు (దైవప్రవక్త(సల్లం))కు సమాచారం అందింది. అందువల్ల ఆయన (సల్లం) బయలుదేరారు.

హజ్రత్ అబూఖతాదా (రజి) కథనం:- “నేను కూడా అప్పుడు ప్రవక్త అనుచరుల వెంట ఉన్నాను. అకస్మాత్తుగా వారు ఒకరినొకరు చూసుకుని నవ్వుకోసాగారు. నేను విశేషం ఏమిటోనని తలపైకెత్తి చూస్తే కొద్ది దూరంలో ఒక కంచరగాడిద కన్పించింది. నేను వెంటనే (అటుగా వెళ్ళి) దాని మీద దాడి చేశాను. దాన్ని ఈటెతో గాయపరచి నిరోధించాను. తర్వాత నా స్నేహితుల సహాయం కోరాము. కాని వారు నాకు సహాయపడేందుకు నిరాకరించారు. చివరికి మేమంతా దాని మాంసం తిన్నాము.

(ఈ పనివల్ల మేము ప్రయాణంలో వెనుకబడ్డాము. అందువల్ల దైవప్రవక్త(సల్లం) నుండి మేము దారి తప్పి వేరయి పోతామేమోనని భయపడ్డాము. నేను వెంటనే దైవప్రవక్త(సల్లం)ను వెతకడానికి బయలుదేరాను. గుర్రాన్ని ఒక్కోసారి వేగంగా, ఒక్కోసారి నెమ్మదిగా తోలుతూ వెళ్ళాను. అర్ధరాత్రి సమయంలో నాకు గిఫారి తెగ మనిషి ఒకతను తారసపడ్డాడు. నేనతణ్ణి నీకు మన దైవప్రవక్త(సల్లం) ఎక్కడయినా తారసపడ్డారా? అని అడిగాను. దానికా వ్యక్తి “ఆయన నాకు తాహీన్ ప్రాంతంలో కన్పించారు. అక్కడ మధ్యాహ్నం విశ్రాంతి తీసుకోదలిచారు” అని తెలియజేశాడు.

నేను (చివరికి) దైవప్రవక్త(సల్లం) సన్నిధికి చేరుకొని “దైవప్రవక్తా! మీ అనుయాయులు మీకు సలాం చెప్పారు. దారిలో ఎక్కడయినా శత్రువు ఎదురయి మిమ్మల్ని మా నుండి వేరు చేస్తాడేమోనని వారు భయపడుతున్నారు. అందువల్ల వారు వచ్చి చేరే వరకు (ఇక్కడే) కాస్త వేచి ఉండండి” అని అన్నాను. ఆ తరువాత నేను వేట జంతువు ప్రస్తావన తీసుకొస్తూ “దైవప్రవక్తా! నేనొక కంచర గాడిదను వేటాడాను. దాని మాంసం నా దగ్గర ఇంకా కొద్దిగా మిగిలి ఉంది” అని విన్నవించుకున్నాను. దైవప్రవక్త(సల్లం) ఈ మాట విని ‘మీరు (అందరూ) తినండి’ అన్నారు ప్రజలతో. వారప్పుడు ఇహ్రాం (దీక్ష)లో ఉన్నారు.”

[సహీహ్ బుఖారీ : 28వ ప్రకరణం - జజావుస్సైద్, 2వ అధ్యాయం - ఇజా సాదల్ హాలలు ఫఅహ్ దాలిల్ ముహ్రమ్]

745. హజ్రత్ అబూ ఖతాదా (రజి) కథనం:- దైవప్రవక్త(సల్లం) ఓసారి హజీ యాత్రకు బయలుదేరారు. ఆయన అనుచరులు కూడా వెంట ఉన్నారు. తర్వాత (కొంచెం దూరం ప్రయాణం చేసిన తరువాత) ఒక వర్గాన్ని రెండవ దిశకు మళ్ళించారు. ఆ వర్గంలో హజ్రత్ అబూ ఖతాదా (రజి)కూడా ఉన్నారు. వారిని రెండవ దిశకు మళ్ళిస్తూ “సముద్రతీర మార్గాన నడవండి. ముందుకెళ్ళిన తరువాత మనమందరం తిరిగి కలుసుకుందాం” అని ఆదేశించారు దైవప్రవక్త(సల్లం).

అలా ఈ వర్గం వాళ్ళు సముద్రతీర మార్గాన ప్రయాణం సాగించారు. తిరిగి వచ్చిన తరువాత అందరూ ఇహ్రాం (దీక్ష) పూనారు. అబూ ఖతాదా (రజి) మటుకు ఇహ్రాం పూనలేదు. కొంతదూరం ప్రయాణం సాగిన తరువాత దారిలో వారికి కంచరగాడిదలు కన్పించాయి. అబూఖతాదా (రజి) వాటిపై దాడి చేసి ఒకదాన్ని వేటాడారు. స్నేహితులందరూ (వాహనాలు) దిగి దాని మాంసం కొంత తిన్నారు. ఆ సందర్భంలో కొందరు మాట్లాడుతూ “మనం ఇహ్రాం (దీక్ష)లో ఉండి వేట పశువు మాంసం

తినవచ్చా?” అని అడిగారు. అందువల్ల మేము మిగిలిన మాంసాన్ని తీసిపెట్టాము.

ఆ తర్వాత వారు దైవప్రవక్త (సల్లం) సన్నిధికెళ్ళి ఇలా అన్నారు. “దైవప్రవక్తా! అబూ ఖతాదా (రజి) తప్ప మేమంతా ఇహ్రాం (దీక్ష) పూనాము. తర్వాత మాకు కొన్ని కంచరగాడిదలు కన్పించాయి. అబూ ఖతాదా (రజి) వాటిపై దాడి చేసి వాటిలో ఒకదాన్ని పడగొట్టారు. మేము మా (వాహనాలు) దిగి ఆ మాంసంలో కొంత భాగాన్ని తిన్నాము. అంతలో మేము ఇహ్రాం (దీక్ష)లో ఉండి వేట జంతువు మాంసం తినవచ్చా? అన్న సందేహం కలిగింది. దాంతో మేము మిగతా మాంసాన్ని ముట్టకుండా ఇక్కడికి పట్టుకొచ్చాము”.

దైవప్రవక్త(సల్లం) ఈ మాటలు విని “మీలో ఎవరైనా ఆ కంచరగాడిదలపై దాడి చేయమని చెప్పారా? లేక వేటాడే విషయం గురించి (కనీసం) సూచన చేశారా?” అని అడిగారు. అందుకు వారు లేదన్నారు. “అయితే మిగతా మాంసం (నిస్సంకోచంగా) తినండి” అన్నారు దైవప్రవక్త(సల్లం).

[సహీహ్ బుఖారీ : 28వ ప్రకరణం - జజావుస్సైద్, 5వ అధ్యాయం - లాయుషీరుల్ మహ్రము ఇలస్సైదిలకీ యస్తాదహల్ హలాల్]

9వ అధ్యాయం - కాబా గృహం పరిధిలో, పరిధి వెలుపల ఎలాంటి ప్రాణులను చంపవచ్చు?

746. హజ్రత్ ఆయిషా (రజి) కథనం ప్రకారం దైవప్రవక్త(సల్లం) ఇలా ప్రవచించారు:- “అయిదు రకాల ప్రాణులు హానికరమైనవి. అవి: కాకి, గద్ద, తేలు, ఎలుక, కరిచే కుక్క. వీటిని కాబా గృహం పరిధిలో కూడా చంపవచ్చు”.

[సహీహ్ బుఖారీ : 28వ ప్రకరణం - జజావుస్సైద్, 7వ అధ్యాయం - మాయఖులుల్ మహ్రమి మినద్దవ్యాబ్]

747. హజ్రత్ హుస్సా (రజి) కథనం ప్రకారం దైవప్రవక్త(సల్లం) ఇలా తెలిపారు:- కాకి, గద్ద, తేలు, ఎలుక, కరిచే కుక్క ఈ అయిదు రకాల ప్రాణుల్ని చంపడం వల్ల ఎలాంటి నష్టం (పాపం) లేదు.

[సహీహ్ బుఖారీ : 28వ ప్రకరణం - జజావుస్సైద్, 7వ అధ్యాయం-మాయఖులుల్ మహ్రమి మినద్దవ్యాబ్]

748. హజ్రత్ అబ్దుల్లా బిన్ ఉమర్ (రజి) కథనం ప్రకారం దైవప్రవక్త(స) ఇలా తెలిపారు:- “అయిదు రకాల ప్రాణుల్ని ఇహ్రాం (దీక్ష)లో ఉండి చంపినా పాపం లేదు.”

[సహీహ్ బుఖారీ : 28వ ప్రకరణం - జజావుస్సైద్, 7వ అధ్యాయం - మాయఖులుల్ మహ్రమి మినద్దవ్యాబ్]

10వ అధ్యాయం - హజ్జ్ దీక్ష పూనినవాడు తలనొప్పి వస్తే తలవెండ్రుకలు గొరిగించుకోవచ్చు

749. హజ్రత్ కాబ్ (రజి) కథనం:- దైవప్రవక్త(స) నాతో “బహుశా నీ తలలోని పేలు నిన్ను బాధపెడుతున్నాయనుకుంటా” అని అన్నారు. నేను “ఔను దైవప్రవక్తా!” అన్నాను. అప్పుడు ఆయన “అయితే తలవెండ్రుకలు గొరిగించుకో (దానికి పరిహారంగా) మూడు రోజులు ఉపవాసం పాటించు

లేదా ఆరుగురు పేదలకు అన్నదానం చెయ్యి లేదా ఒక మేకను బలివ్వ” అని చెప్పారు.

[సహీహ్ బుఖారీ : 27వ ప్రకరణం - ముహస్సిర్, 5వ అధ్యాయం - ఖొలిల్లాహి తఆలా ఫమన్ కాన మిన్ కుమ్ మరీజా....]

750. హజ్రత్ అబ్దుల్లా బిన్ మాఖిల్ (రహ్మాలై) కథనం:- నేనా మస్జిదుల్ (అంటే కూఫా మస్జిదుల్) హజ్రత్ కాబ్ బిన్ ఉజ్రా (రజి) గారి దగ్గర కూర్చున్నాను. అప్పుడు నేను “ఫిద్యతుమ్మిన్ సియామ్” అనే సూక్తి గురించి అడిగాను. దానికి ఆయన ఇలా సమాధానమిచ్చారు. కొందరు నన్ను దైవప్రవక్త(స) సన్నిధికి తీసికెళ్ళారు. ఆ సమయంలో నా తలలోని పేలు ముఖం దాకా వచ్చి తిరుగుతున్నాయి. దైవప్రవక్త(స) ఇది గమనించి “నువ్వింతగా (పేలతో) బాధ పడుతున్నావని నాకు తెలియదు. సరే, నీవు ఒక మేకను బలివ్వగలవా” అని అడిగారు. నేను ఇవ్వలేనన్నాను. “పోనీ మూడు రోజులు ఉపవాసం పాటించు లేదా ఆరుగురు పేదలకు అన్నదానం చెయ్యి. అంటే ఒక్కొక్క నిరుపేదకు అర్థ ‘సా’ గోధుమల లెక్కన అన్నదానం చేయాలి. ఇక నీ తల గొరిగించుకో” అన్నారు దైవప్రవక్త(స). ఈ సూక్తి ప్రత్యేకంగా నా విషయంలో అవతరించింది. అయితే ఇది మీ అందరిక్కూడా వర్తించే సాధారణ ఆజ్ఞ.

[సహీహ్ బుఖారీ : 65వ ప్రకరణం - అత్తఫీర్ - బఖరా సూరా, 32వ అధ్యాయం - ఖొలిహి ఫమన్ కాన మిన్ కుమ్ మరీజా....]

11వ అధ్యాయం - ఇహ్రాం (దీక్ష)లో ఉండి శస్త్ర చికిత్స చేయించుకోవచ్చు

751. హజ్రత్ ఇబ్నె బుహైన (రజి) కథనం:- ‘లహీజుమల్’ అనే ప్రాంతంలో దైవప్రవక్త(స) ఇహ్రాం (దీక్ష)లో ఉండి తల మధ్య భాగాన శస్త్ర చికిత్స చేయించుకున్నారు.

[సహీహ్ బుఖారీ : 28వ ప్రకరణం - జజావుస్సైద్, 11వ అధ్యాయం - అల్ హజామతిల్ ముహ్రమ్]

13వ అధ్యాయం - ఇహ్రాం (దీక్ష)లో ఉండి తలను, దేహాన్ని కడగవచ్చు

752. హజ్రత్ అబ్దుల్లా బిన్ హునైన్ (రహ్మాలై) కథనం:- హజ్రత్ అబ్దుల్లా బిన్ అబ్బాస్ (రజి), హజ్రత్ మసూద్ బిన్ మఖ్రూమా (రజి)లు అబ్బా అనే ప్రాంతంలో ఉండగా ఇహ్రాం స్థితిలో స్నానం చేయడం గురించి వారిద్దరి మధ్య భేదాభిప్రాయం వచ్చింది. “ఇహ్రాం స్థితిలో తలంటుకోవచ్చు”ని హజ్రత్ అబ్దుల్లా బిన్ అబ్బాస్ (రజి) అన్నారు. కాని “ఇహ్రాం స్థితిలో యాత్రికుడు తలంటుకోకూడద”ని హజ్రత్ మసూద్ బిన్ మఖ్రూమా (రజి) వాదించారు. అప్పుడు హజ్రత్ అబ్దుల్లా బిన్ అబ్బాస్ (రజి) నన్ను హజ్రత్ అబూ అయ్యూబ్ అన్సారీ (రజి) దగ్గరకు పంపించారు.

నేను హజ్రత్ అబూ అయ్యూబ్ అన్సారీ (రజి) దగ్గరకు వెళ్ళాను. ఆ సమయంలో ఆయన రెండు నూతి కర్రల మధ్య ఒక వస్త్రం తెరగా చేసుకొని స్నానం చేస్తున్నారు. నేను వెళ్ళి ఆయనకు సలాం చేశాను. ఆయన ‘ఎవర’ని అడిగారు. “నేను అబ్దుల్లా బిన్ హునైన్ ని. దైవప్రవక్త(స) ఇహ్రాం (దీక్ష)లో ఉండి తల స్నానం ఎలా చేస్తారో తెలుసుకురమ్మని నన్ను హజ్రత్ అబ్దుల్లా బిన్ అబ్బాస్ (రజి) గారు పంపించారు” అని అన్నాను.

అప్పుడు హజ్రత్ అబూ అయ్యూబ్ అన్సారీ (రజి) (తెరగా కట్టిన) వస్త్రాన్ని కొంచెం క్రిందికి లాగి

పట్టుకోగా ఆయన శిరస్సు నాకు కన్పించసాగింది. ఆ తరువాత ఆయన తన తలపై నీరు పోస్తున్న వ్యక్తితో “నీళ్ళు పోయి” అని చెప్పారు. ఆ వ్యక్తి ఆయన తలపై నీళ్ళు పోశాడు. అప్పుడు హజ్రత్ అబూ అయ్యూబ్ (రజి) చేతులతో తల రుద్దుకున్నారు. మొదట చేతుల్ని తల ముందు భాగాన, తరువాత వెనుక భాగాన తిప్పతూ రుద్దుకున్నారు. అలా చేసి “దైవప్రవక్త(స) ఈ విధంగానే చేస్తుంటే నేను చూశాను” అని అన్నారు.

[సహీహ్ బుఖారీ : 28వ ప్రకరణం - జబావుస్సైద్, 14వ అధ్యాయం - అల్ ఇగ్నీ సాలిలీల్ ముఫ్రామ్]

14వ అధ్యాయం - ఇహ్రాం స్థితిలో యాత్రికుడు చనిపోతే ఏం చేయాలి?

753. హజ్రత్ అబ్దుల్లా బిన్ అబ్బాస్ (రజి) కథనం:- ఒక వ్యక్తి అర్పారోజు వఖూఫ్ (లేచి ఉండు) స్థితిలో ఉండి హఠాత్తుగా ఒంటె మీద నుంచి జారిపడ్డాడు. అతని మెడ ఎముక విరగడంతో (అక్కడికక్కడే) చనిపోయాడు. అప్పుడు దైవప్రవక్త(స) “అతని భౌతిక కాయానికి రేగాకులు కలిపిన నీళ్ళతో స్నానం చేయించి రెండు వస్త్రాలతో చుట్టండి. శవానికి సువాసన పూయకండి. ముఖం (వస్త్రంతో) కప్పకుండా అలాగే బయట ఉంచండి. ఇతను ప్రళయదినాన లబ్బైక్ అంటూ లేస్తాడు” అని అన్నారు.

[సహీహ్ బుఖారీ : 23వ ప్రకరణం - జనాయెజ్, 20వ అధ్యాయం - అల్ కఫనీ ఫీ సావైన్]

15వ అధ్యాయం - జబ్బు పడితే లేదా మరేదైనా అవాంతర పరిస్థితి ఎదురైతే

దీక్ష విరమిస్తానని సంకల్పించుకుని దీక్ష పూనవచ్చు

754. హజ్రత్ ఆయిషా (రజి) కథనం:- దైవప్రవక్త (సల్లం) ఓ రోజు హజ్రత్ జిబా బినై జుబైర్ (రజి) దగ్గరకు వెళ్ళి “బహుశా నీవు హజ్ యాత్ర చేయడానికి సంకల్పించుకున్నావనుకుంటా” అని అన్నారు. దానికామె “ఔనండీ! దైవసాక్షి (నేను హజ్ చేయాలనే నిర్ణయించుకున్నాను). కాని తరచుగా జబ్బున పడుతున్నాను. (ఏం చేయను?)” అని అన్నారు. అప్పుడు దైవప్రవక్త(సల్లం) ఆమెకు ఇలా సలహా ఇచ్చారు. “ఒక షరతు మీద హజ్ చేయి. (ఇహ్రాం పూనేటపుడు) దేవా! నీవు నన్ను ఎప్పుడు నిరోధిస్తావో అప్పుడు నేను ఇహ్రాం (దీక్ష) విరమిస్తాను అని దైవంతో చెప్పకో”. ఈమె హజ్రత్ మిఖ్లాద్ బిన్ అస్వద్ (రజి) భార్య.

[సహీహ్ బుఖారీ : 67వ ప్రకరణం -నికాహ్, 15వ అధ్యాయం - అల్ కఫా ఫిద్దీన్]

17వ అధ్యాయం - ఇహ్రాం పద్ధతులు - హజ్ లోని మూడు విధులు: ఇఫ్రాద్,

తమ్తా, ఖీరాన్

755. హజ్రత్ ఆయిషా (రజి) కథనం:- హజ్జతుల్ విదా (వీడ్కోలు హజ్) సమయంలో మేము దైవప్రవక్త(సల్లం) బయబుదేరినపుడు, మొదట మేము ఉమ్రాయాత్ర సంకల్పంతో మాత్రమే దీక్ష బూని తల్పియా (లబ్బైక్ పలుకులు) చెప్పాము. ఆ తరువాత ఖుర్బానీ పశువు వున్నవారు హజ్, ఉమ్రా రెండూ నిర్వహిస్తామని సంకల్పించుకొని తల్పియా చెప్పండని దైవప్రవక్త(సల్లం) మమ్మల్ని ఆదేశించారు.

పైగా ఈ రెండు ఆచారాలను పూర్తి చేయనిదే దీక్ష విరమించకండని కూడా ఆయన ఆజ్ఞాపించారు.

ఆ తరువాత మేము మక్కా చేరుకున్నాము. అయితే నేను రుతుమతి అవడం వల్ల కాబా ప్రదక్షిణ చేయలేకపోయాను. సఫా, మర్వా కొండల మధ్య 'సయా' (పరుగెత్తడం) కూడా చేయలేకపోయాను. "నా పరిస్థితి ఇలా ఉంది ఏం చేయను?" అంటూ దైవప్రవక్త(సల్లం)ను అడిగాను. దానికి ఆయన పరిష్కార మార్గం చూపుతూ "శిరోజాలు (జడ) విప్పి దువ్వెనతో తలదువ్వకో. ఉమా సంగతి వదిలేసి హజ్జ్ దీక్ష మాత్రమే పూను" అని అన్నారు.

మేమంతా హజ్జ్ విధి నిర్వహించిన తరువాత దైవప్రవక్త(సల్లం) నన్ను (సోదరుడు) అబ్దుర్రహ్మాన్ బిన్ అబూబకర్ (రజి) వెంట 'తన్ఈమ్' ప్రాంతానికి పంపించారు. అక్కడి నుంచి నేను (దీక్షబాని బయలుదేరి) ఉమా చేశాను. అప్పుడు దైవప్రవక్త(సల్లం) మాట్లాడుతూ "ఇది నీ నుండి తప్పిపోయిన ఉమాకు ప్రత్యామ్నాయపు ఉమా అవుతుంది" అని అన్నారు. ఉమా దీక్ష పూనినవారు కాబా ప్రదక్షిణ చేసి, సఫా, మర్వా కొండల మధ్య 'సయా' ఆచారం పాటించి దీక్ష విరమించారు. ఆ తరువాత 'మినా' నుండి తిరిగొచ్చి మరో ప్రదక్షిణ చేశారు. హజ్జ్, ఉమాలు రెండింటినీ కలిపేసినవారు ఒక్క ప్రదక్షిణ మాత్రమే చేశారు.

[సహీహ్ బుఖారీ : 25వ ప్రకరణం - హజ్జ్, 31వ అధ్యాయం - కైఫతుహిల్లల్ హాయిజు వన్నుళ్ళా]

756. హజ్రత్ ఆయిషా (రజి) కథనం:- హజ్జతుల్ విదా (వీడ్కోలు హజ్జ్) సమయంలో మేము దైవప్రవక్త(సల్లం) వెంట బయలుదేరాము. అప్పుడు కొందరు ఉమా సంకల్పంతో ఇహ్రాం (దీక్ష) పూనారు. మరి కొందరు హజ్జ్ సంకల్పంతో దీక్ష బూనారు. ఇలా మేమూ మక్కా చేరుకున్నాక దైవప్రవక్త (సల్లం) మమ్మల్ని విధంగా ఆజ్ఞాపించారు, "ఖుర్బానీ (బలి) పశువును వెంట తీసుకురాకుండా కేవలం ఉమా దీక్ష పూనిన వారు దీక్షను విరమించాలి. ఉమా దీక్షను పూని బలిపశువును కూడా వెంట తీసుకొచ్చిన వారు ఆ పశువును బలి ఇవ్వనంత వరకు దీక్ష విరమించకూడదు. అలాగే హజ్జ్ దీక్ష పూని లబ్బైక్ పలికినవారు తమ హజ్జ్ (యాత్ర) ను పూర్తి చేయాలి".

నేను ఆ రోజుల్లో రుతుమతి అయి ఉన్నాను. ఇలా అరఫాలో విడిది చేసే రోజు (జిల్హజ్జ్ తొమ్మిదో తేదీ) వరకు నేను రుతుమతిగానే ఉండిపోయాను. నేను ఉమా దీక్ష మాత్రమే పూని ఉన్నాను. అంచేత నేను నా శిరోజాలు (జడ) విప్పి శుభ్రంగా దువ్వెనతో ఉమా దీక్ష వదిలి హజ్జ్ దీక్ష పూనవలసిందిగా దైవప్రవక్త(సల్లం)నన్ను ఆదేశించారు. నేను అలాగే చేసి హజ్జ్ విధి నెరవేర్చాను. ఆ తరువాత దైవప్రవక్త(సల్లం) నన్ను (నా సోదరుడు) అబ్దుర్రహ్మాన్ బిన్ అబూబకర్ (రజి) వెంట 'తన్ఈమ్' ప్రాంతానికి పంపిస్తూ అక్కడ ఉమా దీక్ష పూనవలసిందిగా ఆజ్ఞాపించారు. ఇలా నేను వదిలి పెట్టిన ఉమాకు బదులు ఉమా చేయాలని ఆయన అన్నారు.

[సహీహ్ బుఖారీ : 6వ ప్రకరణం - హైజ్, 18వ అధ్యాయం - కైఫతుహిల్లల్ హాయిజు బిల్ హజ్జి వల్ ఉమా]

757. హజ్రత్ ఆయిషా (రజి) కథనం:- మేము (మక్కా) బయలుదేరాము. హజ్జ్ యాత్ర చేయడానికి వెళ్తున్నామని భావించాము. అయితే 'సరిఫ్' ప్రాంతానికి చేరుకునేటప్పటికి నేను రుతుమతి అయ్యాను. దాంతో నాకు దుఃఖం ముంచుకొచ్చింది. అప్పుడు దైవప్రవక్త(సల్లం) నా దగ్గరకొచ్చి నేను దుఃఖిస్తూ ఉండటం చూసి "ఏమయింది (ఏడుస్తున్నావు)? రుతుమతి అయ్యావా?" అని అడిగారు. నేను

'ఔనండి' అన్నాను. "ఇది దేవుడు స్త్రీల నొసట రాసిన రాత (దీన్నుండి ఎవరూ తప్పించుకోలేరు) అందువల్ల నువ్విప్పుడు కాబా ప్రదక్షిణ తప్ప హాజీలు పాటించే మిగతా ఆచారాలన్నీ పాటించు" అని చెప్పారు దైవప్రవక్త(సల్లం). ఆయన తన భార్యల తరపున ఒక ఆవును బలి ఇచ్చారు.

[సహీహ్ బుఖారీ : 6వ ప్రకరణం - హైజ్, 1వ అధ్యాయం - కైఫకాన బద్యిల్ హైజ్]

758. హజ్రత్ ఆయిషా (రజి) కథనం:- మేము హజ్ నెలల్లో హజ్ దీక్ష పూని, హజ్ మర్యాదలు పాటిస్తూ (మదీనా నుండి) బయలుదేరాము. అలా మేము 'సరిఫ్' ప్రాంతానికి చేరుకొని విడిది చేశాము. అప్పుడు దైవప్రవక్త(సల్లం) తమ అనుచరుల్ని ఇలా ఆదేశించారు. "ఖుర్బానీ పశువును వెంట తెచ్చుకున్నవారు 'ఉమ్రా' చేయదలచుకుంటే ఉమ్రా చేయవచ్చు. కాని ఖుర్బానీ పశువును తీసుకురాని వారు అలా చేయకూడదు. (వారు హజ్ తప్పకుండా చేయాలి)."

ఆ తరువాత దైవప్రవక్త (సల్లం) నా దగ్గరకు వచ్చారు. నేనప్పుడు ఏడుస్తూ ఉండటం చూసి "ఎందుకు ఏడుస్తున్నావు?" అని అడిగారు. "మీరు మీ అనుచరులతో చెప్పిన మాటలు నేను విన్నాను. కాని నేను ఉమ్రా చేయలేని పరిస్థితికి లోనయ్యాను" అన్నాను నేను. దానికి దైవప్రవక్త(సల్లం) "ఏమయింది?" అని అడిగారు. నేను నమాజు చేసే స్థితిలో (కూడా) లేను (అంటే రుతుమతి అయ్యాను)" అని అన్నాను.

అప్పుడు దైవప్రవక్త(సల్లం) ఇలా చెప్పారు: "దాని వల్ల నీకెలాంటి నష్టం ఉండదులే. మొత్తానికి నువ్వు ఆదం కూతురు అనిపించుకున్నావు. ఆదం కుమార్తెలందరికీ రాయబడిన రాతే నీకు రాయబడింది (అంటే రుతుస్రావం అనేది స్త్రీలకు దేవుడు నిర్ణయించిన ప్రకృతి ధర్మం. దాన్నుండి ఏ స్త్రీ తప్పించుకోజాలదు). అందువల్ల ప్రస్తుత పరిస్థితిలో నీవు హజ్ విధి నిర్వహించుకో. తర్వాత దేవుడు నీకు 'ఉమ్రా' చేసే భాగ్యం కూడా ప్రసాదించవచ్చు."

నేను అదే స్థితిలో ఉన్నాను. చివరికి మేము 'మినా' నుండి బయలుదేరి 'ముహమ్మబ్'కు చేరుకున్నాము. అప్పుడు దైవప్రవక్త(సల్లం) (నా సోదరుడు) అబ్దుర్రహ్మాన్ (రజి)ని పిలిపించి "నీ సోదరిని ఉమ్రా దీక్ష పూనడానికి వీలుగా కాబా పరిధి నుంచి బయటికి తీసేకెళ్ళు. తర్వాత మీరిద్దరు (కాబా) ప్రదక్షిణలు పూర్తి చేసుకొని తిరిగి ఇక్కడికే చేరుకోవాలి. నేను మీ కోసం ఇక్కడే వేచి ఉంటాను" అని చెప్పారు.

ఆ విధంగా మేము (నిర్దేశిత ఆచారాలన్నీ) పూర్తి చేసి అర్ధరాత్రి సమయానికి చేరుకున్నాము. దైవప్రవక్త(సల్లం) మమ్మల్ని చూసి "మీరిద్దరూ నిర్దేశిత ఆచారాలన్నీ పాటించి వచ్చారా?" అని అడిగారు. పాటించి వచ్చామని నేను అన్నాను. ఆ తరువాత ఆయన అనుచరులందరూ (మదీనా) బయలుదేరవలసిందిగా ప్రకటన చేయించారు. దాంతో అందరూ తిరుగు ప్రయాణమయ్యారు. ఫజ్ర్ నమాజ్ కు పూర్వం రాత్రే (వీడ్కోలు) ప్రదక్షిణ చేసిన వారు కూడా వచ్చి చేరారు. ఇలా అందరూ మదీనా తిరుగుముఖం పట్టారు.

[సహీహ్ బుఖారీ : 26వ ప్రకరణం-ఉమ్రా, 9వ అధ్యాయం - అల్ మోతమరి ఇజాతాఫ తవ్యాఫుల్ ఉమ్రతి సుమ్మ
ఖరజహల్ యుజ్జి ఉహూ తవాఫిల్ విదా]

759. హజ్రత్ ఆయిషా (రజి) కథనం:- మేము దైవప్రవక్త (సల్లం) వెంట (మదీనా నుండి) బయలుదేరాము. హజ్జ్ చేయడానికే వెళ్తున్నామని అందరూ భావించారు. కాని మక్కా చేరుకొని కాబా ప్రదక్షిణ చేసిన తరువాత “ఖుర్బానీ పశువు వెంట తీసుకురాని వారు దీక్ష విరమించాల”ని దైవప్రవక్త(సల్లం) ఆజ్ఞాపించారు. అందుచేత ఖుర్బానీ పశువును వెంట తీసుకురానివారు దీక్ష విరమించారు. అలాగే ప్రవక్త భార్యల దగ్గర కూడా బలిపశువులు లేనందున వారు కూడా దీక్ష విరమించారు. నేను రుతుమతి అయిన కారణంగా కాబా ప్రదక్షిణ కూడా చేయలేకపోయాను.

తర్వాత (మేము) ‘ముహస్సుబ్’ ప్రాంతంలో రాత్రివేళ విడిది చేసినపుడు నేను దైవప్రవక్త (సల్లం)తో మాట్లాడుతూ “దైవప్రవక్తా! జనమంతా హజ్జ్, ఉమ్రా రెండూ జరిపి తిరుగు ప్రయాణమయితే నాకు మాత్రం హజ్జ్ భాగ్యం ఒక్కటే దక్కుతుంది మరి” అని అన్నాను. దైవప్రవక్త (సల్లం) నా మాటలు విని “ఏమిటి! మనం మక్కా చేరుకున్నప్పుడు నువ్వు కాబా ప్రదక్షిణ చేయలేదా?” అని అడిగాడు. నేను ‘లేద’న్నాను. “సరే, నీవు నీ సోదరుని వెంట ‘తన్ఈమ్’ ప్రాంతానికెళ్ళి అక్కడ ఉమ్రా దీక్ష పూను. తర్వాత (నిర్ణీత ఆచారాలన్నీ) పూర్తి చేసి ఫలానా చోట మాతో వచ్చి చేరుకో” అన్నారు దైవప్రవక్త (సల్లం).

(అదే సందర్భంలో) హజ్రత్ సఫియా (రజి) కూడ మాట్లాడుతూ “మీరంతా ఆగిపోవడానికి నేను కారణమవుతానేమోనని భావిస్తున్నాను. (అంటే హజ్రత్ సఫియా (రజి) కూడా రుతుమతి అయ్యారన్న మాట. వీడ్కోలు ప్రదక్షిణ మూలంగా అందరూ ఆగిపోవలసి వస్తుందేమోనని ఆమె భావించారు) దైవప్రవక్త (సల్లం) ఆమె మాటలు విని “సిగతరగ! ఏమిటి! నువ్వు యౌమున్నహర్ ప్రదక్షిణ చెయ్యలేదా?” అని ప్రశ్నించారు. దానికామె “ఆ ప్రదక్షిణ మాత్రం చేశాను” అన్నారు. “అయితే ఇక నష్టమేమీ లేదు. నువ్వు మాతో పాటే బయలుదేరవచ్చు” అన్నారు దైవప్రవక్త(సల్లం).

హజ్రత్ ఆయిషా (రజి) కథనం:- దైవప్రవక్త(సల్లం) మక్కా నుండి (మదీనా దిశగా) బయలుదేరి మెరక ప్రదేశం ఎక్కుతుండగా, నేను మక్కా పల్లపు ప్రదేశంలో దిగుతూ ఆయన్ను కలుసుకున్నాను. లేదా (ఇక్కడ ప దిసు ఉల్లేఖకునికి అనుమానం వచ్చింది) ఆయన దిగుతూ ఉంటే నేను ఎక్కుతూ ఉన్నాను.

[సహీహ్ బుఖారీ : 2వ ప్రకరణం - హజ్జ్, 34వ అధ్యాయం - అత్తమత ఇవల్ ఇబ్రాని వల్ ఇస్రాది జిల్హజ్]

760. హజ్రత్ అబ్దుర్రహ్మాన్ బిన్ అబూబకర్ (రజి) కథనం:- హజ్రత్ ఆయిషా (రజి)ని వాహనం మీద వెనుక కూర్చోబెట్టుకొని ‘తన్ఈమ్’ ప్రాంతానికి తీసుకెళ్ళమని, అక్కడ ఆమె ఉమ్రా దీక్ష పూని ఉమ్రా చేసి వస్తుందని దైవప్రవక్త (సల్లం) నన్ను ఆదేశించారు.

[సహీహ్ బుఖారీ : 26వ ప్రకరణం - ఉమ్రా, 7వ అధ్యాయం - ఉమ్రతిత్తన్ఈమ్]

761. హజ్రత్ అతా (రహ్మాలై) కథనం:- హజ్రత్ జాబిర్ బిన్ అబ్దుల్లా (రజి) కొందరు వ్యక్తుల ముందు ఇలా చెబుతుండగా నేను విన్నాను - “మేము (అంటే ప్రవక్త అనుచరులం) హజ్జ్ దీక్ష మాత్రమే పూనాము. దాంతోపాటు ఉమ్రా కూడా చేస్తామని సంకల్పించుకోలేదు”.

హజ్రత్ జాబిర్ (రజి) ఇంకా ఇలా చెప్పారు: దైవప్రవక్త(సల్లం) జిల్హజ్ నాల్గో తేదీ ఉదయం (మక్కా) వచ్చారు. మేము, ఆయన దగ్గరికి వచ్చినపుడు మమ్మల్ని దీక్ష విరమించమని ఆదేశించారు ఆయన. “దీక్ష విరమించి (మీమీ) స్త్రీల దగ్గరకు వెళ్ళండి” అని అన్నారాయన. ఆయన వారిపై ఈ

విషయాన్ని ఫర్జ్ చేయలేదు (విధించలేదు). దీక్ష విరమించిన తరువాత స్త్రీల దగ్గరకు వెళ్ళడం ధర్మసమ్మతం చేశారు. “అర్బా నియమం పాటించడానికి ఇంకా అయిదు రోజులు మాత్రమే మిగిలి ఉండగా ఇప్పుడా (మేము స్త్రీల దగ్గరకు వెళ్ళాల్సింది?)” అని అనుయాయులు చెప్పుకుంటున్న మాట దైవప్రవక్త(సల్లం)కు తెలిసింది. అయినప్పటికీ మేము (మా) స్త్రీలను కలుసుకోవాలని ఆయన ఆజ్ఞాపించారు. అంటే మేము మా నుండి మర్కాంగ ధాతువు ఓడుతున్న స్థితిలో అర్బా ఆచారం పాటించడానికి పోవాలన్నట్లుగా ఆయన చెప్పారు.

హజ్రత్ జాబిర్ (రజి) తన చేతిని ఊపి చూపిస్తూ, ‘ఈ విధంగా’ అని అన్నారు. ఈ సంగతి తెలియగానే దైవప్రవక్త(సల్లం) లేచి నిలబడి “నేను మీ అందరికన్నా ఎక్కువ దైవభీతిపరుణ్ణి, మీ అందరికన్నా ఎక్కువ సద్వర్తనుడిని, సత్యసంధుణ్ణి మీకు బాగా తెలుసు. నా దగ్గర గనక బలి పశువు లేకపోయి ఉంటే నేను కూడా మీలాగే దీక్ష విరమించేవాణ్ణి. కనుక మీరు (ఇప్పటికైనా విషయం గ్రహించి) దీక్ష విరమించండి. తర్వాత తెలిసిన ఆజ్ఞ నాకు ముందుగానే తెలిసి ఉంటే నేనసలు బలిపశువుని వెంట బెట్టుకుని వచ్చి ఉండేవాడ్ని కాను” అని అన్నారు.

“అందువల్ల మేము దైవప్రవక్త(సల్లం) ఉపదేశం విని ఆయన ఆజ్ఞను సంతోషంగా శిరసావహిస్తూ దీక్ష విరమించాము” అన్నారు హజ్రత్ జాబిర్ (రజి).

[సహీహ్ బుఖారీ: 96వ ప్రకరణం - అల్ ఎతెసామ్, 27వ అధ్యాయం - నహాయిన్నబీ (సల్లం) అలత్తహ్రీమి ఇల్లా మాతారవు అబాహితుహ్]

762. హజ్రత్ జాబిర్ (రజి) కథనం:- దైవప్రవక్త (సల్లం) హజ్రత్ అలీ (రజి)ని దీక్ష విరమించకూడదని ఆదేశించారు. విషయం ఏమిటంటే హజ్రత్ అలీ (రజి) యమన్ నుండి యుద్ధప్రాప్తి తీసుకొని వచ్చినప్పుడు దైవప్రవక్త (సల్లం) ఆయన్ని “అలీ! నీవు దీక్షపూనేటప్పుడు ఏమని సంకల్పించుకున్నావు” అని అడిగారు. దానికి హజ్రత్ అలీ (రజి) సమాధానమిస్తూ “దైవప్రవక్త(సల్లం) ఎలాంటి దీక్ష పూనారో నేనూ అలాంటి దీక్ష పూనుతానని సంకల్పించుకున్నాను” అని అన్నారు. దైవప్రవక్త(సల్లం) ఈమాటలు విని “అయితే నువ్వు నీ దీక్షపై స్థిరంగా ఉండి పశుత్యాగం కూడ చెయ్యి” అని ఉపదేశించారు. (అంటే దైవ ప్రవక్త(సల్లం)తో పాటు హజ్రత్ అలీ (రజి) కూడా వెంట బలి పశువును తీసుకురావడం వల్ల దీక్ష విరమించకూడదు. బలిపశువులు తీసుకురాని ఇతరులు దీక్ష విరమించాలని దైవప్రవక్త(సల్లం) ఇచ్చిన ఆజ్ఞ ఇక్కడ హజ్రత్ అలీ (రజి)కి వర్తించదు).

హజ్రత్ జాబిర్ (రజి) ఇంకా ఇలా తెలియజేస్తున్నారు:- దైవప్రవక్త(సల్లం) కోసం కూడా హజ్రత్ అలీ (రజి) యే బలిపశువుని తీసుకువచ్చారు.

[సహీహ్ బుఖారీ : 64వ ప్రకరణం - మగాజి, 61వ అధ్యాయం - షేష్ అలీబిన్ అబీతాలిబ్ (అలైహి)]

763. హజ్రత్ జాబిర్ బిన్ అబ్దుల్లా (రజి) కథనం:- దైవప్రవక్త (సల్లం) ఆయన అనుచరులు (రజి) హజ్జ్ చేస్తామని సంకల్పించుకొని ఇహ్రాం (దీక్ష) పూనారు. వారిలో దైవప్రవక్త (సల్లం) దగ్గర, హజ్రత్ తల్హా(రజి) దగ్గర తప్ప మరెవరి దగ్గరా బలిపశువులు లేవు. హజ్రత్ అలీ (రజి) యమన్ నుండి వచ్చారు. ఆయన దగ్గర కూడా బలిపశువు ఉంది. హజ్రత్ అలీ (రజి) తన దీక్ష ఉద్దేశాన్ని తెలుపుతూ “నేను దీక్ష పూనేటప్పుడు దైవప్రవక్త (సల్లం) దీక్ష ఎలాంటిదో నా దీక్ష కూడ అలాంటిదే ఉంటుందని

సంకల్పించుకున్నాను” అని అన్నారు. ఆ సమయంలో దైవప్రవక్త (సల్లం) తన సహచరుల్ని ఇలా ఆదేశించారు. “బలిపశువులు కలిగి ఉన్న వాళ్ళు తప్ప మిగిలిన వారంతా తమ దీక్షను హజ్ దీక్షకు బదులు ఉమా దీక్షగా పరిగణించి కాబా ప్రదక్షిణ చేయాలి. ఆ తరువాతే దీక్ష విరమించి శిరోజాలు కత్తిరించుకోవాలి.”

అప్పుడు ప్రవక్త అనుచరులు కొందరు (ఈ విషయంపై వ్యాఖ్యానిస్తూ) “అంటే మనం మర్మాంగధాతువు ఓడుతున్న స్థితిలో ‘మినా’ చేరుకోవాలన్నమాట!” అని అన్నారు. ఈ సంగతి తెలిసి దైవప్రవక్త(సల్లం) ఇలా అన్నారు, “నాకు తరువాత ఇవ్వబడిన ఆజ్ఞ ముందుగా తెలిసి ఉంటే నేను కూడా నా వెంట బలిపశువును తీసుకు వచ్చేవాణ్ణి కాను. నా దగ్గర బలిపశువు లేకుండా ఉంటే నేను కూడా దీక్ష విరమించేవాణ్ణి.”

(ఆ సందర్భంలోనే) విశ్వాసుల మాతృమూర్తి ఆయిషా (రజి) రుతుమతి అయ్యారు. అందువల్ల ఆమె కాబా ప్రదక్షిణ చేయలేకపోయారు. మిగిలిన హజ్ ఆచారాలన్ని పాటించారు. ఆ స్థితి తొలగిపోయిన తరువాత ఆమె కాబా ప్రదక్షిణ చేశారు. అప్పుడు ఆమె దైవప్రవక్త (సల్లం)తో “దైవప్రవక్తా! మీరంతా హజ్, ఉమా రెండు చేసి వెళ్తారు. నేనేమో హజ్ మాత్రమే చేయాలి మరి?” అని అన్నారు. దైవప్రవక్త(సల్లం) ఈ మాటలు విని (ఆమె సోదరుడు) హజ్రత్ అబ్దురహ్మాన్ బిన్ అబూబకర్ (రజి)తో “నీవు ఆయిషా (రజి) వెంట ‘తన్ఈమ్’ ప్రాంతానికి వెళ్ళు” అని అన్నారు. ఈ విధంగా హజ్రత్ ఆయిషా (రజి) హజ్ తర్వాత ఉమా చేశారు, (అయితే) జల్హజ్ నెలలోనే చేశారు.

దైవప్రవక్త (సల్లం) ఉఖ్బా (ప్రదేశం)లో జుమా మీద రమీ చేస్తుండగా (అంటే కంకరాళ్ళు విసురుతుండగా) హజ్రత్ సురాఖా బిన్ మాలిక్ బిన్ జాషమ్ (రజి) ఆయన దగ్గరకు వచ్చి “దైవప్రవక్తా! (హజ్ దీక్షను ఉమా దీక్షగా మార్చుకోవడం, ఉమా నిర్వహించి దీక్ష విరమించడం, హజ్ దినాలలో ఉమా నిర్వహించడం అనే) ఈ అనుమతి మా కోసం మాత్రమే ప్రత్యేకమా?” అని అడిగారు. దానికి దైవప్రవక్త(సల్లం) “లేదు, ఇది అందరి కోసం ఎల్లకాలం ఉంటుంది” అన్నారు.

[సహీహ్ బుఖారీ : 26వ ప్రకరణం - ఉమా, 6వ అధ్యాయం - ఉమా తిత్తన్ఈమ్]

21వ అధ్యాయం - అరఫాత్ మైదానంలో ఆగడం గురించి దైవాజ్ఞ

764. హజ్రత్ ఉర్వా (రహ్మలై) కథనం:- అజ్ఞాన కాలంలో ‘హుమ్స్’ ప్రజలు తప్ప మిగతా జనమంతా నగ్గుంగా కాబా ప్రదక్షిణ చేసేవారు. హుమ్స్ అంటే ఖురైషులు, వారి సంతానం అని అర్థం. వారు పుణ్యఫలాపేక్షతో ప్రజలకు బట్టలు ఇచ్చేవారు. పురుషులు పురుషులకు, స్త్రీలు స్త్రీలకు తమ బట్టలు ఇచ్చేవారు. ‘హుమ్స్’ నుండి బట్టలు పొందని వారు నగ్గుంగానే ప్రదక్షిణ చేసేవారు. అదీగాక ఆనాడు ‘హుమ్స్’ తప్ప మిగిలిన ప్రజలంతా అరఫాత్ మైదానానిక్కూడా వెళ్ళి వచ్చేవారు. ‘హుమ్స్’ మాత్రం ‘ముజ్జల్నా’ వరకే వెళ్ళి తిరిగొచ్చేవారు. హజ్రత్ ఆయిషా (రజి) ఈ విషయాన్ని ప్రస్తావిస్తూ “సుమ్మ అఫీజా మిన్ హైసు అఫాజన్నాన్ (ప్రజలు ఎక్కడి దాకా వెళ్ళి తిరిగొస్తారో మీరు కూడా అక్కడి దాకా వెళ్ళి తిరిగొచ్చేయండి) అనే దైవసూక్తి (2:199) ‘హుమ్స్’ గురించే అవతరించింది. వారు పూర్వం ముజ్జల్నా నుండే తిరిగొచ్చేవారు. అంచేత అరఫాత్, వరకు వెళ్ళి రావాలని వారిని (ఈ సూక్తిలో) ఆదేశించడం జరిగింది” అని తెలియజేశారు.

[సహీహ్ బుఖారీ : 25వ ప్రకరణం - హజ్, 91వ అధ్యాయం - అల్ వఖాఫి బిఅరఫా]

765. హజ్రత్ జుబైర్ బిన్ ముత్అమ్ (రజి) కథనం:- ఓసారి నా ఒంటె తప్పిపోయింది. నేను దాన్ని అరఫా రోజు వెతకడానికి బయలుదేరితే, దైవప్రవక్త (సల్లం) నాకు అరఫాత్ లో కన్పించారు. నేను మనసులో “వీరు ‘హుమ్ప్’ కు చెందినవారు కదా! ఏమయింది వీరికి ఈ రోజు ఇక్కడికి వచ్చారు!” అని అనుకున్నాను. (ఖుదైషీయులు ముజ్జల్ఫా దాటి ముందుకు వెళ్లారు. అలాంటిది దైవప్రవక్త(సల్లం) ఈ రోజు అరఫాత్ లో కన్పించడం వల్ల ఈయన ఆశ్చర్యపోయారు).

[సహీహ్ బుఖారీ : 25వ ప్రకరణం - హజ్, 91వ అధ్యాయం - అల్వఖూఫి బి అరఫా]

22వ అధ్యాయం - దీక్ష విరమణ అనుమతి రద్దు, ఎలా సంకల్పించుకుంటే అలాగే ఆచారాలు పాటించాలి

766. హజ్రత్ అబూమూసా (రజి) కథనం:- నేనొకరోజు దైవప్రవక్త(సల్లం) సన్నిధికి వెళ్ళాను. ఆ సమయంలో ఆయన ‘బత్తా’ ప్రదేశంలో ఉన్నారు. ఆయన నన్ను (చూడగానే) “హజ్ చేశావా నువ్వు?” అని అడిగారు. నేను చేశానని చెప్పాను. “అయితే ఏ సంకల్పంతో ఇహ్రాం (దీక్ష) పూనావు?” అడిగారు ఆయన మళ్ళీ. “దైవప్రవక్త(సల్లం) సంకల్పమే నా సంకల్పం అని సంకల్పించుకున్నాను” అని చెప్పాను నేను. “మంచిపని చేశావు, ఇక వెళ్ళు (మిగిలిన ఆచారాలు పాటించు)” అన్నారు ఆయన.

ఆ తరువాత నేను వెళ్ళి కాబా ప్రదక్షిణ, సఫా-మర్వా కొండల మధ్య ‘సయీ’ (పరుగెత్తడం) చేశాను. ఆ తరువాత నేను బనీఖైస్ తెగకు చెందిన ఒక స్త్రీ దగ్గరకు వెళ్ళాను. ఆమె నా తలలో పేలు చూసి తీసింది. ఆ తరువాత నేను హజ్ దీక్ష పూనాను. హజ్రత్ ఉమర్ (రజి) గారి పాలనా కాలం వరకు నేను (హజ్ ఆచారాలు) ఇలాగే పాటించాలని ప్రజలతో చెబుతుండేవాణ్ణి. హజ్రత్ ఉమర్ (రజి) ఖలీఫా అయిన తరువాత నేను ఆయన ముందు ఈ విషయం ప్రస్తావించాను. అప్పుడు ఆయన ఇలా అన్నారు. “మనం గనక దివ్యఖుర్ఆన్ ప్రకారం నడుచుకుంటే అది మనల్ని హజ్, ఉమ్రా రెండూ చేయాలని ఆదేశిస్తుంది. దైవప్రవక్త(సల్లం) సంప్రదాయం ప్రకారం నడుచుకుంటే, ఆయన కూడా బలిపశువు తన స్థానానికి చేరనంతవరకు దీక్ష విరమించలేదని మనం గ్రహిస్తాము.”

[సహీహ్ బుఖారీ : 25వ ప్రకరణం - హజ్, 125వ అధ్యాయం - అజ్జబీహ్ ఖబ్లల్ హల్]

23వ అధ్యాయం - తమత్తా (ఏకకాలంలో హజ్, ఉమ్రాలు చేయడం) ధర్మ సమ్మతమే

767. హజ్రత్ ఇమ్రాన్ బిన్ హుసైన్ (రజి) ఇలా అన్నారు:- దివ్యఖుర్ఆన్ లో ‘తమత్తా’ ఆజ్ఞ అవతరించింది. (అప్పుడు) మేము దైవప్రవక్త (సల్లం) తో పాటు ‘తమత్తా’ చేశాము. ఆ తర్వాత ఖుర్ఆన్ లో ఈ ఆజ్ఞ నిషేధించబడినట్లు ఎలాంటి ఆదేశం అవతరించలేదు. దైవప్రవక్త (సల్లం) కూడా

ఇహలోకం వీడిపోయే వరకు మమ్మల్ని ఇలా చేయడం గురించి వారించలేదు. ఇప్పుడిక ఎవరైనా⁽¹⁾ దీన్ని వారిస్తుంటే అది అతనిష్టం. (మనమేం చేయగలం?)

[సహీహ్ బుఖారీ: 65వ ప్రకరణం - అత్తఫీర్, 2. సూరతుల్ బఖరా, 33వ అధ్యాయం - ఫమన్ తమత్త బిల్ ఉమ్రుతి ఇలల్ హజీ]

24వ అధ్యాయం - తమత్తా (ఒకేసారి హజీ, ఉమ్రాలు) చేసేవారు పశువుని

బలివ్యాళి, ఆ స్తోమత లేనివాళ్ళు పది రోజులు ఉపవాసముండాలి

768. హజ్రత్ అబ్దుల్లా బిన్ ఉమర్ (రజి) కథనం:- దైవప్రవక్త(సల్లం) హజ్జతుల్ విదా (వీడ్కోలు హజీ) సందర్భంలో 'ఉమ్రా'ని హజీతో కలిపేశారు. ఖుర్ఆన్ (పశుత్వాగం) చేశారు. బలిపశువుని 'జుల్హులైఫా' నుండి తమ వెంట తీసుకెళ్ళారు. ఆయన మొట్టమొదట ఉమ్రా దీక్ష పూని 'లబ్హైక్' పలికారు. ఆ తరువాత హజీ (దీక్షపూని) లబ్హైక్ పలికారు. అప్పుడు ప్రజలు కూడా ఆయన్ను అనుసరిస్తూ 'ఉమ్రా'ని హజీతో కలిపేసి 'తమత్తా'⁽²⁾ చేశారు. కొందరు తమ వెంట బలిపశువుల్ని తెచ్చుకున్నారు. మరికొందరు బలిపశువుల్ని తెచ్చుకోలేదు.

దైవప్రవక్త (సల్లం) మక్కా వచ్చినప్పుడు ఇలా ఉపదేశించారు: "బలిపశువుల్ని వెంట తెచ్చుకున్నవారు ఇహ్రాం (దీక్ష) విరమించకూడదు. అదీగాక హజీ (నిర్వహణ) ముగించనంతవరకు ఇహ్రాం స్థితిలో నిషేధించబడిన విషయాలు వారికి ధర్మసమ్మతం కాలేవు. పోతే బలిపశువుల్ని వెంట తెచ్చుకోనివారు కాబా ప్రదక్షిణ, సఫా-మర్వా కొండల మధ్య 'సయీ' (పరుగెత్తడం) చేసి, శిరోజాలు కత్తిరించుకొని దీక్ష విరమించాలి. ఆ తర్వాత హజీ దీక్షపూని 'లబ్హైక్' పలకాలి. పశువు బలి చేసే స్తోమత లేనివారు హజీ దినాలలో మూడు రోజులు ఇంటికెళ్ళిన తరువాత మరో ఏడు రోజులు ఉపవాసం పాటించాలి."

దైవప్రవక్త (సల్లం) మక్కాలో ప్రవేశించి (ముందుగా) కాబా ప్రదక్షిణ చేశారు. మొట్ట మొదట 'హజై అస్వద్' (నల్లరాయి)ని ముద్దాడారు. తర్వాత భుజాలు ఎగిరేస్తూ వడివడిగా నడుస్తూ మూడు చుట్లు తిరిగారు. అంటే రమల్ ఆచారం పాటించారు. మిగిలిన నాలుగు చుట్లు మామూలుగానే నడుస్తూ తిరిగారు. ఈ విధంగా కాబా ప్రదక్షిణలు ముగించిన తరువాత 'మఖామె ఇబ్రాహీం' దగ్గర రెండు రకాతులు నమాజు చేశారు. నమాజు ముగించి సఫా కొండ దగ్గరకు వెళ్ళారు. సఫా-మర్వా

(1) ఇక్కడ ఎవరైనా అంటే మూడవ ఖలీఫా హజ్రత్ ఉస్మాన్ (రజి) అని అర్థం. ఆయన 'తమత్తా' నియమం పాటించడాన్ని వారిస్తుండేవారు.

(2) ఈ హదీసు ద్వారా ఒక విషయం స్పష్టంగా తెలుస్తోంది. 'తమత్తా' అంటే 'ఫికహ్' పరిభాషలో తీసుకున్న భావం కాకుండా "హజీ, ఉమ్రాలను ఒకేయాత్ర (ప్రయాణం)లో పాటించడానికి సౌకర్యం పొందడం" అని అర్థం. (ఇది మూఢకాలంలో ధర్మసమ్మతంగా లేదు) ఉమ్రా చేసి (ఇహ్రాం) దీక్ష విరమించినా ఖుర్ఆన్ పశువులు వెంట తెచ్చుకోనివారు చేసినట్లు పారిభాషిక 'తమత్తా' చేసినా, ఖరాన్ చేసినా, అంటే ఉమ్రా పూర్తయ్యాక కూడా దీక్ష విరమించకపోయినా, దైవప్రవక్త(సల్లం)తో పాటు బలిపశువులు వెంట తెచ్చుకున్నవారు చేసినట్లు హజీ, ఉమ్రాలు రెండింటినీ ముగించి దీక్ష విరమించినా - ఇవన్నీ ప్రవక్త అనుచరుల దృష్టిలో 'తమత్తా'గానే పరిగణించబడ్డాయి. ధర్మవేత్తల దృష్టిలో మాత్రం ఈ రెండు నియమాలు 'తమత్తా' 'ఖరాన్'లు గా పరిగణించబడ్డాయి.

కొండల మధ్య ఏడుసార్లు 'సయీ' (పరుగెత్తడం) చేశారు. హజ్జ్ (విధి) ముగించి, జిల్హజ్జ్ పద్ తేదీన పశుబలి ఇవ్వనంత వరకు ఆయన ఇహ్రాం (దీక్ష) విరమించలేదు. అలాగే ఇహ్రాం స్థితిలో నిషేధించబడిన ఏ విషయాన్నీ తన కోసం ధర్మసమ్మతం చేసుకోలేదు. ఈ విధంగానే దైవప్రవక్త (సల్లం) ఆచరించారు. బలిపశువుల్ని తమ వెంట తెచ్చుకున్నవారు కూడా ఇలాగే ఆచరించారు.

[సహీహ్ బుఖారీ : 25వ ప్రకరణం - హజ్జ్, 104వ అధ్యాయం - మన్ సాఖల్ బుద్దుమాహూ]

769. హజ్రత్ ఉర్వా (రహూలై) కథనం:- దైవప్రవక్త (సల్లం) ఆయన అనుచరులు (రజి) 'ఉమ్రా'ని హజ్జ్ తో కలిపి 'తమత్తా' చేయడం గురించి (పై హదీసులో పేర్కొన్నట్లు) హజ్రత్ అబ్దుల్లాబిన్ ఉమర్ (రజి) చెప్పిన వివరాలే హజ్రత్ ఆయిషా (రజి) కూడా చెప్పారు.

[సహీహ్ బుఖారీ : 25వ ప్రకరణం - హజ్జ్, 104వ అధ్యాయం - మన్ సాఖల్ బుద్దు మాహూ]

25వ అధ్యాయం - ఇస్రాద్ హజ్జ్ చేసేవాళ్ళు ఇహ్రాం (దీక్ష) విరమించినపుడే

ఖిరాన్ హజ్జ్ చేసే వాళ్ళు కూడా ఇహ్రాం విరమించాలి

770. విశ్వాసుల మాతృమూర్తి హజ్రత్ హఫ్సా (రజి) కథనం:- నేను దైవప్రవక్త (సల్లం)తో మాట్లాడుతూ "దైవప్రవక్తా! ప్రజలు 'ఉమ్రా' నిర్వహించి దీక్ష విరమిస్తే, మీరు 'ఉమ్రా'ని నిర్వహించిన తరువాత కూడా దీక్ష విరమించలేదు. కారణం ఏమిటి?" అని అడిగాను. దానికి దైవప్రవక్త(స) సమాధానమిస్తూ "నేను నా శిరోజాలను (పెరుగుదలకై) వదిలేశాను. అదీగాక నా బలిపశువు మెడలో పట్టా వేసి ఉంచాను. అందువల్ల పశు బలి ఇవ్వనంతవరకు నేను దీక్ష విరమించలేను" అని అన్నారు.

[సహీహ్ బుఖారీ : 25వ ప్రకరణం - హజ్జ్, 34వ అధ్యాయం - అత్తమత్తా వల్ ఇఖ్రాని వల్ ఇస్రాది బిల్ హజ్]

26వ అధ్యాయం - కాబాకు వెళ్ళే దారిలో ఆటంకాలు ఎదురైతే దీక్ష

విరమించవచ్చు

771. అబ్దుల్లా బిన్ ఉమర్ హదీసు:- అరాచకం, అల్లర్ల కాలంలో (క్రూరపాలకుడైన హజ్జాజ్ బిన్ యూసుఫ్ హజ్రత్ అబ్దుల్లా బిన్ జుబైర్ (రజి)తో యుద్ధం చేయడానికి మక్కా మీద దండెత్తిన రోజుల్లో) హజ్రత్ అబ్దుల్లా బిన్ ఉమర్ (రజి) ఉమ్రా చేసే ఉద్దేశ్యంతో దీక్షపూని మక్కా బయలుదేరారు. ఆ సందర్భంలో మాట్లాడుతూ "మనల్ని మక్కా పోకుండా నిరోధించడం జరిగితే మనం గతంలో దైవప్రవక్త(స) అనుసరణలో ఎలా చేశామో ఇప్పుడూ అలాగే చేద్దాం" అని అన్నారు. హుదైబియా ఒడంబడిక సందర్భంలో దైవప్రవక్త(స) ఉమ్రా దీక్ష పూనారు. అందువల్ల ఇప్పుడు హజ్రత్ అబ్దుల్లా బిన్ ఉమర్ (రజి) కూడా ఉమ్రా దీక్ష పూనారు. ఆయన ఈ విషయాన్ని నిశితంగా ఆలోచించి "హజ్జ్, ఉమ్రా వ్యవహారాలు ఒకే విధమైనవి" అని అన్నారు. ఆయన తన అనుచరులతో మాట్లాడుతూ "ఇలాంటి సందర్భాల్లో హజ్జ్, ఉమ్రాలు చేయడంలో ఎలాంటి తేడా లేదు. అందువల్ల నేను మిమ్మల్ని సాక్షులుగా నిలబెట్టి ఉమ్రాతో పాటు హజ్జ్ కూడా చేయాలని నిర్ణయించుకున్నాను" అని అన్నారు. ఆ తరువాత ఆయన హజ్జ్, ఉమ్రాలు రెండింటికీ ఒకేసారి ప్రదక్షిణ చేశారు. అదే సరిపోతుందని భావించారు. ఆ తరువాత పశుబలి (ఖుర్బాని) ఇచ్చారు.

[సహీహ్ బుఖారీ : 27వ ప్రకరణం - ముహ్సీర్, 4వ అధ్యాయం - మన్ ఖాలలైస అలల్ ముహ్సీర్ బదల్]

772. హజ్రత్ అబ్దుల్లా బిన్ జుబైర్ (రజి)పై హజ్జాజ్ బిన్ యూసుఫ్ దాడి చేయడానికి (మక్కా) వస్తున్న సంవత్సరం హజ్రత్ అబ్దుల్లా బిన్ ఉమర్ (రజి) హజ్జ్ చేయడానికి సంకల్పించుకున్నారు. అప్పుడు కొందరు (మిత్రులు) “ప్రజల మధ్య యుద్ధం జరగనున్నది. మిమ్మల్ని కాబా గృహం చేరుకోకుండా (శత్రువులు) అడ్డుకునే ప్రమాదం ఉంది” అని అన్నారు. దానికి ఆయన (రజి) “మీకు దైవప్రవక్త (స) ఎంతో ఆదర్శప్రాయులు. (అహ్మద్:21)” అన్న ఖుర్ఆన్ సూక్తిని ప్రస్తావించి “నేనిప్పుడు దైవప్రవక్త(స) ఎలా చేశారో అలాగే చేస్తాను. నేను ఉమ్రా యాత్రను నా మీద విధించుకున్నాను. దీనికి మీరే సాక్షులు” అని అన్నారు. ఆ తరువాత ఆయన హజ్జ్ యాత్రకు బయలుదేరారు.

అలా హజ్రత్ అబ్దుల్లా బిన్ ఉమర్ (రజి) బయలుదేరి ‘బైదా’ ప్రదేశం చేరుకున్న తరువాత “హజ్జ్, ఉమ్రాలను గురించి ఒకే విధమైన ఆజ్ఞ ఉంది. అందువల్ల నేను ‘ఉమ్రా’తో పాటు హజ్జ్ కూడా నా మీద విధించుకున్నాను. దీనికి మీరే సాక్షులు” అని అన్నారు. ఆయన బలిపశువును కూడా తన వెంట పెట్టుకున్నారు. దాన్ని ఆయన ‘ఖుద్దైద్’ ప్రాంతంలో కొన్నారు. అంతకు మించి ఆయన ఏ పనీ చేయలేదు. పశుత్యాగం చేయలేదు. ఇహ్రాం (దీక్ష) స్థితిలో నిషేధించబడిన విషయాలను ధర్మసమ్మతం కూడా చేసుకోలేదు. తల గొరిగించుకోలేదు, శిరోజాలు కత్తిరించుకోలేదు. ఆ తరువాతనే (సంప్రదాయం ప్రకారం) జల్ హజ్జ్ పదో తేదీన పశు బలి ఇచ్చి తలగొరిగించుకున్నారు. ఆయన తాను చేసిన కాబా ప్రదక్షిణ హజ్జ్, ఉమ్రాలు రెండింటికీ సరిపోతాయని భావించారు. దైవప్రవక్త(స) ఇలాగే చేశారని ఆయన అన్నారు.

[సహీహ్ బుఖారీ : 25వ ప్రకరణం - హజ్జ్, 77వ అధ్యాయం - తహఫిల్ భారీస్]

27వ అధ్యాయం - హజ్జ్, ఉమ్రాలు కలిపి లేదా విడివిడిగా చేయడం గురించి

773. హజ్రత్ బకర్ (రహ్మాలై) కథనం:- దైవప్రవక్త(స) హజ్జ్, ఉమ్రాలు రెండింటికీ ఒకే ఇహ్రాం (దీక్ష) పూనారని హజ్రత్ అనస్ (రజి) తెలియజేసిన విషయాన్ని నేను హజ్రత్ అబ్దుల్లా బిన్ ఉమర్ (రజి) ముందు ప్రస్తావించాను. హజ్రత్ అబ్దుల్లా బిన్ ఉమర్ (రజి) అది విని ఇలా అన్నారు :

“దైవప్రవక్త (స) మొదట హజ్జ్ దీక్ష పూనారు. మేము కూడా ఆయనతో పాటు హజ్జ్ దీక్ష పూనాము. ఆ తరువాత మేము మక్కా చేరుకుంటే ‘బలిపశువులు తీసుకురానివాళ్ళు హజ్జ్ని ఉమ్రాగా మార్చుకోవాల’ని దైవప్రవక్త(స) ఆదేశించారు. దైవప్రవక్త(స) దగ్గర బలిపశువు ఉండింది. హజ్రత్ అలీ (రజి) యమన్ ప్రాంతం నుండి హజ్జ్ చేయడానికి వచ్చారు. అప్పుడు దైవప్రవక్త(స) ఆయన్ని “నీవు దీక్ష పూనేటప్పుడు ఏమని సంకల్పించుకున్నావు? నీ ఇంటివాళ్ళూ, మా వెంట ఉన్నారు కదా!” అని అడిగారు. దానికి హజ్రత్ అలీ (రజి) సమాధానమిస్తూ “దైవప్రవక్త(స) దీక్షే నా దీక్ష కూడా అని సంకల్పించుకున్నాను” అని అన్నారు. అప్పుడు దైవప్రవక్త(స) “అయితే నువ్వు అదే దీక్షలో ఉండు. మన (ఉభయుల) దగ్గర బలిపశువులు ఉన్నాయి. (వాటిని బలి ఇచ్చిన తరువాతనే మనం దీక్ష విరమించగలం)” అని అన్నారు.

[సహీహ్ బుఖారీ : 64వ ప్రకరణం - మగాజి, 61వ అధ్యాయం - బాస్ అలీ బిన్ అబీ తాలిబ్ (రజి) వ ఖాలిద్ బిన్ వలీద్ (రజి) ఇలల్ యమని ఖబ్లి హజ్జతిల్ విదా]

28వ అధ్యాయం - హజ్జ్ దీక్ష పూని మక్కా వచ్చినవాళ్ళు ఎన్ని ప్రదక్షిణలు చేయాలి?

774. హజ్రత్ అమ్ బిన్ దీనార్ (రహ్మలై) కథనం:- నేను హజ్రత్ అబ్దుల్లా బిన్ ఉమర్ (రజి)తో మాట్లాడుతూ “ఒకవేళ ఎవరైనా కాబా ప్రదక్షిణ మాత్రమే చేసి సఫా, మర్వా (కొండల) మధ్య ‘సయీ’ (పరుగెత్తడం) చేయకపోతే అతను (దీక్ష విరమించి) తన భార్యతో సంభోగించవచ్చా?” అని అడిగాను. దానికి ఆయన ఇలా సమాధానమిచ్చారు. “దైవప్రవక్త (సల్లం) మక్కా వెళ్ళి ఏడు చుట్లు కాబా ప్రదక్షిణ చేసి ‘మఖామె ఇబ్రాహీం’ దగ్గర రెండు రకాతులు నమాజు చేశారు. ఆయన సఫా, మర్వా (కొండ)ల మధ్య ‘సయీ’ కూడా చేశారు. మనకు దైవప్రవక్త(సల్లం) విధానమే ఎంతో ఆదర్శనీయం, అనుసరణీయం”.

[సహీహ్ బుఖారీ : 8వ ప్రకరణం - సలాత్, 30వ అధ్యాయం - ఖలిల్లాహి తఅలా వత్త ఫిజా మిమ్మ ఖామి ఇబ్రాహీమ ముసల్ల]

29వ అధ్యాయం - తవాఫ్, సయీ చేసినవాడు ఇహ్రాం స్థితిలోనే ఉండాలా?

775. ముహమ్మద్ బిన్ అబ్దుర్రహ్మాన్ బిన్ నౌఫిల్ ఖురషి(రహ్మలై) కథనం:- నేను హజ్రత్ ఉర్వా బిన్ జుబైర్ (రజి)ను హజ్జ్ నియమాలను గురించి అడిగితే ఆయన ఇలా సమాధానమిచ్చారు: హజ్రత్ ఆయిషా (రజి) నాకు హజ్జ్ గురించి తెలుపుతూ దైవప్రవక్త (సల్లం) మక్కా చేరుకుని మొట్టమొదట ఉజూ చేసి కాబా ప్రదక్షిణ చేశారనీ, దాన్ని ఉవ్రాగా మార్చలేదని (అంటే దీక్ష విరమించలేదని) అన్నారు.

ఆ తరువాత హజ్రత్ అబూబకర్ (రజి) హజ్జ్ చేశారు. ఆయన కూడా ముందుగా కాబా ప్రదక్షిణ చేశారు. హజ్జ్ని ఉవ్రాగా మార్చలేదు. ఆ తరువాత హజ్రత్ ఉమర్ (రజి) కూడా అలాగే చేశారు. ఆ తరువాత హజ్రత్ ఉస్మాన్ (రజి) కూడా హజ్జ్ చేస్తుండగా నేను చూశాను. ఆయన కూడా మొట్టమొదట కాబా ప్రదక్షిణ చేశారు గాని హజ్జ్ని ఉవ్రాగా మార్చలేదు. ఆ తర్వాత హజ్రత్ ముఅవియా (రజి), హజ్రత్ అబ్దుల్లా బిన్ ఉమర్ (రజి)లు కూడా అలాగే చేశారు.

నేనొకసారి మా నాన్న హజ్రత్ జుబైర్ బిన్ అవ్వామ్ (రజి)తో కలిసి హజ్జ్ చేశాను. ఆయన కూడా అన్నిటికంటే ముందుగా చేసిన పని అదే, కాబా ప్రదక్షిణ చేశారు. అంతేగాని హజ్జ్ని ఉవ్రాగా మార్చలేదు. అంతేకాదు ముహాజిర్, అన్నారుల్లో కూడా అనేకమందిని ఇలాగే హజ్జ్ చేయడం చూశాను. వారిలో ఏ ఒక్కరూ హజ్జ్ని ఉవ్రాగా మార్చలేదు. నేను అందరికంటే చివర్లో హజ్రత్ అబ్దుల్లా బిన్ ఉమర్ (రజి)ని కూడా ఈ విధంగానే హజ్జ్ చేయడం గమనించాను. ఆయన కూడా హజ్జ్ని ఉవ్రాగా మార్చలేదు.

హజ్రత్ అబ్దుల్లా బిన్ ఉమర్ (రజి) మీ మధ్య ఉన్నారు కదా! ఆయనైందుకు అడగరు దీన్ని గురించి? గతంలో ఉన్న (పెద్ద) వాళ్ళను కూడా మీరు అడగలేదు. వారంతా మక్కాలో ప్రవేశించగానే అన్నిటికంటే ముందు కాబా ప్రదక్షిణ చేసేవారు. దీక్ష (ఇహ్రాం) విరమించేవారు కాదు. నేను మా అమ్మ (హజ్రత్ అస్మా (రజి)ను, మా పిన్నమ్మ (హజ్రత్ ఆయిషా (రజి))ను కూడా హజ్జ్ చేస్తుండగా చూశాను. వారిద్దరు కూడా మక్కాలో ప్రవేశించిన తర్వాత మొట్టమొదట చేసిన పని కాబా ప్రదక్షిణ చేయడమే. దీక్ష (ఇహ్రాం) మటుకు విరమించేవాళ్ళు కాదు.

[సహీహ్ బుఖారీ : 25వ ప్రకరణం - హజ్జ్, 78వ అధ్యాయం - అత్తవ్యాఫ్ అలల్ వుజూ]

776. హజ్రత్ అస్మా బిన్తె అబీబకర్ (రజి) సేవకుడు హజ్రత్ అబ్దుల్లా (రహ్మాలై) కథనం:- హజ్రత్ అస్మా(రజి) హుజూన్ (కొండ) ప్రక్కగా పోతున్నప్పుడల్లా ఇలా చెబుతుంటే నేను విన్నాను: “దేవుడు ముహమ్మద్ (సల్లం)పై తన కరుణామృతాన్ని చిలికించుగాక! ఆయనతో పాటు మేము (హజ్ యాత్రకు బయలుదేరినపుడు) ఈ ప్రదేశంలోనే దిగేవారము. ఆ కాలంలో మేము (సన్నగా) తేలికగా ఉండేవాళ్ళము. మా దగ్గర వాహనాలు తక్కువగా ఉండేవి. ఆహార పదార్థాలు కూడా తక్కువే. నేను, నా చెల్లెలు హజ్రత్ (అయిషా-రజి), హజ్రత్ జుబైర్ (రజి), ఇంకా ఫలానా ఫలానా వాళ్ళు ‘ఉమ్రా’ చేశాము. (మొదట) మేము కాబా ప్రదక్షిణ చేసి ఇహ్రాం (దీక్ష) విరమించాము. తర్వాత సాయంత్రం వేళ హజ్ కోసం దీక్ష పూనాము.”

[సహీహ్ బుఖారీ:26వ ప్రకరణం - ఉమ్రా, 11వ అధ్యాయం - మతాయహిల్లుల్ ఉమ్రా]

31వ అధ్యాయం - హజ్ నెలల్లో ‘ఉమ్రా’ చేయడం ధర్మసమ్మతమే

777. హజ్రత్ అబ్దుల్లా బిన్ అబ్బాస్ (రజి) కథనం:- దైవప్రవక్త(సల్లం), ఆయన అనుచరులు (రజి) జిల్హజ్ నాలగవ తేదీ ఉదయం హజ్ దీక్షపూని ‘లబైక్’ అంటూ మక్కాలో ప్రవేశించారు. ఆ తరువాత ఆయన “బలి పశువుల్ని వెంట తెచ్చుకున్నవారు తప్ప మిగిలినవారంతా హజ్ని ‘ఉమ్రా’గా మార్చు కోవాలని” ఆదేశించారు.

[సహీహ్ బుఖారీ : 18వ ప్రకరణం - తఫ్ఫీరుస్సలాత్, 3వ అధ్యాయం-కమ్ అఖామన్నుఖియ్యు (సల్లం) ఫిల్ హజ్జే]

778. హజ్రత్ అబూ జుమ్రా నసర్ బిన్ ఇమ్రాన్ జబ్బీయా (రహ్మాలై) కథనం:- నేనొకసారి ‘తమత్తా’ హజ్ (అంటే హజ్, ఉమ్రా ఏకకాలంలో నిర్వహించడం) చేస్తే, కొందరు నన్ను అలా చేయకూడదని వారించారు. అందువల్ల నేను వాస్తవం ఏమిటో తెలుసుకోవడానికి హజ్రత్ అబ్దుల్లా బిన్ అబ్బాస్ (రజి)ను అడిగాను. ఆయన తమత్తా హజ్జ్ చేయమని ఆదేశించారు. ఆ తర్వాత నేను ఒక కలగన్నాను. అందులో నాతో ఎవరో “నీ హజ్ స్వీకరించబడింది. నీ ఉమ్రా కూడా స్వీకరించబడింది” అని అన్నారు. నేనీ కల గురించి హజ్రత్ అబ్దుల్లా బిన్ అబ్బాస్ (రజి) దగ్గర ప్రస్తావించాను. దానిపై ఆయన “ఇదే దైవప్రవక్త(సల్లం) సంప్రదాయం” అని అన్నారు. ఆ తరువాత ఆయన “నా దగ్గర ఉండిపో, నా ఆస్తిలో కొంత నీకిస్తాను” అని అన్నారు.

ఈ హదీసును ఉల్లేఖించిన హజ్రత్ షేబా (రహ్మాలై) ఆ సందర్భంలో “ఆయన మీకు ధనం ఇస్తానని ఎందుకు అన్నారు?” అని అడిగారు. దానికి హజ్రత్ అబూ జుమ్రా (రహ్మాలై) “నేను ఇలా కలలో చూడటం వల్ల ” అని అన్నారు.

[సహీహ్ బుఖారీ : 25వ ప్రకరణం - హజ్, 34వ అధ్యాయం - అత్తమత్తవల్ ఇఖ్రాని వల్ ఇస్రాది విల్ హజ్]

32వ అధ్యాయం - బలిపశువు మెడలో దండ వేయడం, దీక్ష పూనేటపుడు దాని మూపురం చీల్చడం

779. హజ్రత్ ఇబ్నె జరిహ్ (రహ్మాలై) కథనం:- ఎవరైనా కాబా ప్రదక్షిణ చేస్తే ఇక అతని ఇహ్రాం (దీక్ష) ముగిసినట్టే అని హజ్రత్ అబ్దుల్లా బిన్ అబ్బాస్ (రజి) చెప్పిన మాటను నాకు హజ్రత్ అతా (రహ్మాలై)

తెలియజేశారు. నేను 'హజ్రత్ అబ్దుల్లా బిన్ అబ్బాస్ (రజి) చెప్పిన ఈ మాటకు ఆధారం ఏమిటి?' అని అడిగాను. దానికి హజ్రత్ అతా (రహ్మాలై) సమాధానమిస్తూ "దివ్యఖుర్ఆన్ లో -వాటి(ని బలి ఇచ్చే) స్థలం ఆ ప్రాచీన గృహం (కాబా) దగ్గరే (హజ్:33)" అనే సూక్తే దీనికి ఆధారం. ఈ సూక్తి ఆధారంగానే దైవప్రవక్త (సల్లం) 'వీడ్కోలు హజ్' సందర్భంలో 'ఇహ్రాం (దీక్ష) విరమించండ'ని అనుచరుల్ని ఆదేశించారు. నేనప్పుడు "ఈ ఆజ్ఞను ఆయన అరఫాత్ లో నిరీక్షించిన తరువాత ఇచ్చారు కదా?" అని అన్నాను. "హజ్రత్ ఇబ్నె అబ్బాస్ (రజి) అభిప్రాయం ప్రకారం ఇది నిరీక్షణకు ముందు, నిరీక్షణకు తర్వాత - రెండింటికీ వర్తిస్తుంది" అన్నారు ఆయన.

[సహీహ్ బుఖారీ : 64వ ప్రకరణం - మగాజి, 77వ అధ్యాయం - హజ్జతుల్ విదా]

33వ అధ్యాయం - ఉమ్రా స్థితిలో శిరోజాలు కత్తిరించుకోవడం

780. హజ్రత్ ముఅవియా (రజి) కథనం:- నేను దైవప్రవక్త (సల్లం) తల వెంట్రుకల్ని కత్తెరతో కత్తిరించాను.

[సహీహ్ బుఖారీ : 25వ ప్రకరణం - హజ్, 127వ అధ్యాయం - అల్హల్ఖి వత్తఖీరి ఇస్సల్ ఇహ్లాల్]

34వ అధ్యాయం - దైవప్రవక్త(సల్లం) వారి ఇహ్రామ్ బలిపశువులను గురించి

781. హజ్రత్ అనస్ బిన్ మాలిక్ (రజి) కథనం:- హజ్రత్ అలీ (రజి) యమన్ నుండి (మక్కాలో) దైవప్రవక్త (సల్లం) సన్నిధికి వచ్చారు. అప్పుడు దైవప్రవక్త(సల్లం) ఆయన్ని "నీవు ఇహ్రాం (దీక్ష) పూనేటవుడు ఏమని సంకల్పించుకున్నావు?" అని అడిగారు. దానికి హజ్రత్ అలీ (రజి) "దైవప్రవక్త(సల్లం) ఎలాంటి దీక్ష వహించారో నా దీక్ష కూడా అలాంటిదే ఉంటుందని సంకల్పించుకున్నాను" అని సమాధానమిచ్చారు. అప్పుడు దైవప్రవక్త(సల్లం) ఇలా అన్నారు. "నా దగ్గర బలిపశువు లేకపోయి ఉంటే నేనూ (ఇతరుల్లాగా ఉమ్రా చేసి) దీక్ష విరమించేవాణ్ణి* (కనుక నీవు కూడా నన్ను అనుసరించు)".

[సహీహ్ బుఖారీ : 25వ ప్రకరణం - హజ్, 32వ అధ్యాయం - మన్ అహ్లా ఫిజిమ్మున్నబీ (సల్లం) కాహిలాలిన్నబీ]

35వ అధ్యాయం - దైవప్రవక్త (సల్లం) ఎప్పుడు ఎన్ని ఉమ్రాలు చేశారు?

782. హజ్రత్ అనస్ (రజి) కథనం:- దైవప్రవక్త(సల్లం) మొత్తం నాలుగుసార్లు ఉమ్రాలు చేశారు. ఒక్క ఉమ్రా తప్ప మిగిలిన ఉమ్రాలన్నీ జీఖఅద నెలలో చేశారు. ఆ ఒక్క ఉమ్రా హజ్జతో పాటు చేశారు. ఒక ఉమ్రా హుదైబియా ఒడంబడిక జరిగిన సంవత్సరం చేశారు. రెండవ ఉమ్రా ఆ తరువాత సంవత్సరం చేశారు. మూడవ ఉమ్రా 'జిఇర్రానా' ప్రాంతంలో హునైన్ యుద్ధప్రాప్తిని యోధులకు పంచిపెట్టి వచ్చిన తరువాత చేశారు. నాల్గవ ఉమ్రా హజ్జతుల్ విదా (వీడ్కోలు హజ్)తో పాటు చేశారు.

[సహీహ్ బుఖారీ : 26వ ప్రకరణం - ఉమ్రా, 3వ అధ్యాయం - కమ్ ఎతమరన్నబీ (సల్లం)]

* అంటే, బలిపశువు నా దగ్గర ఉండటం వల్ల నేను దీక్ష విరమించలేదు. నీవు కూడా నాలాగే సంకల్పించుకున్నావు గనక నీవు కూడా దీక్ష విరమించలేవు.

783. హజ్రత్ అబూ ఇస్హాఖ్ (రహ్మాలై) కథనం:- దైవప్రవక్త (సల్లం) ఎన్ని యుద్ధాలు చేశారని హజ్రత్ జైద్ బిన్ అర్థమ్ (రజి)ని ఒకరు అడిగారు. దానికి ఆయన పందొమ్మిది అని సమాధానమిచ్చారు. మీరు దైవప్రవక్త (సల్లం)తో పాటు ఎన్ని యుద్ధాలలో పాల్గొన్నారని మళ్ళీ అడిగారు. పదిహేడు అని హజ్రత్ జైద్ బిన్ అర్థమ్ (రజి) చెప్పారు. వాటిలో మొట్టమొదటిది ఏది అని మళ్ళీ అడిగారు. దానికి ఆయన 'ఉసైరా' యుద్ధం అన్నారు. (లేదా ఉషైర్ యుద్ధం అన్నారు)* (హదీసు ఉల్లేఖకునికి పేరు సరిగా గుర్తు లేదు).

[సహీహ్ బుఖారీ : 64వ ప్రకరణం - మగాజీ, 1వ అధ్యాయం - గజ్యతిల్ ఉషైరతి అవ్ ఉసైరా]

784. హజ్రత్ జైద్ బిన్ అర్థమ్ (రజి) కథనం:- దైవప్రవక్త (సల్లం) పంధొమ్మిది దండయాత్రలు జరిపారు. (మక్కా నుండి మదీనాకు) వలస వచ్చి తరువాత ఒక్క హజ్జ్ అంటే హజ్జతుల్ విదా (వీడ్కోలు హజ్జ్) మాత్రమే చేశారు. ఆ తర్వాత ఆయన మరెలాంటి హజ్జ్ చేయలేదు.

[సహీహ్ బుఖారీ : 64వ ప్రకరణం - మగాజీ, 77వ అధ్యాయం - హజ్జతుల్ విదా]

785. హజ్రత్ ముజాహిద్ (రహ్మాలై) ఇలా తెలిపారు:- నేను, ఉర్వాబిన్ జుబైర్ (రహ్మాలై) కలిసి మస్జిద్ కు వెళ్ళాము. చూస్తే హజ్రత్ అబ్దుల్లా బిన్ ఉమర్ (రజి) హజ్రత్ ఆయిషా (రజి)గారి కుటీరం దగ్గర కూర్చొని ఉన్నారు. కొంతమంది మస్జిద్ లో 'చాప్త నమాజ్' చేస్తున్నారు. మేము హజ్రత్ అబ్దుల్లా బిన్ ఉమర్ (రజి)ని "వారు చేస్తున్న నమాజు ఏమిటి?" అని అడిగాము. దానికాయన "అది బిద్ అత్ (ధర్మంలో లేని కొత్త విషయం)" అని అన్నారు. ఆ తరువాత మేము "దైవప్రవక్త(సల్లం) మొత్తం ఎన్ని సార్లు ఉమ్రా చేశారు?" అని అడిగాము. హజ్రత్ అబ్దుల్లా (రజి) సమాధానమిస్తూ "నాలుగు సార్లు చేశారు. వాటిలో ఒకసారి ఆయన రజబ్ నెలలో చేశారు" అని అన్నారు. మేము ఆయన మాటలను ఖండించడం బావుండదని మౌనంగా ఉండిపోయాము.

అదే సమయంలో విశ్వాసుల మాతృమూర్తి హజ్రత్ ఆయిషా (రజి) పల్ల తోముకుంటున్న శబ్దం వినిపించింది. దాన్ని బట్టి హజ్రత్ ఉర్వా (రహ్మాలై)గారు, ఆమె కుటీరంలోనే ఉన్నారని భావించి "అమ్మా! ఓ విశ్వాసుల మాతృమూర్తి!! హజ్రత్ అబూ అబ్దుర్రహ్మాన్ (అబ్దుల్లాబిన్ ఉమర్) ఏమన్నారో మీరు విన్నారా?" అని అడిగాను. "ఏమన్నారేమిటి?" అని అడిగారు ఆమె... "దైవప్రవక్త(సల్లం) చేసిన నాలుగు ఉమ్రాలలో ఒకటి రజబ్ నెలలో ఉందట!" అన్నారు హజ్రత్ ఉర్వా (రహ్మాలై). హజ్రత్ ఆయిషా (రజి) ఈ మాట విని ఇలా అన్నారు: "దేవుడు అబూ అబ్దుర్రహ్మాన్ పై దయచూపుగాక! దైవప్రవక్త(సల్లం) నిర్వహించిన ఉమ్రాలన్నిటిలోనూ ఇబ్నై ఉమర్ (రజి) దైవప్రవక్త(సల్లం)తో పాటు ఉన్నారు. దైవప్రవక్త (సల్లం) రజబ్ నెలలో ఏ ఒక్క ఉమ్రా చేయలేదు."

[సహీహ్ బుఖారీ : 26వ ప్రకరణం - ఉమ్రా, 3వ అధ్యాయం - కమ్ ఏతమరన్నఖీ (సల్లం)]

36వ అధ్యాయం - రమజాన్ నెలలో చేసే ఉమ్రా అత్యంత పుణ్యప్రదం

786. హజ్రత్ అబ్దుల్లా బిన్ అబ్బాస్ (రజి) కథనం : దైవప్రవక్త (సల్లం) ఒక అన్నార్ స్త్రీతో మాట్లాడుతూ "హజ్జ్ కోసం మాతో పాటు బయలుదేరడానికి నీకు ఏ విషయం అడ్డు వచ్చింది?" అని అడిగారు.

* ఇదొక ప్రదేశం పేరు. దైవప్రవక్త(సల్లం) మక్కా నుండి సిరియా వెళ్ళిన ఖురైష్ వర్తక బిడారాన్ని వెతుకుతూ ఈ ప్రదేశం దాకా వెళ్ళారు. ఆ తర్వాత కొన్నాళ్ళకే బదర్ యుద్ధం జరిగింది.

దానికామె ఇలా అన్నారు “మా దగ్గర నీళ్ళు మోసే ఒంటెలు రెండు ఉన్నాయి. వాటిలో ఒక దానిపై అబూపులాన్, ఆయన కొడుకు (అంటే తన భర్త, తన కొడుకు) ఎక్కి (హాజ్ చేయడానికి మక్కా) వెళ్ళారు. రెండవ దాన్ని మేము నీళ్ళు మోయడానికి వాడుకుంటున్నాము.” దైవప్రవక్త (సల్లం) ఈ మాట విని “సరే, నువ్వు రమజాన్ నెలలో ఉమ్రా నిర్వహించు. రమజాన్ లో నిర్వహించే ఉమ్రాకు హాజ్ చేసినంత పుణ్యం లభిస్తుంది” అని అన్నారు.⁽¹⁾

[సహీహ్ బుఖారీ : 26వ ప్రకరణం - ఉమ్రా, 4వ అధ్యాయం - ఉమ్రాతి ఫీరమజాన్]

37వ అధ్యాయం - మక్కాలోకి మెరక ప్రదేశం నుండి ప్రవేశించి పల్లపు ప్రదేశం గుండా బయటికి వెళ్ళాలి

787. హజ్రత్ అబ్దుల్లా బిన్ ఉమర్ (రజి) కథనం : దైవప్రవక్త (సల్లం) మదీనా నుండి బయటికి వెళ్ళదలచినపుడు షజరా మార్గాన⁽²⁾ బయటికి వెళ్తారు. తిరిగి పట్టణం లోనికి ప్రవేశించేటపుడు ముఅర్రస్ దారి గుండా వస్తారు.

[సహీహ్ బుఖారీ : 25వ ప్రకరణం - హాజ్, 15వ అధ్యాయం - ఖురాజిన్నబీ (సల్లం) అలత్తరీఖిషజర]

788. హజ్రత్ ఇబ్నె ఉమర్ (రజి) కథనం:- మహనీయ ముహమ్మద్ (సల్లం) మక్కాలో ప్రవేశించినపుడు ఎత్తైన గుట్టల గుండా ప్రవేశించేవారు. మక్కా నుండి వెడలేటప్పుడు పల్లపు గుట్టల మీదుగా వెడలేవారు.

[సహీహ్ బుఖారీ : 25వ ప్రకరణం - హాజ్, 40వ అధ్యాయం - మన్ అయిన యద్ఖులు మక్కా]

789. హజ్రత్ ఆయిషా (రజి) కథనం :- దైవప్రవక్త (సల్లం) మక్కాలో ప్రవేశించేటపుడు మెరక ప్రదేశం నుండి వస్తారు. మక్కా నుండి బయటికి వెళ్ళేటప్పుడు పల్లపు ప్రదేశం నుండి బయలుదేరుతారు.

[సహీహ్ బుఖారీ : 25వ ప్రకరణం - హాజ్, 41వ అధ్యాయం - మన్ ఐన యుఖ్రిజు మిమ్మక్కా]

790. హజ్రత్ ఆయిషా (రజి) కథనం :- దైవప్రవక్త (సల్లం) మక్కా జయించబడిన సంవత్సరం మక్కా పట్టణంలోకి ‘కదా’⁽³⁾ వైపు నుండి ప్రవేశించారు. తిరిగి ‘కదా’ వైపు నుండే బయటికి వెళ్ళిపోయారు. ఈ ప్రదేశం మక్కా మెరక ప్రాంతం వైపున్నది.

[సహీహ్ బుఖారీ : 25వ ప్రకరణం - హాజ్, 41వ అధ్యాయం - మన్ ఐన యుఖ్రిజు మిమ్మక్కా]

(1) రమజాన్ నెలలో ఉమ్రా చేస్తే హాజ్ విధి నిర్వహించినట్లు దీని అర్థం కాదు. ఉమ్రా సంప్రదాయాన్ని ప్రోత్సహించడానికి మాత్రమే దైవప్రవక్త (సల్లం) అతిశయోక్తిగా ఇలా అన్నారునై లైబీ (రహూలై) అభిప్రాయపడ్డారు.

(2) ‘షజరా మార్గం’ అంటే ఖల్ హులైసా మస్జిద్ వైపు నుండి పోయే మార్గం అని అర్థం. ‘ముఅర్రస్’ దారి అంటే, ఖల్ హులైసా మస్జిద్ నుండి పల్లపు ప్రదేశం వైపుకు వెళ్ళే దారి అని అర్థం. బాటసారులు రాత్రివేళ ప్రయాణం చేసి తెల్లవారుజామున ‘ముఅర్రస్’లో విడిది చేస్తారు.

(3) ‘కదా’ అనేది మక్కా ఎగువ ప్రాంతంలో ఉన్న ఒక కొండ పేరు. దైవప్రవక్త(సల్లం) అటువైపు నుండే మక్కాలో ప్రవేశించేవారు. నిజానికి మక్కా దిగువ ప్రాంతం నుండి యమన్ కు పోయేదారిలో ఉన్న కొండను ‘కదా’ అంటారు. కాని ఉల్లెఖనంలో మాత్రం అది మక్కా ఎగువ ప్రాంతంలో ఉన్నట్లు చెప్పబడింది. బహుశా ఇక్కడ ఉల్లెఖకులు పొరపాటు పడి ఉంటారు. (-సంకలనకర్త)

38వ అధ్యాయం - మక్కాలో ప్రవేశించే ముందు 'జీతువా'లో రాత్రి గడిపి . . . .

791. హజ్రత్ అబ్దుల్లా బిన్ ఉమర్ (రజి) కథనం:- దైవప్రవక్త (సల్లం) రాత్రి వేళ 'జీతువా' ప్రదేశంలో గడిపి, మరునాడు ఉదయం మక్కాలో ప్రవేశించారు.

హజ్రత్ అబ్దుల్లా బిన్ ఉమర్ (రజి) కూడా ఇలాగే చేసేవారు.

[సహీహ్ బుఖారీ : 25వ ప్రకరణం - హజ్జ్, 39వ అధ్యాయం - దుఖూల మక్కా నహార(వ్యలైలా)]

792. హజ్రత్ అబ్దుల్లా బిన్ ఉమర్ (రజి) కథనం :- దైవప్రవక్త (సల్లం) 'జీతువా' ప్రదేశంలో దిగి రాత్రివేళ అక్కడే గడిపే వారు. (మరునాడు) ఉదయం మక్కా వెళ్ళి ఫత్ర్ నమాజ్ చేసేవారు. ఆయన ఈ నమాజును కఠినమైన ఓ గుట్టమీద చేసేవారు. అయితే ఆ ప్రదేశంలో నిర్మించబడిన మస్జిద్ లో కాక దానికి కాస్త దిగువ భాగాన ఉన్న ఒక పెద్దగుట్ట మీద చేసేవారు.

[సహీహ్ బుఖారీ : 8వ ప్రకరణం - సలాత్, 89వ అధ్యాయం - అల్ మసాజిదిల్లతి అలాతర్కీల్ మదీనతివల్ మవాజిల్లతీ సల్ ఫీహన్నబీ]

793. హజ్రత్ ఇబ్నె ఉమర్ (రజి) కథనం:- మహాప్రవక్త (సల్లం) కాబా వైపున గల పెద్ద కొండకు మరియు తన (సల్లం)కు మధ్యన ఉన్న కొండవైపుకు అభిముఖులయ్యారు. అంటే ఆయన (సల్లం) ప్రస్తుతం గుట్టకు ప్రక్కగా నిర్మితమై ఉన్న మస్జిద్ ను ఎడమవైపున వదిలారు. వాస్తవానికి మహాప్రవక్త (సల్లం) నమాజ్ చేసే స్థలం నల్ల గుట్టకు దిగువన ఉంది. మీరు ఆ నల్లని గుట్టకు ఇంచుమించు పది బారులు దూరాన - ఆ కొండకు అభిముఖమై నమాజ్ చేయండి. అది మీకు - కాబా గృహానికి మధ్య భాగాన వస్తుంది.

[సహీహ్ బుఖారీ : 8వ ప్రకరణం - అస్సలాత్, 89వ అధ్యాయం - అల్ మసాజిదిల్లతీ....]

39వ అధ్యాయం - ఉమ్రా ప్రదక్షిణల్లోనూ, హజ్జ్ మొదటి ప్రదక్షిణల్లోనూ 'రమల్' చేయడం అభిలషణీయం

794. హజ్రత్ అబ్దుల్లా బిన్ ఉమర్ (రజి) కథనం:- దైవప్రవక్త (సల్లం) కాబా గృహం చుట్టూ మొదటి విడత ప్రదక్షిణ చేస్తున్నప్పుడు చిన్న చిన్న అడుగులతో వడివడిగా నడుస్తూ మూడు చుట్లు తిరుగుతారు. ఆ తర్వాత నాలుగు ప్రదక్షిణలు సాధారణ వేగంతో నడచి చేస్తారు. సఫా, మర్వా (కొండ)ల మధ్య 'సయీ' (పరుగెత్తడం) చేస్తున్నప్పుడు లోయ పల్లపు ప్రదేశంలో పరుగెత్తేవారు.

[సహీహ్ బుఖారీ : 25వ ప్రకరణం - హజ్జ్, 63వ అధ్యాయం - మన్ తాఫ్ బిల్ బైతి ఇజా ఖదిమ మక్కా....]

795. హజ్రత్ అబ్దుల్లా బిన్ అబ్బాస్ (రజి) కథనం:- దైవప్రవక్త (సల్లం), ఆయన అనుచరులు మక్కా వచ్చినపుడు (అక్కడి) విగ్రహారాధకులు (వారిని విమర్శిస్తూ) "పాపం వీళ్ళు ఎలా వస్తున్నారో చూడండి, యస్రిబ్ (మదీనా) జ్వరం వీళ్ళను బక్కచిక్కిపోయేలా చేసింది" అని అన్నారు. ఆ తరువాత దైవప్రవక్త(సల్లం) తన అనుచరుల్ని సంబోధిస్తూ "కాబా ప్రదక్షిణ చేస్తున్నప్పుడు మొదట మూడు చుట్లలో 'రమల్' చేయండి (అంటే గట్టిగా అడుగులేస్తూ వడివడిగా నడవండి) మరియు రెండు రుకునీల మధ్య సాధారణ నడకతో నడవండి" అని ఆదేశించారు.

దైవప్రవక్త(సల్లం) తన అనుచరుల్ని మొత్తం ప్రదక్షిణలలో 'రమల్' చేయమని ఆదేశించలేదు. వారికి సౌకర్యం కల్పించే ఉద్దేశ్యంతో ఇలా చేయమని ఆదేశించారు.

[సహీహ్ బుఖారీ : 25వ ప్రకరణం - హజ్జ్, 55వ అధ్యాయం - కైఫకాన బద్ ఇర్రమల్]

796. హజ్రత్ అబ్దుల్లా బిన్ అబ్బాస్ (రజి) కథనం:- ముస్లింలు బలహీనులు కాలేదు, బలవంతులుగానే ఉన్నారని విగ్రహారాధకులు చూసి గ్రహించాలన్న ఉద్దేశ్యంతోనే దైవప్రవక్త (సల్లం) కాబా ప్రదక్షిణ చేస్తున్నప్పుడు, సఫా - మర్వా (కొండ)ల మధ్య 'సయీ' చేస్తున్నప్పుడు వడిగా నడవాలని (తన అనుయాయుల్ని) ఆదేశించారు.⁽¹⁾

[సహీహ్ బుఖారీ : 25వ ప్రకరణం - హజ్జ్, 80వ అధ్యాయం - మాజాఅ ఫిస్సయీ బైనస్సఫా వల్ మర్వా]

40వ అధ్యాయం - ప్రదక్షిణ చేస్తున్నప్పుడు రెండు యమనీ మూలలను

ముద్దాడటం మంచిది

797. హజ్రత్ అబ్దుల్లా బిన్ ఉమర్ (రజి) కథనం:- దైవప్రవక్త(సల్లం) ఈ రెండు (యమనీ) మూలలను ముద్దాడటం చూసినప్పటి నుండి నేను వాటిని ముద్దాడటం (మొదలెట్టాను) మానలేదు. పరిస్థితి కఠినంగా ఉన్నా, సౌకర్యంగా ఉన్నా సరే మానలేదు.⁽²⁾

[సహీహ్ బుఖారీ : 25వ ప్రకరణం - హజ్జ్, 57వ అధ్యాయం - అర్రమలి ఫిల్ హజ్జివల్ ఉర్రూ]

798. హజ్రత్ అబూషాషా (రహ్మాలై) కథనం:- "కాబా గృహానికి చెందిన ఏ వస్తువునయినా ఎవరు అభిమానించకుండా ఉంటారు? హజ్రత్ ముఆవియా (రజి) అయితే కాబా మూలలన్నిటినీ ముద్దాడుతారు" అని అన్నాను నేను. హజ్రత్ అబ్దుల్లా బిన్ అబ్బాస్ (రజి) ఈ మాటలు విని "ఆ రెండు (షామీ) మూలలను ముద్దాడరాదు" అని అన్నారు.

[సహీహ్ బుఖారీ : 25వ ప్రకరణం - హజ్జ్, 59వ అధ్యాయం - మల్లమ్ యస్తలిమ ఇల్లా అర్రుక్ నైనిల్ యమానీన్]

41వ అధ్యాయం - ప్రదక్షిణ చేస్తున్నప్పుడు హజరె అస్యద్ను (నల్లరాయిని)

ముద్దాడటం మంచిది

799. హజ్రత్ ఉమర్ బిన్ ఖత్తాబ్ (రజి) ఒకసారి కాబా గోడలో అమర్చబడిన నల్లరాయి దగ్గరకు వెళ్ళి

(1) హజ్జ్ పరిబాషలో వడివడిగా నడవడాన్ని 'రమల్' అంటారు. ఇది ఒకప్పుడు తాత్కాలికంగా ఇవ్వబడిన ఆదేశం. ఇప్పుడు రమల్ చేయనవసరం లేదు. ఇది సున్నత్ కూడా కాదు. హజ్రత్ అబ్దుల్లా బిన్ అబ్బాస్ (రజి) అభిప్రాయం కూడా ఇదే. (-నవవీ - రహ్మాలై)

(2) కాబా గృహం నాలుగు మూలలు కలిగి ఉన్న ఒక ఎత్తయిన భవనం. ఈ నాలుగు మూలల్లో రెండు యమనీ దేశం దిశగా ఉన్నాయి. ఆ రెండింటిని 'యమానీన్' అంటారు. మిగిలిన రెండు మూలలు సిరియా దేశం దిశగా ఉన్నాయి. వీటిని 'షామియాన్' అంటారు. యమనీ మూలల్లో నుండి ఒక దానిలో 'హజై అస్యద్' (నల్లరాయి) ప్రతిష్ఠించబడి ఉంది. దీన్ని యాత్రికులు ముద్దాడతారు, తాకుతారు. రెండవ యమనీ మూలను కేవలం స్పర్శిస్తారు. షామీ మూలలను ముద్దాడటం గాని, స్పర్శించటం గాని చేయరు. దానిక్కారణం ఈ రెండు మూలలు హజ్రత్ ఇబ్రాహీమ్ (అలైహి) వేసిన అసలు పునాదులపై నిర్మించబడలేదు. 'హతీం' మాత్రం హజ్రత్ ఇబ్రాహీమ్ (అలైహి) నిర్మించిన అసలు కట్టడంలోని భాగమే. అందువల్ల యాత్రికులు కాబా ప్రదక్షిణ చేస్తున్నప్పుడు 'హతీమ్' కూడా ప్రదక్షిణ పరిధిలోకి వచ్చేందుకు దాని వెలుపల నుండి తవాఫ్ (ప్రదక్షిణ) చేస్తారు.

దాన్ని ముద్దాడారు. ఆ తరువాత దాన్ని సంబోధిస్తూ “నీవు ఎలాంటి లాభం గాని, నష్టం గాని కలిగించలేని ఒక రాయి మాత్రమేనని నాకు తెలుసు. దైవప్రవక్త(సల్లం) నిన్ను ముద్దాడుతుండగా నేను చూడకపోయి ఉంటే నేను కూడా నిన్ను ఎన్నటికీ ముద్దాడేవాణ్ణి కాను” అని అన్నారు.

[సహీహ్ బుఖారీ : 25వ ప్రకరణం - హజ్, 50వ అధ్యాయం - మాజుకిర ఫిల్ హజై అస్యద్]

42వ అధ్యాయం - వాహనమెక్కి ప్రదక్షిణ చేయడం, బెత్తం సూచిస్తూ

నల్లరాయిని ముద్దాడటం ధర్మసమ్మతమే

800. హజ్రత్ అబ్దుల్లా బిన్ అబ్బాస్ (రజి) కథనం:- దైవప్రవక్త (సల్లం) వీడ్కోలు హజ్ సమయంలో ఒంటె ఎక్కి కాబా ప్రదక్షిణ చేశారు; నల్లరాయిని బెత్తంతో తాకి ముద్దాడారు.

[సహీహ్ బుఖారీ : 25వ ప్రకరణం - హజ్, 85వ అధ్యాయం - ఇస్తిలామిరుక్కి బిల్ మహ్జబ్]

801. విశ్వాసుల మాతృమూర్తి హజ్రత్ ఉమ్మై సల్మా (రజి) కథనం:- దైవప్రవక్త(సల్లం)తో నేను జబ్బుపడ్డానని కాలినడకన ప్రదక్షిణ చేయలేనని చెప్పాను. అప్పుడాయన “అయితే నీవు వాహనమెక్కి అందరికంటే వెనుక ఉండి ప్రదక్షిణ చెయ్యి” అని అన్నారు. నేను అలాగే (ఒంటె ఎక్కి) ప్రదక్షిణ చేశాను. అప్పుడు దైవప్రవక్త (సల్లం) కాబా గృహానికి ఒకవైపు నిల్చిని నమాజుల్ “వత్తూరి వకితాబిన్ మస్తూర్” అనే సూరా పఠిస్తూ ఉన్నారు.

[సహీహ్ బుఖారీ : 8వ ప్రకరణం - సలాత్, 78వ అధ్యాయం - ఇద్ఖాలిల్ బయారి ఫిల్ మస్దిదిల్ ఇలతి]

43వ అధ్యాయం-సఫా, మర్వా కొండల మధ్య 'సయీ' చేయనిదే హజ్ విధి నెరవేరదు

802. హజ్రత్ ఉర్వా (రహ్మాలై) కథనం:- నేను చిన్న వయస్సులో ఉన్నప్పుడు ఓ రోజు దైవప్రవక్త(సల్లం) సతీమణి హజ్రత్ ఆయిషా (రజి) ముంగు చవ్యఖుర్ఆన్ లోని “నిస్సందేహంగా సఫా, మర్వాలు దేవుని సూచనలు, కనుక హజ్ (కాబా యాత్ర) గాని, ఉమ్రాగాని చేసేవారు ఈ రెండు కొండల మధ్య సయీ (పరుగెత్తడం) చేస్తే ఎలాంటి హాస్సలేదు, (2:158) అనే సూక్తిని ప్రస్తావించి, దీన్ని బట్టి ఆ రెండు కొండల మధ్య 'సయీ' చేయకపోయినా తప్పు లేదని నేను భావిస్తున్నాను, మరి మీరేమంటారు?” అని అడిగాను. దానికి ఆయిషా (రజి) ఇలా అన్నారు. “కాదు, ఎంత మాత్రం కాదు. ఒకవేళ నీ అభిప్రాయమే సరయినదయితే ఈ సూక్తి 'ఈ రెండు కొండల మధ్య సయీ చేయకపోతే ఎలాంటి దోషం లేదు' అని ఉండేది.”

అసలు విషయం ఏమిటంటే ఈ సూక్తి అన్నారుల విషయంలో అవతరించింది. మదీనా అన్నారులు అజ్జానకాలంలో ఖుదైద్ కు ఎదురుగా ప్రతిష్ఠించబడిన (మనాత్ అనే) విగ్రహం పేర దీక్ష వహించి లబ్జైక్ అని నినదించేవారు; సఫా-మర్వాల మధ్య సయీ (పరుగెత్తడం) చేయడం తప్పుగా భావించేవారు. అయితే ఇస్లాం కాలం వచ్చిన తరువాత వారు ఆ విషయాన్ని గురించి దైవప్రవక్త(స)ను అడిగితే “నిస్సందేహంగా సఫా, మర్వాలు దేవుని సూచనలు....” అనే సూక్తి అవతరించింది.

[సహీహ్ బుఖారీ : 26వ ప్రకరణం - ఉమ్రా, 10వ అధ్యాయం- యఫ్ అలు ఫిల్

ఉమ్రతి మాయఫ్ అలు ఫిల్ హజ్]

803. హజ్రత్ ఉర్వా (రహ్మాల్లై) కథనం:- నేను హజ్రత్ ఆయిషా (రజి) ముందు దివ్య ఖుర్ఆన్ లోని “నిస్సందేహంగా సఫా, మర్వాలు దేవుని సూచనలు. కనుక హజీ లేక ఉమా చేసేవారు ఈ రెండు కొండల మధ్య సయీ చేస్తే ఎలాంటి తప్పులేదు” (2:158) అనే సూక్తిని ప్రస్తావించి దీని అర్థం ఏమిటని అడిగాను. “దీని బాహ్యార్థాన్ని బట్టి ఆ రెండు కొండల మధ్య ‘సయీ’ చేయకపోయినా తప్పులేదని తెలుస్తోంది” అని అన్నాను. దానికి హజ్రత్ ఆయిషా (రజి) ఇలా అన్నారు: “బాబు! నువ్వు చాలా అసమంజసమైన మాటన్నావు. నువ్వు చెప్పినదే దీని అసలు అర్థమయి ఉంటే ఈ సూక్తి ‘ఈ రెండు కొండల మధ్య సయీ చేయకపోతే ఎలాంటి తప్పులేదు’ అని ఉండేది.”

అసలు విషయం ఏమిటంటే ఈ సూక్తి అన్నారల విషయంలో అవతరించింది. వీరు ఇస్లాం స్వీకరించక ముందు ‘మనాత్’ విగ్రహం పేరిట దీక్ష వహించి ‘లబ్బైక్’ అని నినదించేవారు. ముషల్లిల్ అనే చోట జనం దీన్ని పూజిస్తూ ఉండేవారు. మనాత్ పేరిట దీక్ష పూనిన వాళ్ళు సఫా-మర్వాల మధ్య ‘సయీ’ చేయడాన్ని తప్పగా భావించేవారు. ఆ తరువాత వారు ముస్లిములయిపోయారు. అప్పుడు వారు ఈ విషయాన్ని దైవప్రవక్త(స) ముందు ప్రస్తావిస్తూ “దైవప్రవక్త! మేము అజ్ఞాన కాలంలో సఫా, మర్వాల మధ్య ‘సయీ’ చేయడం తప్పగా భావించేవాళ్ళము, వాటి దరిదాపులకే వెళ్ళేవాళ్ళము కాము. (మరి ఇలా చేయవచ్చా)?” అని అడిగారు. అప్పుడు దేవుడు “నిస్సందేహంగా సఫా, మర్వాలు దేవుని సూచనలు .....” అనే సూక్తి అవతరింపజేశాడు.

హజ్రత్ ఆయిషా (రజి) ఇలా అన్నారు: “సఫా-మర్వా కొండల మధ్య ‘సయీ’ చేయడం విధిగా (వాజిబ్) చేశారు దైవప్రవక్త(స). అందువల్ల వాటి మధ్య ‘సయీ’ చేయడం మానెయ్యడానికి ఎవరికీ అనుమతి లేదు.”

(ఈ హదీసు ఉల్లేఖకుడు) హజ్రత్ జుహీ (రహ్మాల్లై) కథనం:- తరువాత నేనీ ఉల్లేఖాన్ని అబూబకర్ బిన్ అబ్దుర్రహ్మాన్ (రహ్మాల్లై) ముందు ప్రస్తావిస్తే ఆయన ఇలా వ్యాఖ్యానించారు. “నిజమే. ఇది జ్ఞానంతో కూడిన గొప్ప విషయం అనడంలో ఎలాంటి సందేహం లేదు. కాని నేనీ విషయాన్ని ఎవరి నోటా వినలేదు. పైగా హజ్రత్ ఆయిషా (రజి) చెప్పిన దానికి భిన్నంగా నేను కొందరు పండితుల ద్వారా మరొక విషయం విన్నాను. వారు మనాత్ విగ్రహం పేరిట దీక్ష పూసడంతో పాటు సఫా, మర్వా కొండల మధ్య ‘సయీ’ కూడా చేసేవారు. ఆ తరువాత (వారు ముస్లిములయిపోయారు) దేవుడు దివ్యఖుర్ఆన్ లో కాబా ప్రదక్షిణ గురించి మాత్రమే ప్రస్తావించి సఫా-మర్వాల మధ్య ‘సయీ’ చేయడం గురించి ప్రస్తావించలేదు. అందువల్ల వారు దైవప్రవక్త(స)ను వివరణ కోరుతూ “దైవప్రవక్త! మేము (అజ్ఞాన కాలంలో) సఫా, మర్వాల మధ్య ‘సయీ’ చేసేవారము. కాని దేవుడు ఖుర్ఆన్ లో కాబా ప్రదక్షిణ గురించి మాత్రమే ప్రస్తావించి, సఫా-మర్వాల మధ్య ‘సయీ’ చేయడం గురించి ప్రస్తావించలేదు. ఇప్పుడు మేము సఫా-మర్వాల మధ్య ‘సయీ’ చేస్తే తప్పా?” అని అడిగారు. దానికి సమాధానంగా దేవుడు “నిస్సందేహంగా సఫా, మర్వాలు దేవుని సూచనలు.....” అనే సూక్తిని అవతరింపజేశాడు.

హజ్రత్ అబూబకర్ బిన్ అబ్దుర్రహ్మాన్ (రహ్మాల్లై) ఇంకా ఇలా అన్నారు: “నేను (హజ్రత్ ఆయిషా(రజి) చెప్పిన విషయం నీ ద్వారా) విన్న తరువాత ఈ సూక్తి ఉభయవర్గాలను గురించి అవతరించినట్లు అనిస్తోంది. అజ్ఞాన కాలంలో సఫా-మర్వాల మధ్య ‘సయీ’ చేయడం తప్పగా

భావించేవర్గం గురించి, అజ్ఞానకాలంలో సఫా - మర్వాల మధ్య 'సయీ' చేసే వర్గం గురించి కూడా. వీరు ముస్లిం అయిన తరువాత, దేవుడు ఖుర్ఆన్ లో కాబా ప్రదక్షిణ మాత్రమే ప్రస్తావించి, సఫా - మర్వాల మధ్య సయీ చేయడం ప్రస్తావించకపోవడం వల్ల సఫా - మర్వాల మధ్య 'సయీ' చేయడం తప్పగా భావించసాగారు. అప్పుడు ఖుర్ఆన్ లో సఫా-మర్వాల మధ్య 'సయీ' చేయడం గురించిన విషయం కూడా అవతరించింది."

[సహీహ్ బుఖారీ : 25వ ప్రకరణం - హజ్, 79వ అధ్యాయం - వజూ బిస్సుఫా వల్ మర్కత వజాయిల మిన్ షయిరిల్లాహ్]

804. హజ్రత్ ఆసిమ్ (రహ్మాలై) కథనం:- నేను హజ్రత్ అనస్ బిన్ మాలిక్ (రజి)తో మాట్లాడుతూ మీరు (అన్నారలు) సఫా-మర్వాల మధ్య 'సయీ' (పరుగెత్తడం) చేయడం తప్పగా భావించేవారు. దానికి హజ్రత్ అనస్ (రజి) సమాధానమిస్తూ ఇలా అన్నారు: "ఔను. ఇది అజ్ఞాన కాలంలో ఒక ఆచారంగా ఉండేది. చివరికి దేవుడు ఈ సూక్తి అవతరింపజేశాడు- "నిస్సందేహంగా సఫా, మర్వాల దేవుని సూచనలు కనుక కాబాల్ హజ్ లేక ఉమ్రా చేసేవారు ఈ రెండు కొండల మధ్య 'సయీ' (పరుగెత్తడం) చేయడంలో ఎలాంటి తప్పలేదు." (2:158)

[సహీహ్ బుఖారీ: 25వ ప్రకరణం - హజ్, 80వ అధ్యాయం- మాజూ అఫిస్సుయీ బైన స్సఫావల్ మర్కా]

45వ అధ్యాయం - 'లబైక్ అల్లాహుమ్మ లబైక్' అని బిగ్గరగా నిర్విరామంగా చెప్పాలి

805. హజ్రత్ ఇబ్నె అబ్బాస్ సేవకుడు హజ్రత్ కురైబ్ (రహ్మాలై) కథనం ప్రకారం హజ్రత్ ఉసామా బిన్ జైద్ (రజి) ఇలా తెలియజేస్తున్నారు:- "నేను దైవప్రవక్త(సల్లం) ఒంటె మీద ఆయన వెనుక కూర్చొని అరఫాత్ నుండి బయలుదేరాను. ముజల్హా ప్రాంతానికి ముందు ఎడమ వైపున కనుమ సమీపానికి చేరుకున్న తరువాత దైవప్రవక్త(సల్లం) ఒంటెను కూర్చోబెట్టి (దిగి) మూత్ర విసర్జన చేసి వచ్చారు. నేను నీళ్ళు తెచ్చి పెట్టాను. ఆయన దాంతో వుజూ చేశారు. అప్పుడు నేను "దైవప్రవక్తా! మనం ఇక్కడ నమాజ్ చేద్దామా?" అని అన్నాను. దానికి దైవప్రవక్త(సల్లం) "ఇంకాస్త ముందుకెళ్ళి నమాజు చేద్దాం" అని అన్నారు. దైవప్రవక్త(సల్లం) తిరిగి ఒంటె ఎక్కి ముజల్హా చేరుకున్నారు. అక్కడ (దిగి) ఆయన నమాజు చేశారు. మరునాడు ఉదయం (పదో తేదీన) ఆయన వెంట ఫజల్ బిన్ అబ్బాస్ (రజి) బయలుదేరారు."

హజ్రత్ కురైబ్ (రహ్మాలై) ఇలా అంటున్నారు:- హజ్రత్ ఫజల్ బిన్ అబ్బాస్ (రజి) చెప్పిన విషయాన్ని హజ్రత్ అబ్దుల్లా బిన్ అబ్బాస్ (రజి) నాకిలా తెలియజేశారు; "దైవప్రవక్త (సల్లం) నిరంతరాయంగా 'లబైక్' అని చెబుతూ చివరికి 'జుమ్రాయెఉఖ్బా' (కంకర్రాళ్ళు విసిరే) ప్రదేశానికి చేరుకున్నారు.

[సహీహ్ బుఖారీ : 25వ ప్రకరణం - హజ్, 93వ అధ్యాయం - అన్నుజూలి బైన అరఫత వజమా]

46వ అధ్యాయం - అర్బారోజు అరఫాత్ నుండి మినా వెళ్ళు లబైక్ చెప్పాలి

806. హజ్రత్ ముహమ్మద్ బిన్ అబీబకర్ సఖీ (రహ్మలై) కథనం:- నేను హజ్రత్ అనస్ (రజి) వెంట 'మినా' నుండి అరఫాత్ వెళ్ళు "మీరు దైవప్రవక్త(సల్లం) హయాంలో లబైక్ ఎలా చెప్పేవారు?" అని అడిగాను ఆయన్ని. దానికి ఆయన సమాధానమిస్తూ "(అనాడు) ఒకడు లబైక్ అల్లాహుమ్మి లబైక్ అని నినదిస్తే దానికి ఎవరూ అభ్యంతరం చెప్పేవారు కాదు. అలాగే మరొకడు (అల్లాహు అక్బర్, అల్లాహు అక్బర్ అని) తక్బీర్ చెబితే దానికి ఎవరూ అభ్యంతరం చెప్పేవారు కాదు" అని అన్నారు.

[సహీహ్ బుఖారీ: 13వ ప్రకరణం - ఈదైన్, 12వ అధ్యాయం - అత్తక్బీరు అయ్యామ మినా]

47వ అధ్యాయం - అరఫాత్ నుండి ముజ్జల్హాకు తిరిగి రావడం, ఆ రాత్రి మగ్రిబ్, ఇషాలు కలిపి చేయడం

807. హజ్రత్ ఉసామా బిన్ జైద్ (రజి) కథనం:- దైవప్రవక్త(సల్లం) అరఫాత్ నుండి ముజ్జల్హాకు తిరుగు ముఖం పట్టారు. అలా ఒక కనుమ దగ్గరకు చేరుకున్న తరువాత (ఒంటె) దిగి మూత్ర విసర్జన చేశారు. తర్వాత వుజూ చేశారు. అప్పుడు నేను "దైవప్రవక్త! నమాజు చేద్దామా?" అన్నాను. "నమాజు ముందుకెళ్ళి చేద్దాం" అన్నారు ఆయన. అందుచేత మళ్ళీ (ఒంటె) ఎక్కి బయలుదేరారు. అక్కడ్నుంచి ముజ్జల్హా చేరుకున్నారు. ముజ్జల్హా చేరుకున్న తరువాత పరిపూర్ణమైన వుజూ చేశారు. ఆ తరువాత నమాజ్ గురించి పిలుపు నిస్తే ఆయన మగ్రిబ్ నమాజు చేశారు. ఆ తర్వాత ఎక్కడ ఉన్న వాళ్ళు అక్కడే తమ తమ ఒంటెలను కూర్చోబెట్టారు. ఇషా నమాజు కోసం పిలుపు నివ్వడం జరిగింది. అప్పుడు దైవప్రవక్త(సల్లం) ఇషా నమాజు చేశారు. ఈ రెండు నమాజుల మధ్య మరెలాంటి (సున్నత్ వగైరా) నమాజు చేయలేదు.

[సహీహ్ బుఖారీ : 4వ ప్రకరణం, వుజూ, 6వ అధ్యాయం - ఇస్సాగిల్ వుజూ]

808. హజ్రత్ ఉర్వా (రహ్మలై) కథనం:- నేను ఓ రోజు హజ్రత్ ఉసామా (రజి) దగ్గర కూర్చొని ఉండగా ఆయనతో ఒక వ్యక్తి మాట్లాడుతూ, "దైవప్రవక్త (సల్లం) వీడ్కోలు హజ్ సందర్భంలో అరఫాత్ నుండి ముజ్జల్హాకు తిరిగి వస్తున్నప్పుడు ఎంత వేగంగా నడిచారు?" అని ప్రశ్నించారు. దానికి హజ్రత్ ఉసామా (రజి) సమాధానమిస్తూ "దైవప్రవక్త(సల్లం) కొంతదూరం మామూలు వేగంతో నడిచారు. ఆ తర్వాత అవకాశం కన్పించగానే నడక వేగాన్ని పెంచారు" అని అన్నారు.

[సహీహ్ బుఖారీ : 25వ ప్రకరణం - హజ్, 92వ అధ్యాయం - అస్సైరి ఇజాదస్సామిన్ అరఫా]

809. హజ్రత్ అబూ అయ్యూబ్ అన్నారీ(రజి) కథనం:- దైవప్రవక్త (సల్లం) వీడ్కోలు హజ్ సందర్భంలో 'ముజ్జల్హా'లో మగ్రిబ్, ఇషా నమాజులు కలిపి చేశారు ఒకేసారి.

[సహీహ్ బుఖారీ : 25వ ప్రకరణం - హజ్, 96వ అధ్యాయం-మన్ జమాబైన హుమా వలమ్ యతతవ్యా]

810. హజ్రత్ అబ్దుల్లా బిన్ ఉమర్ (రజి) కథనం:- దైవప్రవక్త(సల్లం) ఎక్కడికైనా ప్రయాణమయితే మగ్రిబ్ ఇషా నమాజులు కలిపి ఒకేసారి చేసేవారు.*

[సహీహ్ బుఖారీ : 18వ ప్రకరణం - తక్బీరుస్సలాత్, 13వ అధ్యాయం - అల్ జమా ఫిస్సఫరి బైన్ అల్ మగ్రిబి వల్ ఇషా]

* ఇక్కడ 'కలిపి' అంటే అలస్యంగా కలిపి అని అర్థం. అంటే మగ్రిబ్ వేళ అంతంలో, ఇషావేళ ప్రారంభంలో ఇలా చేస్తారని భావం. అందువల్ల చూడటానికి ఈ రెండు నమాజులు ఏకకాలంలో చేస్తున్నట్లు గోచరిస్తాయి.

48వ అధ్యాయం - పశుబలి ఇచ్చేరోజు 'ముజ్జల్ఫా'లో ఫజ్ నమాజ్ పెందలాడ చేయటం గురించి

811. హజ్రత్ అబ్దుల్లా బిన్ మన్షూద్ (రజి) కథనం:- దైవప్రవక్త (సల్లం) రెండు నమాజులు తప్ప ఏ నమాజూ వేళ తప్పి చేయడం నేను చూడలేదు. ఒకటి (ముజ్జల్ఫాలో) మగ్రిబ్, ఇషా నమాజులు కలిపి ఏకకాలంలో చేశారు. రెండు; (ముజ్జల్ఫాలోనే) ఫజ్ నమాజు వేళకు ముందే చేశారు.*

[సహీహ్ బుఖారీ : 25వ ప్రకరణం - హజ్, 99వ అధ్యాయం - మతా యుసల్లీల్ ఫజ్ విజమా]

49వ అధ్యాయం - బలహీనుల్ని ముజ్జల్ఫా నుండి మినాకు తెల్లవారు జామునే పంపాలి

812. హజ్రత్ ఆయిషా (రజి) కథనం:- మేము ముజ్జల్ఫా లో దిగిన తరువాత హజ్రత్ సౌదా (రజి) జన సమూహం ఎక్కువ కాకముందే తనను 'మినా' వెళ్ళిపోవడానికి అనుమతించవలసిందిగా దైవప్రవక్త (సల్లం)ను అడిగారు. హజ్రత్ సౌదా(రజి) కాస్త భారీకాయంతో నెమ్మదిగా నడిచే మనిషి. అందువల్ల దైవప్రవక్త (సల్లం) ఆమెకు (ముందే వెళ్ళిపోవటానికి) అనుమతి ఇచ్చారు. ఆమె జన సమూహం పెరగకముందే బయలుదేరి వెళ్ళారు. మేము తెల్లారిందాకా ఆగిపోయాము. తర్వాత దైవప్రవక్త(సల్లం) (జనంతోపాటు) బయలుదేరినపుడు మేము బయలుదేరాము. అప్పుడు నాకు తెలిసొచ్చింది - హజ్రత్ సౌదా (రజి)లా నేను కూడా అనుమతి తీసుకొని ఉంటే నేను (దైవప్రవక్తతో ఉండటం వల్ల) సంతోషించిన దానికంటే ఎంతో బాగుండేదని.

[సహీహ్ బుఖారీ : 25వ ప్రకరణం - ఆల్ హజ్, 98వ అధ్యాయం - మన్ ఖద్దమ జాఫతహ అహ్లిహీ బిరైల్]

813. హజ్రత్ అస్మా (రజి) సేవకుడు అబ్దుల్లా (రహ్మాలై) కథనం:- హజ్రత్ అస్మా (రజి) ముజ్జల్ఫాలో బస చేసినపుడు రాత్రి ఒక జాము పొద్దు వరకు నమాజు చేసి ఆ తరువాత "బాబూ! చంద్రుడు అస్తమించాడా?" అని అడిగారు నన్ను. నేను 'ఇంకా లేద'న్నాను. ఆమె తిరిగి నమాజులో లీనమయిపోయి మరో జాము పొద్దువరకు ఉండిపోయారు. ఆ తర్వాత మళ్ళీ "చంద్రుడు అస్తమించాడా?" అని అడిగారు. నేను 'అస్తమించాడ'న్నాను. అప్పుడామె "అయితే ఇక బయలుదేరుదాం పద" అన్నారు.

అలా మేము బయలుదేరి నడవసాగాము. చివరికి 'మినా' చేరుకున్నాక ఆమె జువ్రా మీద కంకర్రాళ్ళు విసిరారు. తర్వాత తను (మినాలో) బస చేసిన చోటుకు తిరిగొచ్చి ఫజ్ నమాజు చేశారు. నేనప్పుడు ఆమెతో "అమ్మగారూ! మనం చాలా చీకటి ఉండగానే బయలుదేరి వచ్చాము" అని అన్నాను. దానికామె "బాబూ! దైవప్రవక్త (సల్లం) (ఇలాంటి వేళలోనే) స్త్రీలకు (బయలుదేరే) అనుమతించారు" అని అన్నారు.

[సహీహ్ బుఖారీ : 25వ ప్రకరణం - హజ్, 98వ అధ్యాయం - మన్ ఖద్దమ జాఫతహ అహ్లిహీ బిరైల్]

814. హజ్రత్ అబ్దుల్లాబిన్ అబ్బాస్ (రజి) కథనం:- దైవప్రవక్త (సల్లం) ముజ్జల్ఫాలో కొందరిని వారిని

★ వేళకు ముందే (లేక నిర్ణీత సమయానికి ముందు) అంటే, ఫజ్ వేళ ఇంకా లేదన్నంత చీకటి ఉండే పెందలాడ అని అర్థం.

కుటుంబసభ్యుల్లోని బలహీనుల (అంటే స్త్రీలను, పిల్లలతో పాటు రాత్రివేళ చాలా పెందలాడే (మినా) పంపివేశారు. ఆలా పంపబడిన వారిలో నేనూ ఒకడ్డి.

[సహీహ్ బుఖారీ : 25వ ప్రకరణం - హజ్, 98వ అధ్యాయం - మన్ఖద్దమ జాఫతహ అహ్లాహీ బిలైల్]

815. హజ్రత్ అబ్దుల్లా బిన్ ఉమర్ (రజి) కథనం:- హజ్రత్ అబ్దుల్లా బిన్ ఉమర్ (రజి) (ముజ్జల్హా లో ఆగిన రాత్రి) తన కుటుంబంలోని బలహీనుల్ని ముందుగానే పంపివేసేవారు. వారు 'మష్ అరిల్ హరాం'లో ఆగి అక్కడ ఆ రాత్రి కోరుకున్నంత సేపు దైవధ్యానంలో నిమగ్నులయిపోయేవారు. ఆ తర్వాత ఇమామ్ 'వఖూఫ్' చేసి తిరుగు ముఖం పట్టక ముందే వారు అక్కడ్నుంచి (మినాకు) బయలుదేరేవారు. అయితే వారిలో కొందరు ఫజర్ నమాజు వేళకు మినా వచ్చి నమాజు చేస్తే మరికొందరు నమాజు ముగిసిన తరువాత 'మినా' చేరుకునేవారు. మినా చేరుకోగానే వారు జుమ్రాపై కంకర్రాళ్ళు విసిరేవారు. దైవప్రవక్త(నల్లం) బలహీనుల విషయంలో ఇలా (ముజ్జల్హా నుండి పెందలాడే బయలుదేరడానికి) అనుమతి ఇచ్చారని హజ్రత్ అబ్దుల్లా బిన్ ఉమర్ (రజి) చెప్పేవారు.

[సహీహ్ బుఖారీ : 25వ ప్రకరణం - హజ్, 98వ అధ్యాయం - మన్ ఖద్దమ జాఫతహ అహ్లాహీబిలైల్]

50వ అధ్యాయం - జుమ్రాయె ఉఖ్బాపై కంకర్రాళ్ళు విసిరే పద్ధతి

816. హజ్రత్ అబ్దుర్రహ్మాన్ బిన్ యజీద్ (రహ్మాలై) కథనం:- హజ్రత్ అబ్దుల్లా బిన్ మస్వూద్ (రజి) లోయ దిగువ భాగాన నిల్చిని కంకర్రాళ్ళు విసురుతుంటే, "అబూ అబ్దుర్రహ్మాన్ (అబ్దుల్లా బిన్ మస్వూద్)! కొందరు ఎగువ భాగాన నిల్చిని కంకర్రాళ్ళు విసురుతున్నారు కదా?" అని అడిగాను నేను. అప్పుడాయన "దైవత్వంలో మరెవరూ సాటిలేని ఆ ఏకేశ్వరుని సాక్షి! (హజ్ నియమాలున్న) బఖరా సూరా ఎవరిపై అవతరించిందో ఆ మహనీయుడు ఈ చోటునే నిలబడి కంకర్రాళ్ళు విసిరారు" * అని అన్నారు.

[సహీహ్ బుఖారీ : 25వ ప్రకరణం - హజ్, 135వ అధ్యాయం - రమిల్ జూమారి మిన్ బత్తిల్ వాది]

817. హజ్రత్ ఆమష్ (రహ్మాలై) కథనం:- నేనొకరోజు హజ్జాజ్ (బిన్ యూసుఫ్) ఇలా చెబుతుండగా విన్నాను - "బఖరా (ఆవు) ప్రస్తావన ఉన్న సూరా, ఆలి ఇమ్రాన్ (ఇమ్రాన్ సంతతి) ప్రస్తావన ఉన్న సూరా, నిసా (స్త్రీలు) ప్రస్తావన ఉన్న సూరా మొదలగు సూరాలన్నింటి గురించి అనాలి (గాని, బఖరా సూరా, ఆలి ఇమ్రాన్ సూరా, నిసా సూరా అని అనకూడదు)".

హజ్జాజ్ అన్న ఈ మాటలను నేను ఇబ్రాహీం నఖ్లీయా (రహ్మాలై) ముందు ప్రస్తావిస్తే ఆయన ఇలా అన్నారు. "నాకు అబ్దుర్రహ్మాన్ బిన్ యజీద్ (రహ్మాలై) ఈ విధంగా తెలిపారు - "నేను జుమ్రాయె ఉఖ్బా మీద కంకర్రాళ్ళు విసురుతున్నప్పుడు హజ్రత్ అబ్దుల్లా బిన్ మస్వూద్ (రజి) కూడా వెంట

★ హజ్రత్ అబ్దుల్లా బిన్ మస్వూద్ (రజి) ఇక్కడ ప్రత్యేకంగా 'బఖరా' సూరా అవతరణను గురించి ప్రస్తావించడానికి కారణం హజ్ నియమాలు ఎక్కువగా ఈ సూరాలోనే ఉండటమే. ముఖ్యంగా "రమీజుమ్రా" (జుమ్రాపై కంకర్రాళ్ళు విసరడం) గురించి విశేషాలున్నాయి. అందువల్ల ఆయన హజ్ నియమాలకు సంబంధించిన దైవజ్ఞులు అనే భావంలో బఖరా సూరా అవతరణను ప్రస్తావించారు. దైవప్రవక్త (నల్లం) ఈ ప్రదేశంలోనే నిల్చిని కంకర్రాళ్ళు విసిరారు. అందువల్ల ఈ విషయంలో ప్రవక్త సంప్రదాయాన్ని పాటించడమే ముస్లింల విద్యుక్త ధర్మం.

ఉన్నారు. ఆయన జుమ్రాపై కంకర్రాళ్ళు విసరడానికి లోయ దిగువ భాగాన దిగి, చెట్టు ప్రక్కన నిలబడి జుమ్రాపై ఏడు కంకర్రాళ్ళు విసిరి కొట్టారు. ప్రతి కంకర్రాయి విసిరేటప్పుడు అల్లాహు అక్బర్... అల్లాహు అక్బర్ అంటూ నినదించేవారు. ఇంకా ఆయన ఇలా అన్నారు:- “దైవత్వంలో ఎలాంటి సాటిలేని ఏకేశ్వరుని సాక్షి! బఖరా సూరా ఎవరిపై అవతరించిందో ఆ మహనీయుడు ఈ చోటునే నిలబడి జుమ్రాపై కంకర్రాళ్ళు విసిరారు.”⁽¹⁾

[సహీహ్ బుఖారీ : 25వ ప్రకరణం - హజ్జ్, 138వ అధ్యాయం - యుకమ్మిరు మాకుల్లి హసా]

55వ అధ్యాయం - శిరోజాలు కత్తిరించుకోవడం ధర్మసమ్మతమే కాని గౌరిగించుకోవడం ఇంకా మంచిది

818. హజ్రత్ అబ్దుల్లా బిన్ ఉమర్ (రజి) కథనం:- దైవప్రవక్త (సల్లం) తమ వీడ్కోలు హజ్జ్ ఆచారంలో తలనీలాలు (పూర్తిగా) తీయించారు.

[సహీహ్ బుఖారీ: 25వ ప్రకరణం - హజ్జ్, 127వ అధ్యాయం - అల్ హల్ఖి వత్తఫీరి ఇస్సల్ ఇహాలల్]

819. హజ్రత్ అబ్దుల్లా బిన్ ఉమర్ (రజి) కథనం:- దైవప్రవక్త (సల్లం) దేవుణ్ణి వేడుకుంటూ “దేవా! (హజ్జ్ సందర్భంలో) తల గౌరిగించుకునేవారిని కరుణించు” అని అన్నారు. అనుచరులు ఈ మాట విని “దైవప్రవక్తా! వెంట్రుకలు కత్తిరించుకునే వారి కోసం కూడా దేవుణ్ణి ప్రార్థించండి” అని అడిగారు. అయితే దైవప్రవక్త(సల్లం) తిరిగి ఆ వాక్యాన్నే ఉచ్చరిస్తూ “దేవా! తల గౌరిగించుకునే వారిని కరుణించు” అని అన్నారు. అనుచరులు మళ్ళీ “దైవప్రవక్తా! వెంట్రుకలు కత్తిరించుకునే వారి కోసం కూడా ప్రార్థన చేయండి” అని అన్నారు. అప్పుడు దైవప్రవక్త (సల్లం) “దేవా! శిరోజాలు కత్తిరించుకునే వారిని కూడా కరుణించు” అని ప్రార్థించారు.”⁽²⁾

[సహీహ్ బుఖారీ: 25వ ప్రకరణం - హజ్జ్, 127వ అధ్యాయం - అల్ హల్ఖి వత్తఫీరి ఇస్సల్ ఇహాలల్]

820. హజ్రత్ అబూహురైరా (రజి) కథనం:- దైవప్రవక్త (సల్లం) ఓసారి (హజ్జ్ సందర్భంలో) “దేవా! తల గౌరిగించుకునే వారి పాపాలను క్షమించు” అని ప్రార్థించారు. అప్పుడు అనుచరులు “శిరోజాలు కత్తిరించుకునే వారి కోసం కూడా (ప్రార్థించండి)” అని అన్నారు. అయితే దైవప్రవక్త (సల్లం) అదే వాక్యాన్ని రెండోసారి కూడా ఉద్ఘాటించారు. అనుచరులు మళ్ళీ “శిరోజాలు కత్తిరించుకునే వారి కోసం కూడా (ప్రార్థించండి)” అని అన్నారు. దైవప్రవక్త (సల్లం) మూడుసార్లు తల గౌరిగించుకునే వారిని

(1) హజ్జాజ్ చెప్పిన క్రమంలో సూరాలను ప్రస్తావించడం తప్పని ఇక్కడ ఉల్లేఖకుడు నిరూపించదలచినట్లు తెలుస్తోంది. హజ్రత్ అబ్దుల్లా బిన్ మసూద్ (రజి) 'బఖరా సూరా' అని మాత్రమే అన్నారు గాని, బఖరా (ఆవు) ప్రస్తావన ఉన్న సూరా అని అనలేదు. ఈ సందర్భంలో ఆయన జుమ్రాపై కంకర్రాళ్ళు విసిరే నియమాన్ని తెలుపుతూ దైవప్రవక్త(సల్లం) ఈ చోటునే నిలబడి కంకర్రాళ్ళు విసిరారని అన్నారు.

(2) దైవప్రవక్త (సల్లం) ఈ వేడుకోలును కొన్ని ఉల్లేఖనాల ప్రకారం వీడ్కోలు హజ్జ్ యాత్ర సందర్భంగా చేశారు; మరికొన్ని ఉల్లేఖనాల ప్రకారం హుదైబియా ఒప్పందం జరిగిన సమయంలో చేశారు. ఆయన హుదైబియాలోనే హజ్జ్ దీక్ష విరమించారు. ఈ రెండు సందర్భాల్లోనూ ఇలా ప్రార్థించి ఉండవచ్చని కూడా ఊహించడానికి అవకాశం ఉంది. ఈ ఉల్లేఖనాల ద్వారా తల గౌరిగించుకోవడం మంచిదని తెలుస్తోంది.

మన్నించమని దైవాన్ని ప్రార్థించారు. (అనుచరులు ప్రతిసారీ శిరోజాలు కత్తిరించుకునే వారి కోసం కూడా ప్రార్థించమని అడిగారు) చివరికి దైవప్రవక్త (సల్లం) “దేవా! శిరోజాలు కత్తిరించుకునే వారి పాపాలను కూడా క్షమించు” అని ప్రార్థించారు.

[సహీహ్ బుఖారీ : 25వ ప్రకరణం - 127వ అధ్యాయం - అల్ హల్ఖి వత్తఖీరి ఇస్థల్ ఇహ్ లాల్]

56వ అధ్యాయం - ఖుర్బానీ (బలిచ్చే) రోజు మొదట 'రమీ' చేయాలి, ఆ తర్వాత ఖుర్బానీ ఇచ్చి తల గొరిగించుకోవాలి

821. హజ్రత్ అనస్ బిన్ మాలిక్ (రజి) కథనం:- దైవప్రవక్త (సల్లం) (హజ్ విధి నెరవేర్చిన తరువాత) తల గొరిగించుకున్నప్పుడు ఆయన తలనీలాలు తీసుకున్న మొట్టమొదటి వ్యక్తి హజ్రత్ అబూ తల్హా (రజి)యే.

[సహీహ్ బుఖారీ : 4వ ప్రకరణం - షుజా , 33వ అధ్యాయం - అల్ మాఇల్లజీ యుగ్గులు బిహీ]

57వ అధ్యాయం - ఖుర్బానీ ఇవ్వక ముందు తల గొరిగించుకోవడం, రమీ చేయడానికి ముందు ఖుర్బానీ ఇవ్వడం ధర్మసమ్మతమే

822. హజ్రత్ అబ్దుల్లా బిన్ అమ్ బిన్ ఆస్ (రజి) కథనం:- దైవప్రవక్త(సల్లం) వీడ్కోలు హజ్ సందర్భంలో ప్రజలను కలుసుకునే ఉద్దేశ్యంతో 'మినా'లో (కొద్దిసేపు) ఆగారు. ప్రజలు వచ్చి హజ్ ఆచారాలను గురించి అడగసాగారు. ఒక వ్యక్తి వచ్చి “నేను మర్చిపోయి ఖుర్బానీ ఇవ్వడానికి ముందే తల గొరిగించుకున్నాను” అని అన్నాడు. దానికి దైవప్రవక్త(సల్లం) “ఫరవాలేదు, ఇప్పుడిప్పుకో ఖుర్బానీ” అని అన్నారు. మరొకడు వచ్చి “నేను మరచిపోయి రమీ (రాళ్ళు విసరడం) చేయడానికి ముందే ఖుర్బానీ ఇచ్చాను” అని అన్నాడు. దానికి దైవప్రవక్త (సల్లం) “ఫరవాలేదు, ఇప్పుడు చెయ్యి రమీ” అని అన్నారు. ఇలా చాలా మంది (నిర్ణీత సమయంలో చేయవలసిన పనిని పొరపాటున) ముందు చేశామనో, తరువాత చేశామనో చెప్పి పరిష్కారం అడిగారు. దైవప్రవక్త(సల్లం) వారందరికీ “ఫరవాలేదు, ఇప్పుడు చేసుకో” అనే సమాధానమిచ్చారు.

[సహీహ్ బుఖారీ : 3వ ప్రకరణం - అల్ ఇల్మ, 23వ అధ్యాయం - అల్ ఫతాయా వహువ వాఖిఫున్ అలా దాబ్బతి వగైరహా]

823. హజ్రత్ అబ్దుల్లా బిన్ అబ్బాస్ (రజి) కథనం:- ఖుర్బానీ ఇవ్వడం, తల గొరిగించుకోవడం, కంకర్రాళ్ళు విసరడం (మరచిపోయి) ముందుగానో, తరువాతనో చేయడం గురించి జనం అడిగినపుడు దైవప్రవక్త(సల్లం) వారికి 'ఫరవాలేదని' సమాధానమిచ్చారు.

[సహీహ్ బుఖారీ : 25వ ప్రకరణం - హజ్, 130వ అధ్యాయం - ఇజారమీ బాదమా అమ్నా ఆవ్ హుల్ఖి]

58వ అధ్యాయం - ఖుర్బానీ రోజు సందర్భానా ప్రదక్షిణ చేయడం అభిలషణీయం

824. హజ్రత్ అబ్దుల్ అజీజ్ బిన్ రఫీ (రహ్మాలై) కథనం:- నేనొక రోజు హజ్రత్ అనస్ బిన్ మాలిక్ (రజి)తో మాట్లాడుతూ “మీరు దైవప్రవక్త(సల్లం) చేస్తున్నప్పుడు చూసిన వసులను గురించి మీకేమయినా

గుర్తుంటే నాకు తెలియజేయండి. ఉదాహరణకు దైవప్రవక్త(సల్లం) జిల్హాజ్ ఎనిమిదో తేదీన జుహార్, అసర్ నమాజులు ఎక్కడ చేశారు?” అని అడిగాను. హజ్రత్ అనస్ (రజి) దానికి ‘మినాలో’ అని సమాధానమిచ్చారు. తర్వాత నేను, “మినా నుండి బయలుదేరిన రోజు ఆయన (సల్లం) అసర్ నమాజు ఎక్కడ చేశారు?” అని అడిగాను. దానికి ఆయన ‘ముహస్సబ్లో’ అని చెప్పి “మీ నాయకులు చేసినట్లు మీరు చేయండి” అని అన్నారు.

[సహీహ్ బుఖారీ : 25వ ప్రకరణం - హజీ, 83వ అధ్యాయం - ఐన యుసల్లి అజ్జహార యామిత్తర్రియా]

59వ అధ్యాయం - బయలుదేరే రోజు ముహస్సబ్లో దిగడం, నమాజు చేయడం అభిలషణీయం.

825. హజ్రత్ ఆయిషా (రజి) కథనం:- ఈ (ముహస్సబ్) ప్రదేశం ఒక విడిది స్థలం మాత్రమే. ఈ ప్రదేశం నుండి బయలుదేరడం సులభమని భావించి దైవప్రవక్త(సల్లం) ఇక్కడ దిగారు. ఈ ప్రదేశం అంటే ‘ముహస్సబ్’ అని ఆయన భావం.

[సహీహ్ బుఖారీ : 25వ ప్రకరణం - హజీ, 147వ అధ్యాయం - అల్ ముహస్సబ్]

826. హజ్రత్ అబ్దుల్లా బిన్ అబ్బాస్ (రజి) కథనం:- ముహస్సబ్లో బస చేయడం హజీ నియమాల క్రిందికి రాదు. ఇది దైవప్రవక్త (సల్లం) బస చేసిన చోటు మాత్రమే.

[సహీహ్ బుఖారీ : 25వ ప్రకరణం - హజీ, 147వ అధ్యాయం - అల్ ముహస్సబ్]

827. హజ్రత్ అబూహురైరా (రజి) కథనం:- దైవప్రవక్త(సల్లం) జిల్హాజ్ 10వ తేదీన ‘మినా’లో ఉన్నప్పుడు (అనుచరులతో మాట్లాడుతూ) “మనం రేపు* బనీ కనాన కొండ దిగువ (ముహస్సబ్)లో దిగుదాం” అని అన్నారు. ఈ ప్రాంతంలో బనీ కనాన తెగవాళ్ళు అవిశ్వాస స్థితిలో ప్రమాణం చేసి పరస్పరం ఒక అంగీకారానికి వచ్చారు. బనీ హాషిం, బనీ అబ్దుల్ ముత్తలిబ్ లేక బనీ ముత్తలిబ్ తెగ వాళ్ళు దైవప్రవక్త(సల్లం)ను గనక తమకు అప్పగించకపోతే వాళ్ళతో తాము వివాహ సంబంధాలు, వ్యాపార లావాదేవీలు పెట్టుకోకూడదని నిర్ణయించుకొన్నారు వారు.

[సహీహ్ బుఖారీ : 25వ ప్రకరణం - హజీ, 45వ అధ్యాయం - సుజూలిన్నబీ (సల్లం) మక్కా]

60వ అధ్యాయం - తష్రీఖ్ దినాలలో (జిల్ హజీ 9 నుండి 13 వరకు) రాత్రివేళ తప్పనిసరిగా మినాలో గడపాలి

828. హజ్రత్ అబ్దుల్లా బిన్ ఉమర్ (రజి) కథనం:- హజ్రత్ అబ్బాస్ బిన్ అబ్దుల్ ముత్తలిబ్ (రజి) దైవప్రవక్త(స) సన్నిధికి వెళ్ళి, “హజీలకు జమ్ జమ్ నీళ్ళు సరఫరా చేసేందుకు వీలుగా తనను మినా

★ ఇక్కడ ‘రేపు’ అంటే జిల్హాజ్ 13వ తేదీన అని అర్థం. దైవప్రవక్త (సల్లం) పదవ తేదీన ఈ మాట అన్నారు. దీన్ని బట్టి రేపు అంటే 11వ తేదీ కావాలి. కానీ ‘ముహస్సబ్ దినం’ 13వ తేదీన పాటిస్తారు. అందువల్ల దైవప్రవక్త (సల్లం) ఇక్కడ ‘రేపు’ అన్నారుంటే కచ్చితంగా రేపే అని అర్థం తీసుకోవవసరం లేదు. రేపు అంటే ఎల్లండి కూడా కావచ్చు, కొన్నాళ్ళ తర్వాత కూడా కావచ్చు.

రాత్రుల్ని (అంటే జిల్ హజీ 11, 12, 13 తేదీల రాత్రుల్ని) మక్కాలో గడపడానికి అనుమతించవలసిందిగా కోరారు. దైవప్రవక్త (స) ఆయనకు అనుమతి ఇచ్చారు.

[సహీహ్ బుఖారీ : 25వ ప్రకరణం - హజీ, 75వ అధ్యాయం - సిఖాయతిల్ హజీ]

61వ అధ్యాయం - ఖుర్బానీ మాంసం, చర్మం, ముడతలు అన్నీ దానం చేయాలి

829. హజ్రత్ అలీ (రజి) కథనం:- ఖుర్బానీ వేసే సమయంలో తన ఒంటెలను కనిపెట్టుకొని ఉండి, వాటి మాంసం, చర్మం తదితర భాగాలన్నీ (పేదలకు) పంచెయ్యాలని దైవప్రవక్త(స) నన్ను ఆదేశించారు. అదీగాక మాంసం కోసిన వ్యక్తికి అందులో ఏ వస్తువునూ కూలీ కింద ఇవ్వవద్దని కూడా ఆయన నన్ను ఆదేశించారు.

[సహీహ్ బుఖారీ : 25వ ప్రకరణం - హజీ, 121వ అధ్యాయం - యుత సద్దఖు విజాలీదిల్ హదీ]

63వ అధ్యాయం - ఒంటెను కట్టివేసి నిలబెట్టి జిబహ్ చేయాలి

830. హజ్రత్ జియాద్ బిన్ జాబైర్ (రహ్మాలై) కథనం:- ఒక వ్యక్తి ఒంటెను కూర్చోబెట్టి జిబహ్ చేయబోతుంటే, హజ్రత్ అబ్దుల్లా బిన్ ఉమర్ (రజి) అతని దగ్గరకు వెళ్ళి “దాన్ని లేసి నిలబెట్టి (తాడుతో) కట్టివేసి జిబహ్ చెయ్యి, ఇదే హజ్రత్ ముహమ్మద్ (స) సంప్రదాయం” అని అన్నారు.

[సహీహ్ బుఖారీ : 25వ ప్రకరణం - హజీ, 118వ అధ్యాయం - సఫ్రాల్ ఇబిలి ముఖయ్యదా]

64వ అధ్యాయం - హజీకు పోలేని వ్యక్తి బలి పశువు మెడలో పేనిన దండ వేసి కాబాకు పంపవచ్చు

831. విశ్వాసుల మాతృమూర్తి హజ్రత్ ఆయిషా (రజి) కథనం:- దైవప్రవక్త(స) గారి ఒంటెల కోసం నేను దండలు పేని వాటి మెడలలో కట్టాను. వాటి మూపురాలను చీల్చి గుర్తులు వేశాను. ఆ విధంగా వాటిని బలిపశువులుగా చేసి ఖుర్బానీ కోసం కాబా వైపుకు పంపివేశాను. అయితే దైవప్రవక్త(స) ఈ ఖుర్బానీ కారణంగా ఇంతకు ముందు ఆయనపై ధర్మసమ్మతమైన ఏ విషయమూ నిషేధించబడలేదు.

[సహీహ్ బుఖారీ : 25వ ప్రకరణం - హజీ, 106వ అధ్యాయం - మన్ అషిఆర వ ఖులద బిజిల్ హలైఫా]

832. జియాద్ బిన్ అబీ సుఫ్యాన్ ఒకసారి హజ్రత్ ఆయిషా (రజి)కు ఒక ఉత్తరం వ్రాశారు. అందులో ఆయన హజ్రత్ ఇబ్నె అబ్బాస్ (రజి) మాటలను ప్రస్తావిస్తూ “ఖుర్బానీ పశువును కాబా ధగ్గరకు పంపే వ్యక్తికి ఖుర్బానీ ఆచారం పూర్తయ్యే వరకూ హజీకి నిషిద్ధమయ్యే విషయాలన్నీ నిషిద్ధమయిపోతాయని ఇబ్నె అబ్బాస్ (రజి) అన్నారు. ఇది నిజమేనా?” అని అడిగారు. దానికి హజ్రత్ ఆయిషా (రజి) ఇలా సమాధానమిచ్చారు : .

“ఇబ్నె అబ్బాస్ (రజి) చెప్పిన మాట సరైంది కాదు. నేను స్వయంగా నా చేతులతో ప్రవక్త (స) గారి ఖుర్బానీ ఒంటెల కోసం దండలు పేని నా చేతులతోనే వాటిని ఆ ఒంటెల మెడలలో వేశాను. తరువాత వాటిని నేనే మా నాన్నగారి వెంట (కాబా గృహానికి) పంపివేశాను. కాని బలిపశువుల్ని జిబహ్

చేసే వరకు దైవం ధర్మసమ్మతం చేసిన విషయాల్లో ఏ ఒక్కదాన్ని దైవప్రవక్త(స) తన కోసం నిషేధించుకోలేదు.”

[సహీహ్ బుఖారీ : 25వ ప్రకరణం - హాజ్, 109వ అధ్యాయం - మన్ ఖలదల్ ఖలాఇద బియదిహీ]

65వ అధ్యాయం - అవసరమయితే ఖుర్బానీ పశువులపై ఎక్కి ప్రయాణం చేయవచ్చు

833. హాజ్రత్ అబూ హురైరా (రజి) కథనం:- ఒక వ్యక్తి ఒంటెను తోలుకొని వెళ్తుంటే దైవప్రవక్త(స) చూసి అతణ్ణి ఒంటె మీద ఎక్కుమని అన్నారు. అతను (తిరిగి చూసి) “ఇది ఖుర్బానీ ఒంటె” అన్నాడు. దైవప్రవక్త(స) మళ్ళీ “దాని మీద ఎక్కు” అన్నారు. అతను తిరిగి “ఇది ఖుర్బానీ ఒంటె” అన్నాడు. అప్పుడు దైవప్రవక్త(స) “నీ పాడుగాను! దాని మీద ఎక్కెయ్యి” అన్నారు. దైవప్రవక్త(స) ఈ మాట రెండు లేక మూడుసార్లు అన్నారు.

[సహీహ్ బుఖారీ : 25వ ప్రకరణం- హాజ్, 103వ అధ్యాయం - రకూ బిల్ బద్నీ]

834. హాజ్రత్ అనస్ బిన్ మాలిక్ (రజి) కథనం:- దైవప్రవక్త(స) ఒక వ్యక్తి ఒంటెను తోలుకొని వెళ్తుంటే చూసి “దాని మీద ఎక్కు” అన్నారు. దానికా న్యక్తి “ఇది ఖుర్బానీ ఒంటె” అన్నాడు. దైవప్రవక్త(స) తిరిగి “దాని మీద ఎక్కు” అన్నారు. అతను మళ్ళీ “ఇది ఖుర్బానీ ఒంటె” అన్నాడు. దైవప్రవక్త(స) మళ్ళీ “దాని మీద ఎక్కెయ్యి” అన్నారు. ఇలా ఈ సంభాషణ మూడుసార్లు జరిగింది.

[సహీహ్ బుఖారీ : 25వ ప్రకరణం - హాజ్, 103వ అధ్యాయం - రకూ బిల్ బద్నీ]

67వ అధ్యాయం - వీడ్కోలు ప్రదక్షిణ చేయడం తప్పనిసరి. అయితే రుతుమతికి మినహాయింపు ఉంది

835. హాజ్రత్ అబ్దుల్లా బిన్ అబ్బాస్ (రజి) కథనం:- ప్రజలు హాజ్ లో తమ చివరి ఆచారంగా కాబా గృహాన్ని సందర్శించాలని (అంటే కాబా ప్రదక్షిణ చేయాలని) ఆజ్ఞ ఉంది. అయితే రుతుస్రావం వస్తున్న స్త్రీలకు ఈ ఆజ్ఞ నుండి మినహాయింపు ఉంది.

[సహీహ్ బుఖారీ : 25వ ప్రకరణం - హాజ్, 144వ అధ్యాయం - తవాఫిల్ ఏదా]

836. హాజ్రత్ ఆయిషా (రజి) కథనం:- నేను దైవప్రవక్త(స)తో “దైవప్రవక్తా! సఫియా బిన్తె హుయ్యి (రజి) బహిష్టు అయి ఉంది” అని తెలిపాను. దానికి దైవప్రవక్త(స) “మనం ఆగిపోవడానికి ఈమె కారకురాలవుతుందేమో!” అని అన్నారు. ఆ తరువాత “ఆమె మీ అందరితో పాటు ఏదైనా ఒకసారి కాబా ప్రదక్షిణ చేయలేదా?” అని అడిగారు. “ఎందుకు చెయ్యలేదు, చేసింది (సందర్భా ప్రదక్షిణ)” అన్నా నేను. అప్పుడు దైవప్రవక్త(స) “అయితే ఇక పరవాలేదు. మనం బయలు దేరవచ్చు” అని అన్నారు.

[సహీహ్ బుఖారీ : 6వ ప్రకరణం - హైజ్, 27వ అధ్యాయం - అల్ మర్ అతి తహైజు బాదల్ ఇఫాజా]

837. హాజ్రత్ ఆయిషా (రజి) కథనం:- మేము (మినా నుండి) బయలుదేరే రోజు సఫియా (రజి)

బహిష్కృత అయ్యింది. దాంతో ఆమె “మీరందరూ ఆగిపోవడానికి నేను కారకురాలవుతానేమోనని భావిస్తున్నాను” అని అన్నది. దైవప్రవక్త(స) ఈ మాట విని “సిగతరగ! జిల్ హజ్ పద్ తేదీన ఆమె ప్రదక్షిణ చేయలేదా?” అని అడిగారు. ‘చేసింది’ అన్నాము మేము. “అయితే అందరితో పాటు ఆమెను కూడా బయలుదేరమని చెప్పండి” అన్నారు దైవప్రవక్త(స).

[సహీహ్ బుఖారీ : 25వ ప్రకరణం - హజ్, 151వ అధ్యాయం - అల్ ఇద్లాజి మిసల్ ముహస్సబ్]

68వ అధ్యాయం - కాబా గృహంలో ప్రవేశించడం, అక్కడ నమాజు చేయడం, దాని వివిధ మూలల్లో దుఆ చేయడం అభిలషణీయం

838. హజ్రత్ అబ్దుల్లా బిన్ ఉమర్ (రజి) కథనం:- దైవప్రవక్త(స) ఉసామా బిన్ జైద్ (రజి), బిలాల్ (రజి), ఉస్మాన్ బిన్ తల్హా (రజి) ప్రభృతులు కాబాలో ప్రవేశించారు. హజ్రత్ ఉస్మాన్ బిన్ తల్హా (రజి) లోపలి నుంచి తలుపులు మూసేశారు. కొద్దిసేపు ఉండిన తరువాత బయటికి వచ్చారు. అప్పుడు నేను హజ్రత్ బిలాల్ (రజి)ని “కాబా లోపల దైవప్రవక్త(స) ఏం చేశారు?” అని అడిగాను. దానికాయన ఇలా సమాధానమిచ్చారు: “దైవప్రవక్త(స) లోపలికెళ్ళిన తరువాత ఒక స్తంభం తనకు ఎడమవైపున, మరొక స్తంభం తనకు కుడివైపున, మూడు స్తంభాలు తనకు వెనుకవైపు ఉండేలా చూసుకొని నమాజు చేశారు.” ఆ కాలంలో కాబా (గర్భగుడి) ఆరు స్తంభాల మీద నెలకొని ఉండేది. (ఈ లెక్కన ఒక స్తంభం దైవప్రవక్త(స)కు ముందు వైపున ఉండి ఉంటుంది.)

[సహీహ్ బుఖారీ : 8వ ప్రకరణం - సలాత్, 96వ అధ్యాయం - అస్సలాతి బైనస్సవారి ఫీ జమాఅత్]

839. హజ్రత్ అబ్దుల్లా బిన్ అబ్బాస్ (రజి) కథనం:- దైవప్రవక్త(సల్లం) కాబా (గర్భగుడి)లో ప్రవేశించినపుడు, ఆయన దాని అన్ని మూలల్లోను దుఆ చేశారు, నమాజు నెరవేర్చారు. ఆ తరువాత బయటికి వచ్చి కాబా (గర్భగుడి)కి ఎదురుగా నిలబడి రెండు రకాతులు నమాజ్ చేశారు. అప్పుడు ఆయన (తన అనుచరులతో) “ఇదే ఖిబ్లా (ఆరాధనా కేంద్రం)” అన్నారు.

[సహీహ్ బుఖారీ : 8వ ప్రకరణం - సలాత్, 30వ అధ్యాయం - ఖిలిల్లాహి తాలా వత్ఖిజా మిమ్మఖామి ఇబ్రాహీమ ముసల్లా]

840. హజ్రత్ అబ్దుల్లా బిన్ అబీ బె ఫా (రజి) కథనం:- దైవప్రవక్త (సల్లం) ఉమ్రా చేసినపుడు (మొదట) కాబా ప్రదక్షిణ చేశారు. ఆ తరువాత ‘మఖామె ఇబ్రాహీం’ వెనుక నిలబడి రెండు రకాతులు నమాజు చేశారు. ఆ సమయంలో ఆయన వెనుక ఒక తెరగా కొందరు వ్యక్తులు నిల్చున్నారు. హజ్రత్ అబ్దుల్లా (రజి)ని ఒకతను “దైవప్రవక్త (సల్లం) కాబా లోపల ప్రవేశించారా?” అని అడిగాడు. దానికాయన ‘లేద’ ని సమాధానమిచ్చారు.

[సహీహ్ బుఖారీ : 25వ ప్రకరణం - హజ్, 53వ అధ్యాయం - మన్లమ్ యద్ ఖులీల్ కాబా]

69వ అధ్యాయం - కాబా గృహాన్ని పడగొట్టి తిరిగి నిర్మించడం

841. హజ్రత్ ఆయిషా (రజి) కథనం:- దైవప్రవక్త(సల్లం) నాతో ఇలా అన్నారు “మీ జాతి వాళ్ళు ఇప్పుడిప్పుడే అవిశ్వాస దురవస్థ నుండి బయటపడి కొత్తగా ఇస్లాం ధర్మంలో ప్రవేశించి ఉండకపోతే

నేను కాబా గృహాన్ని పడగొట్టి ఇబ్రాహీం (అలైహి) గారి పునాదులపై పునర్నిర్మించేవాణ్ణి. ఖురైషీయులు దాని కట్టడాన్ని తగ్గించివేశారు. నేను దాని ప్రస్తుత ద్వారానికి ఎదురుగా వెనుక వైపు మరొక ద్వారాన్ని పెట్టి ఉండేవాణ్ణి.”

[సహీహ్ బుఖారీ : 25వ ప్రకరణం - హజ్జ్, 42వ అధ్యాయం - ఫజ్లి మక్క వ బనియానుహ్]

842. హజ్రత్ ఆయిషా (రజి) కథనం:- దైవప్రవక్త(సల్లం) నాతో ఇలా అన్నారు; “చూశావా నువ్వు, నీ జాతి వాళ్ళు కాబాను ఎలా పునర్నిర్మించారో? ఇబ్రాహీం (అలైహి) వేసిన పునాదుల్ని వదిలేసి (లోపలికి కుదించి) కట్టడాన్ని చిన్నదిగా చేసేశారు.” నేనీ మాట విని “అయితే దైవప్రవక్తా! మీరు (తర్వాత) దీన్ని ఇబ్రాహీం (అలైహి) పునాదుల ప్రకారం తిరిగి నిర్మించరా?” అని అడిగాను. అప్పుడు దైవప్రవక్త(సల్లం) “మీ జాతి వాళ్ళు అవిశ్వాస దురవస్థ నుండి ఇప్పుడిప్పుడే బయటపడి ఇస్లాంలో ప్రవేశించి ఉండకపోతే నేను దీన్నిలా తప్పకుండా పునర్నిర్మించేవాణ్ణి” అని అన్నారు.

హజ్రత్ అబ్దుల్లా బిన్ ఉమర్ (రజి) ఈ మాట విని “హజ్రత్ ఆయిషా (రజి) ఈ సంగతి దైవప్రవక్త(సల్లం) నోట తప్పకుండా విని ఉంటారు. అందువల్లనే ఆయన నల్లరాయికి రెండు వైపులున్న మూలలను ముద్దాడటం మానేశారు. కాబా గర్భగుడిని ఇబ్రాహీం (అలైహి) వేసిన పునాదులపై నుండి లేపి కట్టలేదు” అని అన్నారు.

[సహీహ్ బుఖారీ : 25వ ప్రకరణం - హజ్జ్, 42వ అధ్యాయం - ఫజ్లి మక్క వ బున్యానుహ్]

70వ అధ్యాయం - కాబా గోడలు, తలుపులను గురించి

843. హజ్రత్ ఆయిషా (రజి) కథనం:- నేను దైవప్రవక్త (సల్లం)ను “పాతగోడ (హతీం) కాబా లోని భాగమేనా?” అని అడిగాను. దానికాయన ఔనన్నారు. “మరి ఏళ్ళు దాన్ని కాబా (కట్టడం)లో ఎందుకు కలిపివేయలేదు?” అని అడిగాను. దానికి దైవప్రవక్త(సల్లం) “నీ జాతి వాళ్ల దగ్గర అప్పుడు డబ్బు తక్కువగా ఉండింది” అని చెప్పారు. నేను మళ్ళీ “సరే కాబా తలుపులు అంత ఎత్తు ఎందుకు ఉంచారు?” అని అడిగాను.

అప్పుడు దైవప్రవక్త(సల్లం) ఇలా అన్నారు; “నీ జాతి వాళ్ళు తమకు ఇష్టమయిన వాళ్ళను లోపలికి రానిచ్చి, ఇష్టం లేనివాళ్ళను బయటే ఉంచడానికి (తలుపులు ఇలా ఎత్తుగా ఉండేలా ఏర్పాటు చేశారు). నీ జాతివాళ్ళు ఇప్పుడిప్పుడే అవిశ్వాస దురవస్థ నుండి బయటపడ్డారు. వాళ్ళు సహించరన్న భయం నాకు లేకపోతే నేను పాతగోడను కాబా గర్భగుడిలో కలిపేసి, కాబా తలుపులు నేలకు సమానంగా క్రిందికి, ఉండేలా చేసేవాణ్ణి.”

[సహీహ్ బుఖారీ : 25వ ప్రకరణం - హజ్జ్, 42వ అధ్యాయం - ఫజ్లి మక్క వ బున్యానుహ్]

71వ అధ్యాయం - హజ్జ్ చేయలేని వారి తరపున మరొకరు హజ్జ్ చేయవచ్చు

844. హజ్రత్ అబ్దుల్లా బిన్ అబ్బాస్ (రజి) కథనం:- (వీడ్కోలు హజ్జ్ సమయంలో) ఫజల్ బిన్ అబ్బాస్ (రజి) దైవప్రవక్త(సల్లం) వెనుక ఒంటెపై కూర్చొన్నారు. అంతలో ఖన్ఆమ్ తెగకు చెందిన ఒక స్త్రీ వచ్చింది. ఫజల్ ఆమె వైపుకు చూడసాగారు. ఆ స్త్రీ కూడా అతని వైపు చూడసాగింది. దైవప్రవక్త(సల్లం)

ఫజల్ ముఖాన్ని మాటిమాటికీ వేరొకవైపుకు తిప్పసాగారు. తర్వాత ఆ స్త్రీ దైవప్రవక్త(సల్లం)ను ఉద్దేశించి “దైవప్రవక్తా! మా నాన్నగారు చాలా వృద్ధులయిపోయారు. వాహనం మీద సరిగా కూర్చోనే స్థితిలో కూడా లేరు. అలాంటి స్థితిలో దేవుడు హాజ్ యాత్రను తన దాసులపై విధిగా చేశాడు. అందుచేత మా నాన్నగారి తరపున నేను హాజ్ చేయవచ్చా?” అని అడిగింది. దానికి దైవప్రవక్త(సల్లం) చేయవచ్చని చెప్పారు. ఈ సంఘటన వీడ్కోలు హాజ్ సమయంలో జరిగింది.

[సహీహ్ బుఖారీ: 25వ ప్రకరణం - హాజ్, 1వ అధ్యాయం - వజూబిల్ హజ్జి వ ఫజ్జిహీ]

845. హజ్రత్ ఫజల్ బిన్ అబ్బాస్ (రజి) కథనం:- దైవప్రవక్త (సల్లం) వీడ్కోలు హాజ్ చేసిన యేడు ఖన్ఆమ్ తెగకు చెందిన ఒక స్త్రీ ఆయన సన్నిధికి వచ్చి “దైవప్రవక్తా! దేవుడు మానవులకు హాజ్ యాత్రను విధిగా చేశాడు. కాని మా నాన్న వాహనం మీద సరిగా కూర్చోవడానికి క్యూడా శక్తిలేనంతగా వృద్ధులయిపోయారు. ఈ స్థితిలో హాజ్ విధించబడింది. అందువల్ల నేను మా నాన్నగారి తరపున హాజ్ చేస్తే ఆ విధి నెరవేరుతుందా?” అని అడిగింది. దానికి దైవప్రవక్త(సల్లం) నెరవేరుతుందని చెప్పారు.

[సహీహ్ బుఖారీ : 28వ ప్రకరణం - జజావుస్సైద్, 23వ అధ్యాయం - అల్హజ్జి అమ్మి లాయస్తతీవుస్సు బాత్..]

73వ అధ్యాయం - జీవితంలో ఒకసారి హాజ్ చేయడం విధి

846. హజ్రత్ అబూహురైరా (రజి) కథనం ప్రకారం దైవప్రవక్త(సల్లం) ఇలా ప్రవచించారు:- “నేను విషయాన్ని ఎంతవరకు తెలియజేస్తానో దాంతో మీరు తృప్తి చెందండి, వివరాలకు పోయి అనవసరమైన ప్రశ్నలు వేయకండి. మీకు పూర్వం ఉండిన సమాజాలు (జాతులు) తమ ప్రవక్తలను రకరకాల ప్రశ్నలు అడిగి వారితో విభేదించడం వల్లనే నాశనమయ్యాయి. అందువల్ల నేను మిమ్మల్ని ఏ విషయాన్నుంచయినా వారిస్తే మీరు దాన్ని మానుకోండి. అలాగే నేనేదయినా చేయమని మిమ్మల్ని ఆదేశిస్తే మీరు మీ శక్తి మేరకు దాన్ని శిరసావహించండి. *

[సహీహ్ బుఖారీ : 96వ ప్రకరణం - అల్ఎతెసామ్, 2వ అధ్యాయం - అల్ ఇబ్బిదాబి సుననిర్రసూల్]

74వ అధ్యాయం - స్త్రీలు ఎక్కడికి ప్రయాణమయినా మహ్రం పురుషుల వెంట పోవాలి

847. హజ్రత్ అబ్దుల్లా బిన్ ఉమర్ (రజి) కథనం ప్రకారం దైవప్రవక్త(సల్లం) ఇలా అన్నారు:- “స్త్రీ కనీసం మూడు రోజుల పాటు సాగే ప్రయాణంలో మహ్రం పురుషులు (తండ్రి, సోదరుడు, కొడుకు, మనవడు, తాత, భర్త వంటి సన్నిహితులు) వెంట లేకుండా ప్రయాణం చేయకూడదు.”

[సహీహ్ బుఖారీ : 18వ ప్రకరణం - తుఫ్ఫీరుస్సలాత్, 4వ అధ్యాయం - ఫీకమ్ యఖ్బురుస్సలాత్]

★ హదీసు మూలం ‘సహీహ్ బుఖారీ’ నుండి, విషయసూచిక ‘సహీహ్ ముస్లిం’ నుం “ శీసుకోవడం వల్ల ఈ హదీసు దానిపై ఉన్న శిర్షికకు అనుగుణంగా లేదు. సహీహ్ ముస్లింలో ఈ హదీసులోని విషయంతో హులు పూర్తి ఉల్లేఖనం ఇలా ఉంది:- దైవప్రవక్త(సల్లం) ఉపన్యాసమిస్తూ “ప్రజలారా! మీకు హాజ్ యాత్ర విధి (ఫర్ద)గా చేయబడింది. అందువల్ల మీరు హాజ్ యాత్ర జరపండి” అని అన్నారు. ఒక వ్యక్తి ఈ మాట విని “దైవప్రవక్తా! హాజ్ ప్రతి యేడూ చేయడం విధియా?” అని అడిగాడు. దానికి దైవప్రవక్త(సల్లం) సమాధానం ఇవ్వకుండా మౌనంగా ఉండిపోయారు. ఆ వ్యక్తి ఈ ప్రశ్న మూడుసార్లు అడిగాడు. అప్పుడు దైవప్రవక్త (సల్లం) “నేను ఔనంటే మీకు ప్రతి యేడూ హాజ్ విధి అవుతుంది. కాని మీరు దాన్ని పాటించలేకపోవచ్చు” అని అన్నారు. ఆ తర్వాత బుఖారీలో పేర్కొన్న పై విషయం ప్రస్తావించారు.

848. హజ్రత్ అబూ సయీద్ ఖుదరీ (రజి) కథనం:- నేను దైవప్రవక్త(సల్లం) దగ్గర నాలుగు విషయాలు విన్నాను. అవి నాకు బాగా నచ్చాయి... ఒకటి: స్త్రీ భర్తగాని, మహ్రాం పురుషుడుగాని వెంట లేకుండా రెండు రోజుల ప్రయాణం చేయకూడదు... రెండు: మస్జిదుల్ హరాం(కాబా), నా మస్జిద్ (మస్జిదె నబవి), మస్జిదుల్ అఖ్సా-ఈ మూడు మస్జిదులు తప్ప మరే చోటుకూ సందర్శించే సంకల్పంతో వెళ్ళకూడదు.”

[సహీహ్ బుఖారీ : 28వ ప్రకరణం - జజావుస్సైద్, 26వ అధ్యాయం - హజ్జిన్నిసా.]

849. హజ్రత్ అబూహురైరా (రజి) కథనం ప్రకారం దైవప్రవక్త(సల్లం) ఇలా ప్రవచించారు:- “దేవునిపై, ప్రళయదినంపై విశ్వాసమున్న ఏ స్త్రీకీ తన వెంట మహ్రాం (వివాహ నిషేధిత) పురుషుడు లేకుండా ఒక పగలు, ఒకరాత్రి పట్టే ప్రయాణం చేయడం ధర్మసమ్మతం కాదు.”

[సహీహ్ బుఖారీ : 18వ ప్రకరణం - తఫ్హీరుస్సలాత్, 4వ అధ్యాయం - ఫీకమ్ యఖ్బురుస్సలాత్]

850. హజ్రత్ అబ్దుల్లా బిన్ అబ్బాస్ (రజి) కథనం:- నేను దైవప్రవక్త (సల్లం) ఇలా ప్రవచిస్తుండగా విన్నాను, “ఏ పురుషుడూ ‘నామహ్రాం’ (వివాహ నిషేధితం కాని) స్త్రీతో పాటు ఒంటరిగా కూర్చోకూడదు. అలాగే ఏ స్త్రీ కూడా మహ్రాం (వివాహ నిషేధిత) పురుషుడు తోడు లేకుండా ఒంటరిగా ప్రయాణం చేయకూడదు.”

ఒక వ్యక్తి ఈ మాటలు విని లేచి “దైవప్రవక్తా! నేను ఫలానా యుద్ధంలో పాల్గొనడానికి నా పేరు వ్రాయించాను. నా భార్య హజీ యాత్రకు వెళ్తోంది మరి?” అని అన్నాడు. దానిపై దైవప్రవక్త (సల్లం) “నీవు కూడా వెళ్ళి నీ భార్యతో కలిసి హజీ నిర్వహించు” అని అన్నారు.

[సహీహ్ బుఖారీ : 56వ ప్రకరణం - జిహాద్, 140వ అధ్యాయం - మన్ అక్తతబ్ ఫీజైషిన్ ఫఖరజత్ ఇమాత హజత్]

76వ అధ్యాయం - హజీ యాత్ర నుండి లేదా మరే ప్రాంతం నుండయినా

తిరుగు ప్రయాణమయినపుడు చేసే దుఆ (ప్రార్థన)

851. హజ్రత్ అబ్దుల్లా బిన్ ఉమర్ (రజి) కథనం:- దైవప్రవక్త(సల్లం) ఏదేని యుద్ధం నుండి లేదా హజీ లేక ఉమా యాత్ర నుండి తిరుగు ప్రయాణమయినపుడు ప్రతి గుట్టా, మిట్టా దాటుతూ “అల్లాహు అక్కర్” అని మూడుసార్లు అంటారు. ఆ తర్వాత ఈ విధంగా దైవాన్ని ప్రార్థిస్తారు:

“లా ఇలాహ ఇల్లల్లాహు వహ్దహూ లాషరీక లహూ లహుల్ ముల్కు వలహుల్ హమ్దు వహువ అలాకుల్లి షయ్యిన్ ఖదీర్, ఆయిబూన తాయిబూన ఆబిదూన లిరబ్బీనా హామిదూన సదఖల్లహు వాదహూ వనసర అబ్దుహూ వహజమల్ అహ్జాబ వహ్దహూ”.

(అర్థం:- అల్లా తప్ప మరో ఆరాధ్యుడు లేడు. ఆయన ఒక్కడే. ఆయనకు మరెవరూ సాటిలేరు. సమస్త సామ్రాజ్యం, సార్వభౌమత్వాలు ఆయనవే. సకల విధాల స్తోత్రాలు, ప్రశంసలు ఆయనకే శోభిస్తాయి. ఆయన అణువణువుపై శక్తి, అధికారం కలిగి ఉన్నాడు. మేము అన్ని విధాల చెడుల్ని, దైవేతర శక్తుల్ని వదిలేసి ఆయన వైపుకే తరలి వస్తున్నాము. ఆయన్ని మాత్రమే ఆరాధిస్తున్నాము. అనుక్షణం ఆయన్నే స్తుతిస్తున్నాము. దేవుడు తన వాగ్దానాన్ని నెరవేర్చాడు. తన దాసునికి సహాయం

చేశాడు. (శత్రు) సేనలన్నిటినీ ఆయనే ఓడించాడు.)

[సహీహ్ బుఖారీ : 80వ ప్రకరణం - అద్దావాత్, 52వ అధ్యాయం - అద్దుఅవు ఇజా అరాద స్ఫుఫర్ బెరజయి]

77వ అధ్యాయం - హజ్, ఉమ్రా యాత్రల నుండి తిరుగు ప్రయాణమయినపుడు చివరి రోజు రాత్రి జుల్ హులైఫాలో దిగి విశ్రాంతి తీసుకోవడం

852. హజ్రత్ అబ్దుల్లా బిన్ ఉమర్ (రజి) కథనం:- దైవప్రవక్త(సల్లం) జుల్ హులైఫా ప్రాంతంలోని కంకర నేలపై తమ ఒంటెను కూర్చోబెట్టారు. అక్కడ (దిగి) నమాజు చేశారు.

హదీసు ఉల్లేఖకుని కథనం:- హజ్రత్ అబ్దుల్లా బిన్ ఉమర్ (రజి) కూడా ఇలాగే చేసేవారు.

[సహీహ్ బుఖారీ : 25వ ప్రకరణం - హజ్, 14వ అధ్యాయం - హద్దసనా అబ్దుల్లా బిన్ యూసుఫ్]

853. హజ్రత్ అబ్దుల్లా బిన్ ఉమర్ (రజి) కథనం:- దైవప్రవక్త(సల్లం) జుల్ హులైఫా లోయ మధ్య “ముఅర్రస్”* అనే విడిది స్థలంలో బస చేశారు. ఆ రోజు ఆయనకు కలలో తాను విడిది చేసిన ప్రదేశాన్ని చూపించడం జరిగింది. ఆ కలలో (ఎవరో మాట్లాడుతూ) “ఇప్పుడు నీవు శుభప్రదమయిన కంకరనేలపై బస చేసి వున్నావు” అని అన్నారు.

(హదీసు ఉల్లేఖకుడు మూసా బిన్ ఉఖ్బా ఇలా తెలియజేస్తున్నారు:) హజ్రత్ అబ్దుల్లా బిన్ ఉమర్ (రజి) ఏ విధంగా దైవప్రవక్త(సల్లం) దిగిన ప్రదేశాన్ని అన్వేషించి తన ఒంటెను కూర్చోబెట్టేవారో, హజ్రత్ సాలమ్ (రహ్మాలై) కూడా మాతో పాటు ఆ ప్రదేశాన్ని అన్వేషించి తన ఒంటెను కూర్చోబెట్టారు. ఈ ప్రదేశం బతన్ లోయలో నిర్మించబడిన మస్జిద్ కు దిగువ భాగంలో ఉంది. బతన్ లోయ బాటసారులు బస చేసే ప్రదేశానికి, రహదారికి మధ్య ఉంది.

[సహీహ్ బుఖారీ : 25వ ప్రకరణం - హజ్, 16వ అధ్యాయం - ఖలిస్సబీ (సల్లం) అల్ అతీఖు వాది ముబారక్]

78వ అధ్యాయం - బహుదైవారాధకులు కాబా యాత్ర చేయకూడదు, నగ్నంగా కాబా ప్రదక్షిణ చేయకూడదు

854. హజ్రత్ అబూహురైరా (రజి) కథనం:- హజ్రతుల్ విదా (వీడ్కోలు హజ్)కు పూర్వం జరిగిన హజ్ లో దైవప్రవక్త(సల్లం) హజ్రత్ అబూబకర్ సిద్దీఖ్ (రజి)ని హజ్ నాయకునిగా నియమించారు. ఆ హజ్ సందర్భంలో బలి దినాన (జిల్ హజ్ పద్ తేదీన), “తస్మాత్ జాగ్రత్త! వచ్చే యేడాది నుండి బహుదైవారాధకులెవరూ హజ్ నిర్వహించకూడదని, నగ్నంగా ఎవరూ కాబా ప్రదక్షిణ చేయకూడదని” ప్రకటించేందుకు హజ్రత్ అబూబకర్ (రజి) కొందరిని పంపారు. అలా పంపబడిన వారిలో నేను ఉన్నాను.

[సహీహ్ బుఖారీ : 25వ ప్రకరణం - హజ్, 67వ అధ్యాయం - లా యతూవు బిల్ బైతి ఉర్యానువ్వలా యహజ్జు ముష్రిక్]

★ బాటసారులు రాత్రాంతా ప్రయాణం చేసి తెల్లవారుజామున విడిది చేసి విశ్రాంతి తీసుకునే ప్రదేశాన్ని ‘ముఅర్రస్’ అంటారు. ముఅర్రస్ అంటే శాబ్దిక భావం కూడా అదే. అంటే దైవప్రవక్త(సల్లం) రాత్రి తెల్లవారుజామున (ఫత్ర్ వేళకు ముందు) ఈ ప్రదేశంలోనే విడిది చేసేవారు.

79వ అధ్యాయం - హాజ్, ఉమ్రాయ్మెఅర్కాల ఘనత

855. హజ్రత్ అబూహురైరా (రజి) కథనం ప్రకారం దైవప్రవక్త (సల్లం) ఇలా ప్రవచించారు:- “ఎవరైనా ఒక ఉమ్రా తరువాత మరొక ఉమ్రా చేస్తే, ఆ రెండు ఉమ్రాల మధ్య కాలంలో అతని వల్ల జరిగిన పాపాలకు రెండవ ఉమ్రా ‘పరిహారం’ (కప్పారా) అవుతుంది. మబ్రూర్.* (ఆమోద ముద్రపడిన) హాజ్ కు ప్రతిఫలం స్వర్గం తప్ప మరేమీ లేదు.”

[సహీహ్ బుఖారీ : 26వ ప్రకరణం - ఉమ్రా, 1వ అధ్యాయం - వజ్రాబుల్ ఉనుతి వ ఫజ్లహా]

856. హజ్రత్ అబూహురైరా (రజి) కథనం ప్రకారం దైవప్రవక్త (సల్లం) ఇలా అన్నారు:- “ఎవరు ఈ ఆలయ సందర్శనార్థం ఇక్కడకు వచ్చి, ఎలాంటి అశ్శీల చేష్టలకు, పోకిరి పలుకులకు, ఇతర పాప కార్యాలకు పాల్పడకుండా హాజ్ విధి నిర్వహించి తిరిగి వెళ్ళిపోతాడో అతను ఈ రోజే తన తల్లి గర్భం నుంచి పుట్టిన వాడిలా పరమ పవిత్రుడయిపోతాడు”.

[సహీహ్ బుఖారీ: 27వ ప్రకరణం - ముహ్సినీర్, 9వ అధ్యాయం - ఖౌలిల్లాహి తఅలా-ఫలారఫస్]

80వ అధ్యాయం - హాజీలు మక్కా వాసుల ఇండ్లలో విడిది చేయడం గురించి

857. హజ్రత్ ఉసామా బిన్ జైద్ (రజి) కథనం:- నేను (హాజ్ సందర్భంగా) దైవప్రవక్త (సల్లం)ను “మక్కాలో మీరు ఎక్కడ విడిది చేస్తారు? మీ ఇంట్లోనే విడిది చేస్తారా?” అని అడిగాను. దానికి ఆయన మా కోసం (అబూ తాలిబ్ కొడుకు) అఖీల్ (రజి) ఏదైనా ఇల్లు లేదా వాడ వదలిపెట్టాడా (వెళ్ళి అక్కడ విడిది చేయడానికి)?” అని అన్నారు.

అబూ తాలిబ్ కొడుకులు అఖీల్, తాలిబ్ ల. అప్పటికి ఇంకా అవిశ్వాసులుగానే ఉండి మక్కాలోనే నివసిస్తున్నారు. అందువల్ల త... ఆస్తి వాళ్ళిద్దరికి మాత్రమే దక్కింది. మిగిలిన ఇద్దరు కొడుకులు హజ్రత్ జాఫర్ (రజి), హ... అ అబీ (రజి)లు ముస్లిములయిపోయి (ఆ తరువాత మదీనాకు వలసపోయి) నందున వారు తండ్రి ఆస్తి నుండి ఏమీ తీసుకోలేదు.

[సహీహ్ బుఖారీ : 25వ ప్రకరణం - హాజ్, 44వ అధ్యాయం - తారీసి దూరి మక్క వజైయిహ్ వషరాయిహా]

81వ అధ్యాయం - ముహాజిర్లు (కాందిశీకులు) హాజ్, ఉమ్రాల తరువాత

మక్కాలో మూడు రోజులుండవచ్చు

858. హజ్రత్ ఇలా బిన్ హజ్రమి (రజి) ప్రకారం దైవప్రవక్త (సల్లం) ఇలా ప్రవచించారు:-

“మీనా నుండి తిరిగిచ్చిన తరువాత చేసే ప్రదక్షిణ అనంతరం ముహాజిర్లు (కాందిశీకులు) మక్కాలో మూడు రోజులు ఉండవచ్చు.”

[సహీహ్ బుఖారీ : 63వ ప్రకరణం - మనాఖిబుల్ అన్సార్, 47వ అధ్యాయం - ఇఖామతుల్ ముహాజిర్....]

★ ‘మబ్రూర్ హాజ్’ అంటే (దేవునిచే) స్వీకరించబడిన హాజ్ అని శాబ్దిక అర్థం. అంటే ఎలాంటి పాపాలు, పాపపాట్లు జరగకుండా నిర్దేశిత నియమాలు కచ్చితంగా పాటించబడే శ్రేష్ఠమైన హాజ్ అని భావం. ప్రదర్శనా బుద్ధి, ప్రచారవాంఛ, పేరు ప్రతిష్ఠల కాంక్ష మొదలైన చెడులకు తావీయని హాజ్ ని కూడా ‘మబ్రూర్ హాజ్’ అనవచ్చు.

82వ అధ్యాయం - మక్కా నగర గౌరవం దృష్ట్యా పీటాడటం, వృక్షజాతిని నరకడం నిషిద్ధం

859. హజ్రత్ ఇబ్నె అబ్బాస్ (రజి) కథనం:- దైవప్రవక్త(సల్లం) మక్కా జయించబడిన రోజు అనుచరుల్ని ఉద్దేశించి ఇలా ప్రసంగించారు. “ఇక మీదట (మక్కా నుండి) హిజ్రత్ చేయటం (అంటే వలసపోవడం) తప్పనిసరి కాదు. అయితే జిహాద్, * సంకల్పం మటుకు మిగిలి ఉంటాయి. కనుక జిహాద్ కోసం పిలుపు వస్తే మీరు తప్పకుండా బయలుదేరండి. ఈ (మక్కా) పట్టణం గౌరవ ప్రదమయినది. దేవుడు భూమ్యాకాశాలను సృష్టించిన రోజు నుండే దీన్ని గౌరవప్రదమయిన క్షేత్రంగా నిర్ణయించాడు. అందువల్ల ఈ పట్టణం దేవుని ఆజ్ఞతో ప్రళయం దాకా గౌరవ ప్రదమైన క్షేత్రంగానే పరిగణించబడుతుంది.

ఇక్కడ నాకు పూర్వం కూడా యుద్ధం చేయడం ఎవరికీ ధర్మసమ్మతంగా లేదు. నాకూడా ఇక్కడ దినంలో కొన్ని క్షణాలు మాత్రమే యుద్ధం చేసే అనుమతి లభించింది. ఇప్పుడి పట్టణం మళ్ళీ పూర్వం లాగే దైవాజ్ఞతో గౌరవప్రదమైన పుణ్యక్షేత్రంగా మారిపోయింది. అందువల్ల ఇక్కడ ఓ చెట్టు ముల్లు సయితం విరిచేయకూడదు. జంతువుల్ని వేటాడడం, తరమడం చేయకూడదు. నేలమీద పడిపోయిన వస్తువును ఎవరూ తీసుకోకూడదు. కాకపోతే దాన్ని దాని యజమానికి అప్పగించే ఉద్దేశ్యంతో తీసుకోవచ్చు. ఇక్కడ గడ్డి, గరికా కూడా పీకి వేయకూడదు”.

హజ్రత్ అబ్బాస్ (రజి) ఆ సందర్భంలో జోక్యం చేసుకుంటూ “దైవప్రవక్తా! (మక్కా పరిసర ప్రాంతాల్లో దొరికే) గరిక, కమ్మరులకు స్వర్ణకారులకు, ఇండ్లలో ఉపయోగపడుతుంది కదా! మరి దీనికి మినహాయింపు ఉందా?” అని అడిగారు. అందుకు దైవప్రవక్త (సల్లం) “ఆ.... దానికి మినహాయింపు ఉంది” అన్నారు.

[సహీహ్ బుఖారీ : 28వ ప్రకరణం - జిహాద్ సైద్, 10వ అధ్యాయం - లాయహిల్లల్ ఖితాలు బిమక్కా]

860. హజ్రత్ అబూషురీహ్ (రజి) కథనం:- అమ్ బిన్ సయ్యాద్ (హజ్రత్ అబ్దుల్లా బిన్ జుబైర్ -రజికు వ్యతిరేకంగా) మక్కాపై దాడి చేయడానికి సైన్యాన్ని పంపబోతున్నప్పుడు హజ్రత్ అబూషురై (రజి) అతనితో ఇలా అన్నారు “నాయకా! మక్కా జయించబడిన మరునాడు దైవప్రవక్త (సల్లం) నిలబడి ప్రవచించిన హదీస్ని మీకు విన్పించడానికి నాకు అనుమతి ఇవ్వండి. అప్పుడు దైవప్రవక్త(సల్లం) ప్రవచిస్తుండగా నేను కళ్ళారా ఆయన్ని చూశాను. ఆయన ప్రవచనాన్ని చెవులారా విన్నాను. నా మనస్సు దాన్ని భద్రపరిచింది.

దైవప్రవక్త (సల్లం) మొదట దేవుని స్తోత్రం చేశారు. ఆ తరువాత ఇలా ప్రవచించారు - “దేవుడు

* దారుల్ హరబ్ నుండి దారుల్ ఇస్లాం వైపుకు హిజ్రత్ చేయటమనేది ప్రళయం దాకా ఉంటుందన్న విషయంలో ధర్మవేత్తల మధ్య ఏకీభావం ఉంది. అందువల్ల ఇక్కడ ‘హిజ్రత్ లేదు’ అంటే మక్కా నుండి హిజ్రత్ సమాప్తం అయిందని మాత్రమే అర్థం. అయితే దైవమార్గంలో జిహాద్, ఇతర సత్కార్యాలు చేయడం వల్ల హిజ్రత్కు లభించే పుణ్యమే లభిస్తుందని ఈ హదీసులో స్ఫురిస్తోంది. “ఈ పట్టణం గౌరవప్రదమైనది. దేవుడు భూమ్యాకాశాలను సృష్టించిన రోజు నుండి దీన్ని గౌరవప్రదమైన క్షేత్రంగా చేశాడు” అని అంటే అనాది నుండే ఇది గౌరవపవిత్రతల క్షేత్రంగా ఉన్నప్పటికీ ఆ విషయం హజ్రత్ ఇబ్రాహీం (అలైహి) కాలం నుండే ఆచరణలోనికి వచ్చింది. మక్కాలో యుద్ధం చేయడం నిషిద్ధం. అయితే అక్కడి పాలకుడు షరీఅత్ ఆజ్ఞలను పాటించకుండా అన్యాయపరుడయినప్పుడు అతనితో తప్పకుండా యుద్ధం చేయవచ్చు.

మక్కా పట్టణాన్ని గౌరవప్రదమయిన పుణ్యక్షేత్రంగా నిర్ణయించాడు. దానికి గౌరవప్రదమయిన స్థానం మానవులు ఇవ్వలేదు. కనుక దేవుణ్ణి, పరలోక తీర్పుదినాన్ని విశ్వసించిన వారెవరికీ మక్కా నేలపై రక్తం నింపించడం, చెట్టు నరకడం ధర్మసమ్మతం కాదు. ఒకవేళ ఎవరైనా అక్కడ దైవప్రవక్త(సల్లం) యుద్ధం చేశారు కదా అని కుంటిసాకు చెబుతూ, అవసరమయినపుడు యుద్ధం చేయడానికి అనుమతి ఉందని అంటే అలాంటి వారికి దేవుడు దాన్ని ఒక విశేష వ్యవహారంగా పరిగణించి అక్కడ యుద్ధం చేయడానికి నాకు అనుమతి ఇచ్చాడని చెప్పండి. అంతేగాని మీకు అనుమతి ఇవ్వలేదు. నాకయినా ఒక రోజులో కొన్ని క్షణాలు మాత్రమే దేవుడు అనుమతించాడు. ఆ తర్వాత మక్కాకు తిరిగి దాని గౌరవప్రదమైన స్థానం ప్రసాదించి, పూర్వస్థితిని పునరుద్ధరించాడు. నిన్నటిలాగే ఈ రోజు కూడా ఇది గౌరవప్రదమైన పుణ్యక్షేత్రమే". దైవప్రవక్త (సల్లం) ఈ ప్రసంగం చేసిన తర్వాత "ఇప్పుడిక్కడ గుమికూడిన వారు ఈ విషయాలను ఇక్కడ లేని వారికి అందజేయాలి" అని అన్నారు.

(ఈ హదీసు విన్నిస్తున్నప్పుడు ఒక వ్యక్తి) అయితే దీనికి అమ్ బిన్ సయీద్ ఏం సమాధానమిచ్చారు? అని ప్రశ్నించాడు. దానికి అబూషురై (రజి) ఇలా అన్నారు; "అమ్ నాతో ఈ విధంగా అన్నారు - 'అబూషురై! మీ కంటే నాకు బాగా తెలుసు. (మక్కా) పుణ్యక్షేత్రం దుర్మార్గులకు, దోపిడీ దొంగలకు, హంతకులకు ఆశ్రయం ఇవ్వదు' అని అన్నారు."

[సహీహ్ బుఖారీ : 3వ ప్రకరణం - ఇల్మీ, 37వ అధ్యాయం - లియు బల్లిగిల్ షాహిదుల్ గాయిబ్]

861. హజ్రత్ అబూషురైరా (రజి) కథనం:- దేవుడు తన ప్రవక్త (సల్లం)కు మక్కాపై విజయం ప్రసాదించిన తర్వాత, దైవప్రవక్త(సల్లం) ప్రజల ముందు నిలబడి మొదట దైవస్తోత్రం చేశారు. ఆ తరువాత ఇలా ప్రసంగించారు.

"దేవుడు ఏనుగుల వాళ్ళను మక్కాలో ప్రవేశించకుండా అడ్డుకున్నాడు. తన ప్రవక్తకు, విశ్వాసులకు దాన్ని అధీనం చేశాడు. నాకు పూర్వం ఎవరికీ మక్కాలో రక్తం చిందించడం ధర్మసమ్మతం చేయబడలేదు. ఇప్పుడు నాకయిన ఒక రోజులో కొన్ని క్షణాలు మాత్రమే ధర్మసమ్మతం చేయబడింది. ఇక ముందు ఎవరికీ ఇక్కడ రక్తం చిందించడం ధర్మసమ్మతం కాజాలదు. వేట కోసం జంతువుల్ని తరమడం గాని, చివరికి ఒక చెట్టు ముల్గును సయితం విరిచేయడంగాని ఎవరికీ ధర్మసమ్మతం కాదు. అదీగాక ఈ పట్టణంలో నేలమీద పడిపోయిన వస్తువుని కూడా ఎవరూ ఎత్తి తీసుకోవడానికి వీలులేదు. కాకపోతే ఆ వస్తువును దాని యజమానికి అప్పగించే ఉద్దేశ్యంతో అయితే అలా చేయవచ్చు. ఎవరి బంధువయినా హత్య చేయబడితే అతనికి హంతకుడి నుండి రక్తపరిహారం వసూలు చేయడానికి లేదా ప్రతీకారంగా హంతకుణ్ణి హతమార్పించడానికి హక్కు ఉంది."

ఈ సందర్భంలో హజ్రత్ అబ్దుల్లా బిన్ అబ్బాస్ (రజి) మాట్లాడుతూ "దైవప్రవక్తా! (మక్కా పరిసర ప్రాంతంలో దొరికే) గరికను కోయడానికి మాకు అనుమతి ఇవ్వండి. దాన్ని మేము సమాధులలో ఉపయోగిస్తాము; మా ఇంట్లలో కూడా ఉపయోగపడుతుంది" అని అన్నారు. దానికి దైవప్రవక్త(స) "సరే, దానికి అనుమతి ఉంది" అని అన్నారు. ఆ తరువాత యమన్ నివాసి అయిన హజ్రత్ అబూషాహ్ (రజి) లేచి "దైవప్రవక్తా! ఈ విషయాలు నాకు రాసివ్వండి" అని విన్నవించుకున్నారు. దైవప్రవక్త (స) ఒక అనుచరుణ్ణి ఉద్దేశించి "అబూషాహ్ కు రాసివ్వ" అని ఆజ్ఞాపించారు.

[సహీహ్ బుఖారీ : 45వ ప్రకరణం - అల్లుఖై, 7వ అధ్యాయం - కైఫ తఅర్రఫ్ లుఖతు అహ్లీ మక్కా]

84వ అధ్యాయం - మక్కాలో హజ్జ్ దీక్ష పూనకుండా ప్రవేశించవచ్చు

862. హజ్రత్ అనస్ బిన్ మాలిక్ (రజి) కథనం:- మక్కా జయించబడిన తరువాత దైవప్రవక్త(స) మక్కాలో ప్రవేశించారు. అప్పుడు ఆయన శిరస్రాణం ధరించి ఉన్నారు. శిరస్రాణం తీసివేసే సమయంలో ఒక వ్యక్తి వచ్చి ఇబ్నె ఖతల్* కాబా తెర పట్టుకొని నిలబడ్డాడు అని చెప్పాడు. దైవప్రవక్త(స) అతడి వధించమని ఆజ్ఞాపించారు.

[సహీహ్ బుఖారీ : 28వ ప్రకరణం - జజావుస్సైద్, 18వ అధ్యాయం - దుఖాలిల్ హరమి వమక్కా బిగైరి ఇహ్రా]

85వ అధ్యాయం - మదీనా బెన్నత్యం, దానికి శుభాలు కలగాలని దైవప్రవక్త (స) వేడుకోవడం

863. హజ్రత్ అబ్దుల్లా బిన్ జైద్ (రజి) కథనం ప్రకారం దైవప్రవక్త(స) ఇలా అన్నారు:-

“హజ్రత్ ఇబ్రాహీం (అలైహి) మక్కాను నిషిద్ధ (పుణ్య) క్షేత్రంగా నిర్ణయించి, దాని (శుభశ్రేయాల) కోసం దైవాన్ని ప్రార్థించారు. ఏ విధంగా హజ్రత్ ఇబ్రాహీం (అలైహి) మక్కాను నిషిద్ధ క్షేత్రంగా నిర్ణయించి దాని (శుభశ్రేయాల) కోసం దైవాన్ని ప్రార్థించారో, అదే విధంగా నేను మదీనాను నిషిద్ధ క్షేత్రంగా నిర్ణయించి, దాని త్రాసులో, కొలపాత్రలో శుభం ప్రసాదించమని దైవాన్ని ప్రార్థించాను.”

[సహీహ్ బుఖారీ : 34వ ప్రకరణం - అల్బుయూ, 53వ అధ్యాయం - బర్కతిసాయిన్నబీ (స) వ ముద్వామ్]

864. హజ్రత్ అనస్ బిన్ మాలిక్ (రజి) కథనం:- దైవప్రవక్త(స) ఓ రోజు హజ్రత్ అబూ తల్హా (రజి)తో “నీ కుమారుల్లో నాకు సేవ చేయగలిగే అబ్బాయి ఎవరైనా ఉంటే చూడు” అని అన్నారు. అప్పుడు హజ్రత్ అబూ తల్హా (రజి) నన్ను తన వాహనం మీద వెనుక కూర్చోబెట్టుకొని (దైవప్రవక్త(స) సన్నిధికి) తీసికెళ్ళారు. ఆ రోజు నుండి నేను దైవప్రవక్త (స) సేవలో నిమగ్నుడనయిపోయాను.

దైవప్రవక్త (స) వాహనం మీద నుండి క్రిందికి దిగేటప్పుడు తరచుగా ఇలా ప్రార్థించేవారు - “దేవా! నేను దుఃఖం, విచారం, శక్తి సామర్థ్యాలు కోల్పోవడం, పని దొంగతనం, పిసినారితనం, పిరికితనం, రుణబాధ, ప్రజల ఒత్తిడి నుండి నీ శరణు కోరుతున్నాను.”

ఆ రోజు నుండి (ప్రయాణావస్థలో) నేను దైవప్రవక్త(స)కు సేవ చేస్తూ ఉన్నాను. చివరికి మేము ఖైబర్ నుండి తిరిగిచ్చాము. దైవప్రవక్త(స) (ఖైబర్ యుద్ధంలో పట్టుబడిన హజ్రత్) సఫియా (రజి)ను తీసుకొని వచ్చారు. ఆయన ఆమెను తన కోసం ప్రత్యేకించుకున్నారు. (దారిలో) ఆయన తన వాహనం వెనుక ఒక దుప్పటి పరుస్తుంటే చూశాను. ఆ తరువాత ఆయన (హజ్రత్) సఫియా (రజి)ను తన వెనుక (వాహనం మీద) కూర్చోబెట్టుకున్నారు.

★ ఈ దుప్పడు దైవప్రవక్త(స)ను కించపరిచే గేయాలను వ్రాసి తన దాసీల చేత పాడించేవాడు (ఇలా అతను ఇస్లాం పట్ల దైవప్రవక్త(స) పట్ల ఉన్న తన అక్కసును వెళ్ళబుచ్చుకునేవాడు.)

ఆ విధంగా మేము సహాబా ప్రాంతానికి చేరుకున్నాము. అక్కడ దైవప్రవక్త(స) 'హైస్'*(అనే ఓ ప్రత్యేక వంటకం) తయారు చేయించి ఒక చర్మ వస్త్రం మీద పెట్టించారు. ఆ తరువాత నన్ను జనాన్ని పిలుచుకు రమ్మని చెప్పారు. నేను వెళ్ళి జనాన్ని పిలుచుకు వచ్చాను. వారంతా ఈ ఆహారాన్ని తిన్నారు. ఇది దైవప్రవక్త(స) హజ్రత్ సఫియా (రజి)ను వివాహమాడిన సందర్భంగా ఏర్పాటు చేసిన వలీమా (విందు) భోజనం.

ఆ తరువాత అక్కడ్నుంచి మళ్ళీ బయలుదేరాము. కాస్సేపటికి దైవప్రవక్త (సల్లం) దూరాన ఉహద్ పర్వతాన్ని చూసి “ఈ పర్వతం నన్ను అభిమానిస్తోంది; నేను దీన్ని అభిమానిస్తున్నాను” అని అన్నారు. చివరికి మదీనా పట్టణం సమీపానికి చేరుకున్నాము. అప్పుడు దైవప్రవక్త (సల్లం) ఇలా ప్రార్థించారు “దేవా! హజ్రత్ ఇబ్రాహీం (అలైహి) మక్కాను గౌరవప్రదమైన పుణ్యక్షేత్రంగా నిర్ణయించినట్లే నేను మదీనా కొండలు రెండింటికీ మధ్య ఉన్న ప్రాంతాన్ని గౌరవప్రదమైన పుణ్యక్షేత్రంగా నిర్ణయిస్తున్నాను. దేవా! మదీనా వాసుల త్రాసులో, కొలపాత్రలో సమ్మద్దినీ ప్రసాదించు.”

[సహీహ్ బుఖారీ : 70వ ప్రకరణం - అల్ అతీఆమ - 28వ అధ్యాయం - అల్ హైస్]

865. హజ్రత్ ఆసిమ్ (రహ్మాలై) కథనం:- నేనాకరోజు హజ్రత్ అనస్ (రజి)ను ‘దైవప్రవక్త(సల్లం) మదీనాకు సరిపాద్దులు ఏమైనా నిర్ణయించారా?’ అని అడిగాను. దానికి ఆయన ఇలా సమాధానమిచ్చారు. “నిర్ణయించారు- ఫలానా ప్రదేశం నుండి ఫలానా ప్రదేశం వరకు గల ప్రాంతంలో చెట్లు కూడా నరకకూడదని, ఇక్కడ ఎవరైనా బిద్అత్ (ధర్మంలో లేని కొత్త విషయం) సృష్టిస్తే అతనిపై దేవుని, దైవప్రవక్తల, మానవుల అభిశాపం పడుతుందని ఆయన ఒక ఉత్తర్వు జారీ చేశారు.”

తనకు మూసా బిన్ అనస్ (రహ్మాలై) అందజేసిన సమాచారం ప్రకారం హజ్రత్ అనస్ (రజి) “బిద్అత్ సృష్టించిన వాడికి లేదా ఏదైనా నేరానికి పాల్పడిన వాడికి ఆశ్రయమిచ్చే వ్యక్తి” అని అన్నారని ఆసిమ్ (రజి) తెలిపారు.

[సహీహ్ బుఖారీ : 96వ ప్రకరణం - ఎతెసామ్, 6వ అధ్యాయం - ఇస్మీమన్ ఆవా ముహాదిసా]

866. హజ్రత్ అనస్ బిన్ మాలిక్ (రజి) కథనం:- దైవప్రవక్త (సల్లం) “దేవా! వారి కొలమానాల్లో శుభాన్ని కలిగించు, వారి త్రాసుల్లో కొలపాత్రలలో కూడా శుభాన్ని ప్రసాదించు” అని ప్రార్థించారు. ఈ విధంగా దైవప్రవక్త (సల్లం) మదీనా వాసుల శ్రేయస్సు కోసం ప్రార్థన చేశారు.

[సహీహ్ బుఖారీ : 34వ ప్రకరణం - అల్ బుయూ, 53వ అధ్యాయం - బరకతిస్నాయిస వీ (సల్లం) వ ముద్హిమ్]

867. హజ్రత్ అనస్ (రజి) కథనం ప్రకారం దైవప్రవక్త (సల్లం) ఇలా ప్రవచించారు:- “దేవా! మక్కా (ప్రజల)కు నీవు ప్రసాదించిన శుభానికి రెట్టింపు శుభాన్ని మదీనా (ప్రజల)కు ప్రసాదించు”.

[సహీహ్ బుఖారీ: 29వ ప్రకరణం - ఫజాయెతె మదీనా, 10వ అధ్యాయం - అల్ మదీనతి తస్నల్ ఖుబస్]

868. హజ్రత్ యజీద్ తైమియ్య (రహ్మాలై) కథనం:- హజ్రత్ అలీ (రజి) కాల్చిన ఇటుకలతో కట్టిన వేదిక (మెంబర్)పై నిలబడి ప్రసంగిస్తున్నారు. అప్పుడు ఆయన దగ్గర ఒక ఖడ్గం ఉంది. దానికి ఓ చిరు

★ ఖర్నూరాలు, జున్ను, నెయ్యి కలిపి దంచి అంబలిలా తయారు చేసే ఒక విధమైన వంటకం. ఒక్కసారి ఇందులో గోధుమ పిండి కూడా కలుపుతారు.

పుస్తకం వ్రేలాడదీయబడింది. హజ్రత్ అలీ (రజి) ప్రసంగిస్తూ; “దైవసాక్షిగా చెబుతున్నాను. మన దగ్గర చదవడానికి దైవగ్రంథం (ఖుర్ఆన్) లేదా ఈ చిరుపుస్తకం తప్ప మరేమీ లేదు” అని అన్నారు. ఆ తర్వాత ఆ చిరుపుస్తకాన్ని తెరిచారు. అందులో ఒంటెల వయస్సు ప్రస్తావన ఉంది. (అంటే రక్త పరిహారం, జకాత్ల క్రింద ఇవ్వవలసిన ఒంటెల సంఖ్య వాటి వయస్సులు అందులో పేర్కొనబడ్డాయి.) ఇంకా అందులో ఈ విధంగా వ్రాయబడి వుంది:

“మదీనా సరిహద్దు అయిన ఐర్ కొండ నుండి ఇక్కడి (సౌర్ కొండ) దాకా గల నేల నిషిద్ధ ప్రదేశంగా నిర్ణయించబడింది; అందువల్ల ఇక్కడ (మదీనాలో) ఎవరైనా ఇస్లాంలో కొత్త పోకడలు సృష్టిస్తే అతణ్ణి దేవుడు, దైవదూతలు, యావత్తు మానవులు శపిస్తారు, పైగా అతను పాటించే ఫర్ష్ ఆరాధనగాని, నఫిల్ ఆరాధనగాని స్వీకరించబడదు. మాటకు కట్టుబడి ఉండటం, ఇతరులకు ఆశ్రయమివ్వడం ముస్లింల ఉమ్మడి బాధ్యత. ఒక సాధారణ ముస్లిం కూడా ఇతరులకు (అంటే ముస్లిమేతరునికి) ఆశ్రయమిస్తే దాన్ని గౌరవించడం జరుగుతుంది. అందువల్ల ఒక ముస్లిం (ఎవరికైనా) ఆశ్రయమిస్తానని వాగ్దానం చేసినపుడు, అతని వాగ్దానాన్ని కాలరాసే చర్యకు ఎవరైనా పాల్పడితే అలాంటి వ్యక్తిని దేవుడు, దైవదూతలు, యావత్తు మానవులు శపిస్తారు. దేవుడు అతని ఫర్ష్ ఆరాధనల్ని స్వీకరించడు; నఫిల్ ఆరాధనల్ని స్వీకరించడు. అలాగే ఎవరైనా తన యజమానుల అనుమతి లేకుండా ఏదైనా జాతితో స్నేహ ఒప్పందం చేసుకుంటే అలాంటి వ్యక్తిని కూడా దేవుడు, దైవదూతలు, యావత్తు మానవులు శపిస్తారు. దేవుడు అతని ఫర్ష్, నఫిల్ ఆరాధనలు వేటిని స్వీకరించడు”.

[సహీహ్ బుఖారీ : 96వ ప్రకరణం - ఏతెసామ్, 5వ అధ్యాయం - మా యుక్రహు మినత్తాముఖి వ తనాజు]

869. హజ్రత్ అబూహురైరా (రజి) కథనం:- రెండు రాతి మైదానాలలోని మదీనా నేల నిషిద్ధ భూభాగంగా నిర్ణయించబడిందని దైవప్రవక్త(సల్లం) పేర్కొన్నారు. అందువల్ల మదీనాలో ఏదైనా జింక (పచ్చిక) మేస్తూ ఉండటం గనక చూస్తే నేను దాన్ని అదిలించను, భయపెట్టను.

[సహీహ్ బుఖారీ : 29వ ప్రకరణం - ఫజాయలె మదీనా, 4వ అధ్యాయం - లాబతియల్ మదీనా]

86వ అధ్యాయం - మదీనాలో స్థిరపడటం, అక్కడ కష్టాలు సహించడం వల్ల లభించే పుణ్యఫలం

870. హజ్రత్ ఆయిషా (రజి) కథనం ప్రకారం దైవప్రవక్త (సల్లం) ఓసారి ఇలా ప్రార్థించారు:- “దేవా! నీవు మక్కా పట్ల మాలో ప్రేమాభిమానాలు కలిగించినట్లు మదీనా పట్ల కూడా మా హృదయాల్లో ప్రేమాభిమానాలు జనింపజేయ్యి. అంతకంటే ఎక్కువ ప్రేమాభిమానాలే జనింపజేయ్యి. మదీనాలోని

★ మూలభాషలో వచ్చిన పదాలను బట్టి ఒక అర్థంపైన అనువాదం లోనిది అయితే, మరొక అర్థం ఇది కూడా కావచ్చు; “అతను పశ్చాత్తాపంతో చేసిన వేడుకోలను దేవుడు స్వీకరించడు, అతను పాప పరిహారం ఇచ్చుకున్నా ప్రాణం దక్కించుకోలేడు”.

ప్రజలకు వచ్చే జ్వరాన్ని (ఈజిప్టులోని) జుహాఫా*కు తరలించు. దేవా! మా త్రాసుల్లో, కొలపాత్రల్లో శుభాభివృద్ధుల్ని ప్రసాదించు.”

[సహీహ్ బుఖారీ: 80వ ప్రకరణం - దావాత్, 43వ అధ్యాయం - అద్దువావు యర్సువుల్ వహ]

87వ అధ్యాయం - ప్లేగు వ్యాధి, దజ్జాల్ ఉపద్రవం నుండి మదీనాకు రక్షణ

871. హజ్రత్ అబూహురైరా (రజి) కథనం ప్రకారం దైవప్రవక్త(సల్లం) ఇలా ప్రవచించారు:- “మదీనా ద్వారాల దగ్గర దైవదూతలు కాచుకొని ఉంటారు. అందువల్ల ఈ పట్నం లోపలికి ప్లేగు వ్యాధి ప్రవేశించజాలదు; దజ్జాల్ కూడా అడుగుపెట్టలేడు.”

[సహీహ్ బుఖారీ : 29వ ప్రకరణం - ఫజాయెలె మదీనా, 9వ అధ్యాయం - లాయద్ ఖులుద్దజ్జాలుల్ మదీనా]

88వ అధ్యాయం - మదీనా దుర్మార్గుల్ని బయటికి తీసివేస్తుంది

872. హజ్రత్ అబూహురైరా (రజి) కథనం ప్రకారం దైవప్రవక్త (సల్లం) ఇలా అన్నారు:- “ఇతర పట్టణాలను తనలో ఇముడ్చుకునే పట్టణానికి వలస పోవలసినదిగా నాకు ఆజ్ఞ అయింది. జనం దాన్ని ‘యస్రిబ్’ అంటారు. కాని దాని అసలు పేరు మదీనా. కొలిమి ఇనుముకు పట్టిన తుప్పును తొలగించి శుద్ధి చేసినట్లే మదీనా మనుషుల్ని వడపోస్తుంది”.

[సహీహ్ బుఖారీ: 29వ ప్రకరణం - ఫజాయెలె మదీనా, 2వ అధ్యాయం - ఫజిల్ మదీనా]

873. హజ్రత్ జాబిర్ బిన్ అబ్దుల్లా (రజి) కథనం:- ఒక పల్లెవాసి ఇస్లాం ధర్మాన్ని అనుసరిస్తానని దైవప్రవక్త(సల్లం) ముందు ప్రమాణం చేశాడు. ఆ తర్వాత మదీనాలో నివసిస్తూ ఉంటే ఓసారి అతనికి తీవ్రమైన జ్వరం వచ్చింది. దాంతో అతను దైవప్రవక్త(సల్లం) సన్నిధికి వచ్చి “దైవప్రవక్తా! నన్ను ప్రమాణం (బైత్) నుండి విముక్తి కలిగించండి” అని అన్నాడు. కాని దైవప్రవక్త (సల్లం) నిరాకరించారు. అతను మరోసారి వచ్చి తనను ప్రమాణం నుండి విముక్తి కలిగించమని దైవప్రవక్త(సల్లం)ను వేడుకున్నాడు. దైవప్రవక్త (సల్లం) మళ్ళీ నిరాకరించారు. ఆ వ్యక్తి తిరిగి మూడోసారి వచ్చి తనను ప్రమాణం నుండి విముక్తి కలిగించమని అన్నాడు. దైవప్రవక్త (సల్లం) మళ్ళీ నిరాకరించారు. అప్పుడా వ్యక్తి మదీనా వదిలిపెట్టి (చెప్పాపెట్టకుండా) వెళ్ళిపోయాడు. దానిపై దైవప్రవక్త (సల్లం) వ్యాఖ్యానిస్తూ “మదీనా ఒక కొలిమి లాంటిది. మురికి, మలినాలను బయటికి విసిరివేస్తుంది. పరిశుద్ధమైన వాటినే ఏరి తన దగ్గర ఉంచుకుంటుంది” అని అన్నారు.

[సహీహ్ బుఖారీ : 93వ ప్రకరణం - అహ్ కామ్, 47వ అధ్యాయం - మన్ బాయ మసుమ్మస్తఖాలల్ బైత్]

874. హజ్రత్ జైద్ బిన్ సాబిత్ (రజి) కథనం ప్రకారం దైవప్రవక్త (సల్లం) ఇలా ప్రవచించారు:- “ఈ

★ (1) దైవప్రవక్త (సల్లం) చేసిన ప్రార్థనతో మదీనాలోని జ్వరం అంతమయిపోయింది. ఆ జ్వరం అక్కర్లుంది తరిలిపోయి జుహాఫా వాసులకు చుట్టుకుంది. ఇది దైవప్రవక్త (సల్లం) మహిమ. ఈనాడు కూడా జుహాఫా నీరు త్రాగితే జ్వరం వస్తుంది.
 (2) త్రాసుల్లో, కొలపాత్రల్లో శుభాలు అంటే ధాన్యం, పండ్లు, ఇతర జీవితావసర వస్తువుల్లో శుభాలు శ్రేయోవికాసాలను ప్రసాదించమని ఆర్థం.

పట్టణం (మదీనా) పరిశుద్ధమయినది. అగ్ని (ముడి) వెండిలోని మలినాన్ని తొలగించినట్లు ఇది మురికి, మలినాలను తీసి బయటకు విసిరి పడేస్తుంది.”

[సహీహ్ బుఖారీ : 65వ ప్రకరణం - అత్తఫీర్, 4-నిసానూరా: 15వ అధ్యాయం-ఫమాలకుమ్ ఫిల్ మునాఫిఖీన ఫీ అత్తైన్]

89వ అధ్యాయం - మదీనా వాసులకు కీడు తలపెట్టదలచే వాణ్ణి దేవుడు కరగబెట్టాడు

875. హజ్రత్ సాద్ బిన్ అబీ వఖాస్ (రజి) కథనం ప్రకారం దైవప్రవక్త (సల్లం) ఇలా అన్నారు:- “మదీనా వాసుల్ని మోసగించే వాణ్ణి దేవుడు నీరు ఉప్పును కరగించినట్లు కరగబెట్టాడు.”

[సహీహ్ బుఖారీ : 29వ ప్రకరణం - ఫజాయెలె మదీనా, 7వ అధ్యాయం - ఇస్మిమస్ కాద అహ్మిల్ మదీనా]

90వ అధ్యాయం - వివిధ పట్టణాలు వశమైనపుడు మదీనాలో స్థిర నివాసం ఏర్పరచుకోవాలని ప్రవక్త హితవు

876. హజ్రత్ సుఫ్యాన్ బిన్ అబీ జహీర్ (రజి) కథనం ప్రకారం దైవప్రవక్త (సల్లం) ఇలా ప్రవచించారు:- “యమన్ జయించబడిన తరువాత కొందరు వ్యక్తులు ఒంటెల్ని తోలుకుంటూ వచ్చి తమ కుటుంబ సభ్యుల్ని, తమ మాటలు విన్న వారిని తీసుకొని (మదీనా నుండి) వెళ్ళిపోతారు. నిజానికి మదీనా వారి కెంతో శ్రేష్టమయినదిగా ఉంటుంది. ఆ సంగతి వారు గ్రహిస్తే ఎంత బాగుంటుంది! అలాగే సిరియా జయించబడిన తరువాత కూడా కొందరు వ్యక్తులు ఒంటెల్ని తోలుకుంటూ వచ్చి తమ భార్య పిల్లల్ని, తమ మాటలు విన్న వారిని తీసుకొని (మదీనా నుండి) వెళ్ళిపోతారు. మదీనా తమకు ఎంత శ్రేష్టమయిన స్థలమో వారు తెలుసుకుంటే ఎంత బాగుంటుంది! అదే విధంగా ఇరాఖ్ జయించబడిన తరువాత కూడా కొందరు వ్యక్తులు పశువుల్ని తోలుకుంటూ వచ్చి మదీనా నుండి తమ భార్య పిల్లల్ని తమ మాటలు విన్న వారిని తీసికెళ్తారు. మదీనా తమకెంత శ్రేష్టమయిన స్థలమో వారు అర్థం చేసుకుంటే ఎంత బాగుండు!”

[సహీహ్ బుఖారీ : 29వ ప్రకరణం - ఫజాయెలె మదీనా, 5వ అధ్యాయం - మన్ రగిబ అనిల్ మదీనా]

91వ అధ్యాయం - మదీనా వాసులు మదీనా వదలివెళ్ళే సమయం వస్తుంది - ప్రవక్త భవిష్యత్ ప్రకటన

877. హజ్రత్ అబూహురైరా (రజి) కథనం ప్రకారం దైవప్రవక్త (సల్లం) ఇలా తెలిపారు:- “ఒక కాలం రానున్నది. అప్పుడు మదీనా ఎంతో ఉచ్చస్థితిలో ఉంటుంది, అయినప్పటికీ ప్రజలు దీన్ని వదిలిపెట్టి వేరే చోట్లకు తరలి వెళ్తారు. చివరికి ఇక్కడ జంతువులు పక్షులు మాత్రమే మిగిలి ఉంటాయి. ఆ తర్వాత ‘మజీనా’ నుండి ఇద్దరు పశుకాపర్లు తమ మేకల్ని తోలుకెళ్ళేందుకు మదీనా వస్తారు. కాని మదీనాలో వారికి క్రూర జంతువులు మాత్రమే కనిస్తాయి. ఆ తరువాత వారు ‘సనియ్యతల్ విదా’ వరకు చేరుకొని బొక్క బోర్లా పడిపోతారు (ప్రళయం ముంచుకొచ్చిందా అన్నట్లు).”

[సహీహ్ బుఖారీ: 29వ ప్రకరణం - ఫజాయెలె మదీనా, 5వ అధ్యాయం - మన్ రగిబ అనిల్ మదీనా]

92వ అధ్యాయం - దివ్య సమాధికి, దివ్యవేదికకు మధ్య గల భూభాగం స్వర్గవనాలలో ఒక వనమవుతుంది

878. హజ్రత్ అబ్దుల్లా బిన్ జైద్ అల్ మాజనీ (రజి) కథనం ప్రకారం దైవప్రవక్త (సల్లం) ఇలా తెలిపారు:- “నా ఇంటికి (అంటే సమాధికి), మెంబర్ (వేదిక)కు మధ్య గల చోటు స్వర్గవనాలలో ఒక వనమవుతుంది.”

[సహీహ్ బుఖారీ : 20వ ప్రకరణం - ఫజ్లీ సులతీ ఫీమస్తిద్ మక్కా వల్ మదీనా, 5వ అధ్యాయం - ఫజల్ మాబైన్]

879. హజ్రత్ అబూ హురైరా (రజి) కథనం ప్రకారం దైవప్రవక్త (సల్లం) ఇలా తెలిపారు:- “నా ఇంటికి మెంబర్ (వేదిక)కు మధ్య ఒక వనం ఉంది. అది స్వర్గవనాలలో ఒకటి. నా వేదిక నా (కొసర్) సరస్సుపై ఉంది”.

[సహీహ్ బుఖారీ : 20వ ప్రకరణం - ఫజ్లీ సులతీ ఫీమస్తిద్... 5వ అధ్యాయం - ఫజల్ మాబైనుల్ ఖబ్ వల్ మెంబర్]

93వ అధ్యాయం - ఉహద్ పర్వతాన్ని మేము ప్రేమిస్తున్నాము, ఉహద్ మమ్మల్ని ప్రేమిస్తోంది

880. హజ్రత్ అబూ హమీద్ (రజి) కథనం:- మేము దైవప్రవక్త (సల్లం)తో కలసి తబూక్ పోరాటం నుండి తిరిగి వస్తున్నాము. మేము మదీనా పట్నం సమీపానికి చేరుకున్నప్పుడు దైవప్రవక్త (సల్లం) దాని వైపు చూపిస్తూ “ఇది తాబ (అంటే మదీనా) అది (ఉహద్) పర్వతం. ఆ పర్వతం మమ్మల్ని ప్రేమిస్తోంది. మేము దాన్ని ప్రేమిస్తున్నాము” అని అన్నారు.

[సహీహ్ బుఖారీ : 64వ ప్రకరణం - మగాజి, 81వ అధ్యాయం - హద్దననా యహ్యబిన్ బకీర్]

94వ అధ్యాయం - మక్కా, మదీనా మస్జిదుల్లో చేసే నమాజు ఘనత

881. హజ్రత్ అబూ హురైరా (రజి) కథనం ప్రకారం దైవప్రవక్త (సల్లం) ఇలా ప్రవచించారు:- “నా మస్జిద్ (అంటే మస్జిద్ నబవి)లో చేసే ఒక నమాజు కాబా మస్జిద్ తప్ప ఇతర యావత్తు మస్జిద్లలో చేసే వేయి నమాజుల కంటే కూడా ఎంతో శ్రేష్ఠమయినది.”

[సహీహ్ బుఖారీ : 20వ ప్రకరణం - ఫజ్లీ సులతీ ఫీమస్తిద్ మక్కా వ మదీనా, 1వ అధ్యాయం - ఫజ్లీ సులతీ ఫీ మస్జిద్]

95వ అధ్యాయం - మూడు మస్జిద్లు తప్ప ఇతర పుణ్యస్థలాల దర్శనార్థం ప్రయాణ సంకల్పం నిషిద్ధం

882. హజ్రత్ అబూ హురైరా (రజి) కథనం ప్రకారం దైవప్రవక్త (సల్లం) ఇలా ప్రవచించారు:- మూడు మస్జిద్ల దర్శనం కోసం తప్ప మరే పుణ్య స్థల దర్శనం కోసమూ ప్రయాణం చేయకూడదు

- (1) మస్జిదుల్ హరాం (మక్కాలోని కాబా మస్జిద్), (2) మస్జిదె నబవి (మదీనాలోని ప్రవక్త ఘస్జిద్), (3) బైతుల్ మఖ్బీస్ లోని మస్జిదె అఖ్నా.

[సహీహ్ బుఖారీ : 20వ ప్రకరణం - ఫజ్జిస్సలాతి ఫీ మస్జిద్ మక్కా వ మదీనా - 1వ అధ్యాయం - ఫజ్జిస్సలాతి ఫీ మస్జిద్]

97వ అధ్యాయం - ఖుబా మస్జిద్ ఘనత, అక్కడ చేసే నమాజు పుణ్యం

883. హజ్రత్ అబ్దుల్లాబిన్ ఉమర్ (రజి) కథనం:- దైవప్రవక్త (సల్లం) ఒక్కోసారి కాలినడకన, మరొక్కసారి వాహనం మీద ఖుబా మస్జిద్ కు వస్తుండేవారు.★

[సహీహ్ బుఖారీ : 20వ ప్రకరణం - ఫజ్జిస్సలాతి ఫీ మస్జిది మక్కవల్ మదీనా, 4వ అధ్యాయం- ఇత్యాని మస్జిదె మాషయా అవ్ రాకిబ]

★ 'ఖుబా' మదీనా నుండి దక్షిణ దిక్కున దాదాపు రెండు మైళ్ళ దూరంలో ఉన్న ఒక ప్రదేశం.